

HRVATSKO SLOVO

Benjamin Tolić

HAŠKI SAPUN

RAZGOVORI O
HRVATSKOJ POLITICI
KAKO IH JE OD
SLOVA DO SLOVA
BILJEŽIO EUGEN PATAK

Guravac i Rutavac razgovarali su u "Hrvatskom slovu" ravno godinu dana (15. XII. 2000. - 14. XII. 2001.). Njihov "zapisničar" Eugen Patak s kraljevskom mi je točnošću donosio tekstove u dogovoreni kafić, gdje se gotovo ritualno ponavljao "scenarij" njegove dijaloške kolumne. Pretresli bismo tjedne događaje, i sa zahvalnošću moram reći da sam se u uredništvo često vraćao obogaćen savjetom, a uvijek ohrabren njegovim zaraznim optimizmom.

Sada kad su razgovori Guravca i Rutavca uknjiženi, otkrivam da lucidno suprotstavljena motrišta nisu odgovarala samo tjednim novinskim potrebama. Na osebujan način, literarno izbrušeno, s britkim humorom Eugen Patak je zbrkanim događajima koji su prve godine trećega tisućljeća zadesili Hrvate dao racionalno uvjerljivo tumačenje, uvijek sa žalcem, nikad stranački zagrižljivo. Popisane su hrvatske dvojbe iz kuta gledanja trgovca, pragmatična, pomirljiva i ne odveć pronicava Guravca, čovjeka "pozitivne orijentacije, nikad u opoziciji" i, s druge strane, uvijek oporbena, narogušena Rutavca, radikala koji prodire pod kožu politike i otkriva njezine paradokse, a zapravo "obrasce ponašanja". Rutavčevo zanimanje autor nam ne otkriva. No, on je svakako učeniji, pa u njegovim rečenicama bude i pouka, latinštine, teoretiziranja. Guravac će se pobrinuti da Rutavac ne ode "previsoko za njegove mogućnosti", a bit će i većinom neuspješni odvjetnik koalicije na vlasti. Tako ga Rutavac jedanput kori što je postao "glasnogovornikom političke korektnosti", a obojica se znaju jedan drugomu čuditi ako im se stajališta podudare ("Tko bi rekao da ti tako misliš?!"). Iako, dakle, Guravac i Rutavac nisu istomišljenici, pa ni na istoj ravni, dijalog je među njima moguć, bez trunke vrijeđanja ili mržnje, što je zasigurno prijeka potreba hrvatske današnjice. S druge strane, što reče Rutavac: "Ne treba zlopamtiti. Ali pamtiti treba." U tom je smislu "Haaški sapun" jedinstven spomenar godine 2001., pa ako od prošlosti učimo za budućnost, dobro će doći. Ono što se teže moglo zaključiti kad je jednu od druge kolumne dijelio cijeli tjedan, sada kad su sve na okupu, više je nego jasno: u tom ludilu ima sistema!

Na koncu, u svoje ime i u ime onih čitatelja "Hrvatskoga slova" koji se sa mnom slažu, izražavam nadu da će se Eugen Patak Guravcu i Rutavcu vratiti, jer oni zasigurno i dalje u Gospe Štefe naručuju šibensku travaricu i gemišt od kraljevine i "bistre" hrvatska politička zbivanja.

Benjamin Tolić

HAAŠKI SAPUN

HRVATSKA KULTURNA ZAKLADA
HKZ - HRVATSKO SLOVO

KNJIŽNICA

laŃ

KNJIGA XI.

Urednik
STJEPAN ŠEŠELJ

Objavlivanje ove knjige pripomogla je ALFA d.d.

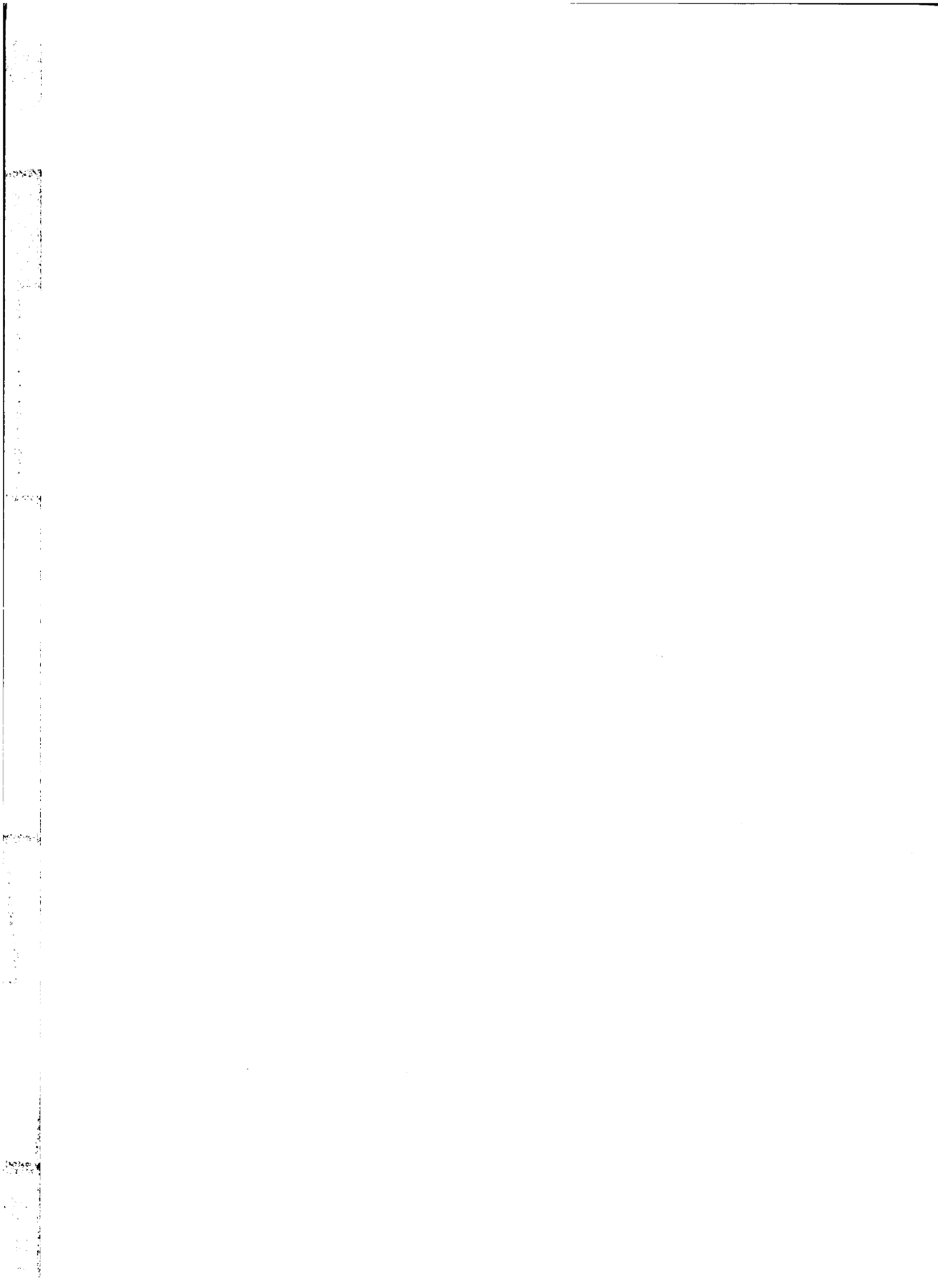
 HRVATSKO SLOVO
TJEDNIK ZA KULTURU

Benjamin Tolić

HAAŠKI SAPUN

RAZGOVORI O HRVATSKOJ POLITICI
KAKO IH JE OD SLOVA DO SLOVA
BILJEŽIO
EUGEN PATAK

Zagreb, 2002.

RAZGOVOR O DIJALEKTICI

GURAVAC: O, koga to moje oko vidi!

RUTAVAC: Pa gdje si ti, čovječe?

GURAVAC: E, moderna vremena. Globalan svijet, globalni poslovi. Malo sam se vrtio po Maleziji, pa Singapuru, Hong Kongu... A što ima doma?

RUTAVAC: Što nema? Ali mene najviše zanima ono što ne razumijem.

GURAVAC: A i toga, hoćeš reći, katkad ima?

RUTAVAC: Ima. I to sve više. Eto, naše se društvo raduje...

GOSPA ŠTEFA: Dobar dan, gospodo. Izvolite.

RUTAVAC: Dobar dan. Šibensku travaricu.

GURAVAC: Meni gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Čemu se to naše društvo raduje?

RUTAVAC: Akcijama policijskih antiterorističkih postrojba.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala. - Ma daj! Ti bulazniš. Kakve akcije?

RUTAVAC: Prave akcije. I to, na žalost, ne na Zrinskoj gori. Tamo su mili četnici opet počeli ubijati. A naši specijalci, oni su vježbali u - Gospiću. Sada, evo, na mig Ive Pukanića, zvanog Pukija, svoje vještine prikazuju u Zagrebu. Zakrabuljeni zaskoče organizirane zločince,

strašnoga Ninoslava Pavića i strahomornoga Vinka Grubišića, pa - hop, lisičine na ruke. I vode bandu kroz krvorednu javnost. Nekakva zanovijetala, iščašenjaci, odvjetnici, novinari pitaju ministra policije, ministra pravosuđa, liberalnu Đurđu, pa i predsjednika Vlade, "maloga Ivicu", što bi rek'o nečastive uspomene Brut, je li to po regulama? Odvjetnica Alaburić plače za starim Montesquieuom, za trodiobom vlasti. Uskokodakali se "Globusovi" kolumnisti. Novi Predsjednik Republike razdragano razjašnjava, pa ima toga i na filmu. Predsjednik Vlade petlja nekakvu kumrovečku priču o sprezi novinara i bivših tajnih služba...

GURAVAC: Eto, vidiš kakav si ti! Uvijek u opoziciji. Ja se uvijek postavljam pozitivno. Nikad u opoziciju! To nije zdravo. Evo, na primjer, ti ni za živu glavu ne bi Račana nazvao premijerom ili Hrvatski sabor parlamentom. A Račan to tako voli. Zašto mu ne bi ugodio?

RUTAVAC: Pusti to, slušaj dalje.

GURAVAC: Neću pustiti, to moramo raščistiti. A tko ti je ta hadezeovska odvjetnica? Pa taj, kako reče, taj Montes...

RUTAVAC: Vratit ćemo se na tvoga Račana. Vesna Alaburić nije hadezeovska odvjetnica, nego braniteljica novinskoga mogula Ninoslava Pavića, a njegovi su novinari, hvale se ovih dana, tvoga Račana vratili na vlast. Onaj gospodin Montesquieu, Charles Louis, stari je Francuz koji je prije više od dvjesto pedeset godina teoretski zahtijevao trodiobu vlasti. Gospođa Alaburić to danas praktično zahtijeva od...

GURAVAC: Molim? Ne odgovara joj demokratska šesterodioba? Ona bi aristokratski, na tri dijela? Vidiš, za razliku od toga Francuza, naš je premijer socijalan čovjek,

on dijeli barem na šestero. A koga bi ona to izbacila? Tomčića, Pusićku i Jakovčića? I ti kažeš, nije hadezeovka, a tako udara na sadašnju vlast.

RUTAVAC: Pa, to i jest ono što ja ne razumijem. Sudeći po akcijama vlasti, HDZ ima dobar dio medija: "Večernji list", "Globus", "Vjesnik"...

GURAVAC: "Slobodnu Dalmaciju"...

RUTAVAC: Ne, "Slobodna" je fašistoidna. Ona objavljuje ono što zabranjuje Haaški sud. Ja ne razumijem...

GURAVAC: Naravno, ti ne razumiješ - dijalektiku. Eto, kako ćeš ti sa svojom formalnom logikom razumjeti to što je naš novi Predsjednik 1967. osuđivao Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika? Dijalektičaru je odmah jasno: da ojača hrvatske pozicije u Beogradu. Ali takvima kao što si ti Predsjednik mora razjašnjavati kako se o tomu dogovorio s Vladimirom Bakarićem. Zašto on danas svjedoči o hrvatskoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu? Pa jasno, samo zato da bi lukavštinom svoga dijalektičkog uma na transparentan, međunarodnoj zajednici mio način pomogao Hrvatima u toj zemlji. Sarajevo će tražiti ratnu odštetu. Hrvatska će platiti. Ne može platiti Mostaru. Zato naš novi predsjednik i upućuje Hrvate na Sarajevo. Da i njih zapadne dio te odštete. Je li sada jasno da je "Globus" HDZ-ov? I ne samo "Globus". Indirektan ti je dokaz to što međunarodna zajednica nema ništa protiv policijskih antiterorističkih akcija.

RUTAVAC: Veliš "Globus" HDZ-ov?

GURAVAC: Dakako. Ali još se nisu dočepali "Hrvatskoga slova". Naš premijer to shvaća, jer je dijalektičar.

RUTAVAC: Čekaj, kako ti tumačiš promjenu svoga stava?

GURAVAC: A, ne! Moj se stav nije promijenio, vlast se promijenila! Pa, rekao sam ti: ja nastojim uvijek pozitivno misliti. Kako bi se, na primjer, naš premijer danas mogao diviti pokojnomu Vladi Gotovcu da njegova Partija nije dvaput učvršćivala Gotovčev slobodarski značaj? Daj mućni malo.

RUTAVAC: Shvaćam. Po toj dijalektici Udba je vrlo zaslužna, dapače najzaslužnija za stvaranje hrvatske države. Ona je Hrvate na sve moguće načine podsjećala da im država treba.

GURAVAC: Eto vidiš, u svakom zlu možeš naći zrnce dobra. Ali ni u dobru ne valja pretjerivati.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo. Drugi put dođite ranije.

15. XII. 2000.

REPUBLIKA HAAŠKA

GURAVAC: Brrr... Nešto čudno u zraku. Božić pred vratima, a ljudi zgužvani i sivi, ubijeni u pojam. Što se to zbiva?

GOSPA ŠTEFA: Dobar večer, gospodo. Izvolite.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu. - Ti, prijatelju, opet kao da si pao s neba. Gdje si bio ovaj put?

GURAVAC: U Grazu, Beču, Düsseldorfu i Delftu.

RUTAVAC: To zadnje, gdje ti je to?

GURAVAC: Delft? Kod Haaga. Tako, gradić...

RUTAVAC: Zar i ti? Što si tamo tražio?

GURAVAC: To je, dopusti, moja stvar. Ali nešto sam i za tebe našao. Negdje, ne sjećam se gdje, našao sam ovaj natpis. Ti znaš te crknute jezike, i raduješ se kad ti tko-god na njima gukne. Evo, izvoli.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala. - Ha: IVSTITIA FVNDAMENTVM REGNORVM. Pravda - temelj kraljevstava.

GURAVAC: To bi se danas reklo: *Džastis - fandement ev kingdemz?*

RUTAVAC: Ha-ha-ha... Da, tako nekako. Stvar je vrlo zanimljiva. Ta ti je izreka sažetak glasovite Platonove knjige o državi. U njoj muževi atenski traže odgovor na pitanje: Što je krjepost države? Slože se da je to pravda i

pravednost. No, da se ta istina dokuči i razložito utvrdi, treba vremena i dijalektičkoga napora. Vladari obično oskudijevaju u vremenu. A napora se, kao i njihovi podanici, rado klone. Stoga im odgojitelj pripravlja "kraljevski put", to će reći prječac do spoznaje. I, eto, vidimo, sazeo je cijelu knjigu u tri riječi: Pravda - temelj kraljevstva. Za tu mudrost nije trebalo potegnuti do Haaga.

GURAVAC: Tvoj je obrazovni prijezir na mjestu kada je riječ o povijesti, o carevima i kraljevima. Ali ne bi ga smjelo biti kada je riječ o predsjednicima. Evo, na primjer, Stipe Mesić. On do svoje naobrazbe nije došao prječacem. Ne-nee, redovno se školovao. Znojio se i derao klupu, pekao i ispekao znanje. I to ne bilo kakvo znanje, nego upravo znanje o pravdi - temelju države. A tvoju aluziju na ICTY jednostavno odbijam. Ona se podruguje pojmu pravde i pravednosti.

RUTAVAC: Nikako. Pravda, odnosno pravednost, u neku je ruku uvijek temelj države. U tomu se svi slažu, veliki i mali. Vrijedi to od Platona do Stipe Mesića. Mene, u tom obziru, samo muče dva pitanja: čija pravda i kakva pravda.

GURAVAC: Zašto čija?

RUTAVAC: Pa, recimo, stoga što se država katkada definira kao njezin pravni poredak. Naime, svaki pravni poredak nastaje na nekakvu shvaćanju pravde.

GURAVAC: A haaška pravda? Što njoj nedostaje?

RUTAVAC: Ništa. Samo je malko čudna. Htjela bi biti temeljem Republike Hrvatske. A može biti, to je očito, samo temeljem Republike Haaške.

GURAVAC: Pa zar pravda nije univerzalna?

RUTAVAC: Jest, barem kao zamisao. Ali tu smo kod drugog pitanja: kakva pravda? Dovoljno je sjetiti se dviju

haaških presuda: na srpskoj strani Draženu Erdemoviću, za više od 70 ubojstava - pet godina zatvora. Dakle, za 70 ubojstava 60 mjeseci. Ni mjesec po ubojstvu. Na hrvatskoj strani generalu Tihomiru Blaškiću, ne za ubojstvo, nego za zapovjednu odgovornost - 45 godina. Dakle, po tarifi haaške pravde, kao za više od 540 ubojstava. A nije dokazano da je izdao kažnjivu zapovijed. Na kakvu se shvaćanju pravde temelji takva pravosudna praksa?

GURAVAC: Ne znam. Ali, naš je Predsjednik pravnik. Kako to da njemu ne smeta haaška pravda?

RUTAVAC: Velike državnike nije uvijek lako shvatiti. Eto, Mesić usuprot većini Hrvata, drži da Haaški sud nije politiziran. Haag, veli, ne goni generale, nego zločince. Po njegovu mišljenju nema sigurnosnih razloga koji bi priječili Vladu da Haaškome sudu dostavi sve što on zatraži. Riječju: On drži da je haaška pravda pravedna.

GURAVAC: Zar to nije, u neku ruku, divno? Pa, naš je Predsjednik zaljubljen u Pravdu. Njegov sustav vrijednota potpuno se poklapa sa sustavom koji brani Haag. A Haaški sud, to je zapravo međunarodna zajednica.

RUTAVAC: Da, pojava je besprimjerna. Predsjednik toliko ljubi haašku pravdu, da je izgrdio Vladu što se protiviti diktatu Haaškoga suda. Oni bi, veli, izolirali Hrvatsku da vrata na vlast one koji su je opljačkali ili da je sami nastave pljačkati. Dakle, i kada je riječ o obrani hrvatskih bogatstava, Predsjednik se pouzdava u haaške pravosudne resurse.

GURAVAC: Što misliš, hoće li izručiti Stipetića i Agotića?

RUTAVAC: Vlada će, ako je suditi po pripremanju javnosti, izručiti svakoga koga Sud zatraži. No, s obzirom na osebnost haaške pravde, može se dogoditi kao u

gusarskoj pjesmi: Na put ih krene petnaest, a vrati se jedan ... Možda dva.

GURAVAC: To ne može biti.

RUTAVAC: Ne može, ali bit će. Ili možda neće. Možda Račan shvati da su rezultati izbora za zagrebačke gradske četvrti znak za izvanredne opće izbore na kojima se može riješiti koalicijskih ortaka. U tom slučaju zasad će odbiti izručenja.

GURAVAC: Ali, Predsjednik čvrsto vjeruje u pravdu.

RUTAVAC: Da, predsjednik Republike Haaške vjeruje u haašku pravdu. Iz njegove vjere izbija podtekst: *Fiat iustitia, pereat Croatia*. Na sreću, haaški je predsjednik u Hrvatskoj sveden na ukrasnu biljku. A fikusi nigdje nisu pravosudni čimbenici.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo. Drugi put dođite ranije.

22. XII. 2000.

NEW ECONOMY

GURAVAC: Gospa Štefa, šibensku travaricu i gemiš od kraljevine.

RUTAVAC: Pa dobro, čovječe, gdje si ti ovih dana?

GURAVAC: Na putu. Niš - Kruševac - Kragujevac.

RUTAVAC: Gdje, nesrećo?! Pa ti si živo njihalo. Klatiš se između Haaga i Beograda. Što si, zaboga, tamo tražio?

GURAVAC: Znao sam! Upravo sam to tako zamišljao. Ha-ha-ha... Svi smo mi nekakva njihala. Politika određuje našu amplitudu. Čitaš ti novine?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala. - Čitam, a zašto?

GURAVAC: Koji tjedan prije, pisale su novine, u Beograd je išlo nekoliko stotina hrvatskih gospodarstvenika. U zatvorenom bojnom redu, u falangi. Čaršija se sprdala: "I svi u istom danu pelcovani." Invaziju je predvodio predsjednik Hrvatske gospodarske komore.

RUTAVAC: Nadan Vidošević?

GURAVAC: Da. "Lep kao greh!" uzdisala je ženska polovica grada. Kada Vidoševiću zamjeraju put u Beograd i njegove tamošnje izjave, on odgovara: Posljedica toga puta bit će otvaranje desetaka tisuća radnih mjesta.

RUTAVAC: Čekaj, čekaj malo! Nema dvojbe da su u XX. stoljeću neki Hrvati živjeli o Srbima. Ali, zar ovo nije

ipak malko prerano? Zar nije grijeh što se sada, dok još ni mrtve nismo pokopali, opet s njima slizuju? Mora li trgovina biti tako bešćutna, tako nemoralna?

GURAVAC: E, tu sam te čekao! Veliš, mi trgovci bešćutni, mi trgovci nemoralni? Recimo da je tako. Trgovci trguju. A što je s društveno-političkim radnicima, pjevačima, športašima, pa i duhovnicima?

RUTAVAC: Molim?! Ti si malo dublje zavirio u čašu!

GURAVAC: A, ne! Pusti ti moju čašu! To su floskule. One katkad zgodno prikriju događaj, ali ne mogu učiniti da se događaj nije dogodio. Što je nama trgovcima globalizam, to je, primjerice, crkvenim knezovima ekumenizam. Nemam ništa protiv ekumenizma. Samo, globalizam katkad i optužuje, a ekumenizam uvijek eskulpira. Mnogi Hrvati zamjeraju Nadanu Vidoševiću, pa i ti meni, poslovni put u Jugoslaviju. Dobro. A tko prigovara crkvenomu knezu? On je, ne zaboravi to, išao prije nas. Bio je neka vrsta prethodnice. Ja nisam svraćao u Beograd, nisam išao u Kuću cvijeća. On jest, da prostiš, hodočastio Karadorđevićima na Oplenac.

RUTAVAC: Ha-ha-ha... Ne žesti se. Pa, mi razgovaramo...

GURAVAC: Da, razgovaramo. Nego, htio sam čuti što misliš o gospodarskoj strategiji Hrvatske za XXI. stoljeće?

RUTAVAC: Nisam čuo da takvo što postoji. Znam da se, nekako od kraja 1995., govori kako to treba izraditi. Uzgred budi rečeno, opažam da smo opet u genitivu.

GURAVAC: E, tu smo. To što ti opažaš više ne opaža gotovo nitko. A ti, opet, ne opažaš ono o čemu novine pišu. O gospodarskoj se strategiji više i ne govori. Stvar je

riješena. Mato Crkvenac i Đuro Njavro našli su spasonosnu formulu: Razvitak treba temeljiti na novoj ekonomiji.

RUTAVAC: Dobro. Čini se razboritim. Ako ne valja staro, zamijeni ga novim. A što je to, ta nova ekonomija?

GURAVAC: E, to ti je poluprijevod iz "*Business Week*"-a. Tamo se to zove "*nju ikonemi*", što će reći: novo gospodarstvo. Tako se opisuje deset godina neprestanog snažnog rasta u SAD-u. Proizvodnost raste po stopi od 3 do 4 posto godišnje, a stopa nezaposlenosti ostaje na najnižoj razini u povijesti, ispod 4 posto. Potrošnja stanovništva raste po stopi od 6 do 7 posto, a inflacija pod kontrolom.

RUTAVAC: Krasno. A kako su to Amerikanci postigli?

GURAVAC: Jednostavno: globalizacijom i primjenom visokih tehnologija u poslovanju. Globalizacija snižuje carine, otvara nacionalna tržišta, povećava trgovačku razmjenu među državama, pojačava migraciju stanovništva. Tu se svakodnevno nastaje i nestaje, raste i uspinje, pada i propada. Velike tvrtke preuzimaju male, katkad i obratno. Nastaju moćne korporacije koje imaju utjecaja u svim dijelovima svijeta. Visoke tehnologije, nastale informatičkom revolucijom, povećavaju proizvodnost, smanjuju troškove i potiču inovativnost.

RUTAVAC: Dobro. Ali kako Hrvatska može to oponašati?

GURAVAC: Može, kako ne. Eto, Pliva se širi na druga tržišta, da ojača. Podravka gradi tvornice izvan Hrvatske, da proširi tržište. Domaće banke kupuju druge domaće banke, kako bi se dovoljno utovile i postale što slasnijim, odnosno što skupljim zalogajem za strane banke. Svrha je postati privlačan velikima, dobro se prodati.

RUTAVAC: Neznalica sam u tim stvarima, i u praksi i u teoriji. Ali nešto tu ipak nije u redu. Odviše me podsjećá

na politiku. Shvaćam da je dupin sklon vidjeti smisao srdela u tomu da mu ona bude što slasniji zalogaj. Ali, može li se srdela s time složiti? Ako može, to je onda na smrt bolesna srdela. Ideš ti kada na Čnomerec?

GURAVAC: Rijetko.

RUTAVAC: Tamo, na uglu Ilice i Selske, proizvođač kokica pokazuje geslo: ZA GLOBALIZACIJU SLOBODE, A NE KORPORACIJSKE MOĆI. Nekako mi je bliži proizvođač kokica nego Crkvenac i Njavro.

GURAVAC: Nisi u pravu. Crkvenca ti prepuštam. Ali Đuro Njavro je evoluirao. Pratim njegov put: SKH - HDS - HDZ- DC.

RUTAVAC: Ne čini ti se da je zatvorio krug? Đuro Njavro je na kraju zapravo na početku, s Matom Crkvencem.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo. Drugi put dođite ranije.

29. XII. 2000.

SVETA TRI PREDSEDNIKA

GURAVAC: Onda, novi tjedan, novi mjesec, nova godina, novo stoljeće, novo tisućljeće... Sve novo! Veličanstveno, zar ne?

RUTAVAC: Filozof to vidi drukčije. Kao vječno vraćanje istoga. A što se veličanstva tiče, ono ti je prilično jedno.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo. Nešto novo?

GURAVAC: Hvala. Ostajemo pri staromu. Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo..

RUTAVAC: Onda, veliš: veličanstveno?

GURAVAC: Što je tebi? Samo sam ponesen osjećajem novoga početka.

RUTAVAC: Mene više obuzima osjećaj kraja. A koliko je to čime si ti ponesen veličanstveno, čuli smo još u prošlom stoljeću.

GURAVAC: Ma hajde! Gdje si čuo? Što si čuo?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Bilo je to u doba kada je Predsjednik još išao na kavu, smijao se i pričao viceve. Sastao se s drugom dvojicom predsjednika u Maloj kavani na Jelačićevu trgu. Nasmijao se, kažu, i rekao: "Gle, tri mala čovjeka u Maloj kavani. Među njima ja - najveći."

GURAVAC: Veličanstveno, zar ne? Tako se samo velik čovjek šali na svoj račun. Vrijedi i obrat: Samo mali ljudi veličinu mjere stasom.

RUTAVAC: Čekaj, čekaj! Obrat je u redu. Ali kao da mi njime nešto ružno podmećeš? Moramo to raščistiti. Vidim na što ciljaš. Hoćeš reći kako ja sugeriram da su posljednji izbori sveli Hrvatsku na metar i šezdeset? Na Burduša, Vrtnog Patuljka i Vasu Trbuhozborca? Ne-nee! To je pučka mudrost. Tu sam mudrost naravno čuo i isto tako - prečuo. Ali moram te razočarati. Stvar je mnogo gora. Naime, nitko nije odgovoran za svoju tjelesnost. Tijelo je tek bolje ili lošije vozilo. Ali ono što to vozilo vozi dio je nas za koji smo odgovorni samo mi sami.

GURAVAC: Dobro, ispričavam se. Ali kako stvar može biti gora?

RUTAVAC: Evo kako. Ljetos je koalicijski ortak trojice predsjednika ustvrdio da se u Haagu vodi istraga protiv načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske generala Petra Stipetića.

GURAVAC: Da.

RUTAVAC: To je bila sablazan. Predsjednici su poricali tvrdnju. Dvojica su se javno, na televiziji, sprdala s ortakom koji je jednoga od njih doveo na vlast.

GURAVAC: Danas i oni priznaju da je njegova tvrdnja istinita.

RUTAVAC: Priznaju. Ali to i jest ono. Predsjednici se zapravo nisu sprdali s Draženom Budišom. Sprdali su se s istinom. "Budiša, tko je to?" pitao je jedan od njih. Taj predsjednički slog, Bože mi oprost, neodoljivo podsjeća na stil prokuratora Judeje. "Ja sam put, istina, život", reče Nazarećanin. "A što je istina?" priupita prokurator.

Predsjednik tvrdi da je Stipetić pozvan u Haag kao svjedok, a ne kao osumnjičenik. On to uporno tvrdi iako zna da stvar stoji drukčije. Dakle, laže. Druga dvojica predsjednika također znaju, ali prilaguju. Svaki na svoj način. Jedan vještim skokom na konopcu kumrovečke dijalektike razjasni narodu kako su u pravu i Budiša i on koji poriče Budišinu tvrdnju. Drugi ne opovrgava istinu, nego tumači da je laž probitačnija, jer ona tobože omogućuje veći manevarski prostor u Haagu. Sva trojica dadoše Budišu išibati.

GURAVAC: Dobro, lagali su, pa što? I predsjednici su ljudi.

RUTAVAC: Molim?! O, stvar je dakle puno, puno gora...

GURAVAC: Ma hajde! Puno gora? Zašto? Zato što se ja nisam zgrozio? Ha-ha-ha... Ali ja se nisam zgrozio ni nad izjavom da će 30-postotno poskupljenje naftnih derivata izazvati lanac pojeftinjenja. Samo sam se slatko nasmijao.

RUTAVAC: O blagi Bože, on ne razlikuje razine! Gospa Štefa, dajte pomozite.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Molim, ponovite dozu.

RUTAVAC: Predsjednici su, veliš, ljudi. Naravno. Ali, čovječe, ne može biti svejedno tko laže i zašto laže.

GURAVAC: Laž je laž. Tebi je ona sad ovo, sad ono. Jednom ti je laž dražestan zijev između zbilje i iskaza o zbilji, drugi put...

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala. - Drugi put ti je laž, što ja znam... Začetak sloma čudorednog poretka.

RUTAVAC: Upravo tako. U književnosti laž je samo dražesna fikcija, u politici slom čudorednog poretka. Krasno si to složio. A prevažno je i s kojega se položaja laže. Ne kaže puk zaludu: Na carskoj stolici i brabonjak biserom zveči. Jednako je važan i razlog.

GURAVAC: Dobro, dobro. Položaj, to je jasno. Slažem se, nije baš lijepo da se s visoka laže. Ali ako je razlog uzvišen...

RUTAVAC: Spašavanje dvojice generala Hrvatske vojske? O, da. Bilo bi to uzvišeno, kada ne bi počivalo na sotonizaciji drugih generala Hrvatske vojske. Igra je, prijatelju, podlo postavljena. Duhu laži, koji lebdi nad razvalinama komunizma, opet treba zločinačka polovica hrvatskoga naroda.

GURAVAC: Ne mogu vjerovati.

RUTAVAC: A zašto je onda slobodni tisak hrvatski, sve dok pakleni stroj nije zahvatio Agotića i Stipetića, pisao o "Tuđmanovim generalima"? Trebali su im "*bad guys*", jer su mislili da već imaju "*good guys*".

GURAVAC: Misliš da ni njima dvojici nema spasa?

RUTAVAC: E, moj prijatelju! Oni koji u Haag mirise, zlato i tamjan nošahu nisu ni slutili da se iz Haaga u Domovinskom ratu vide samo Tuđmanovi generali. Titovi su bili na drugoj strani.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo. Drugi put dodite ranije.

5. I. 2001.

SLOM BURZE

RUTAVAC: Ehej, prijatelju! Nisi na putu. Što će to reći?

GURAVAC: Ništa. Internetizirao sam se. Ali opet ću ići. Ne možeš sve iz gnijezda. Katkada treba i izletjeti.

GOSPA ŠTEFA: Gospodo, izvolite.

RUTAVAC: Šibensku travaricu i gemiš od kraljevine, molim lijepo. - Dakle "*New Economy*", prijatelju. Malo kasniš, ali u trendu si.

GURAVAC: Tko mi to kaže? Ti ne bi ni čuo za "novo gospodarstvo" da ti ja nisam nešto o tomu nasjekao. Uostalom, kasniš ti. Ti si još kod doktora dogovornog gospodarstva - Mate Crkvenca i Đure Njavre.

RUTAVAC: Ne kostruši se. Samo sam se sjetio kampanje za predsjedničke izbore. Neki su kandidati...

GURAVAC: Aha!

RUTAVAC: ...preko Međumreže "čavrljali" s biračima. I to je bilo presudno. Mesić je, kažu, vrlo vješt na Međumreži. Vrlo dobro "jaše na valovima" i još bolje "čavrlja". Osvojio je "čavrljajući" izborne kotare Sjevernu Dakotu, Lujzijanau, Teksas, Novi Meksiko. Budiša naravno, kao i ostali ortaci u Šestici, i sam "jaše na valovima" i "čavrlja". Ali njega i u jednoj i u drugoj disciplini koče nekakvi atavistički obziri. On se bio orijentirao na

Dalmaciju, Slavoniju, Baranju, Međimurje. I prošao je kako je prošao.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Podruguj se ti do mile volje. Ali Internet - ili Međumreža, kako ti kažeš - vrijedna je stvar. Šestorka, odnosno tvoja Šestica, to dobro zna. Tko ne "surfa" i ne "chata", danas jednostavno zaostaje. Evo, nedavno je ministar rada i socijalne skrbi Davorko Vidović izrazio nadu da će nezaposleni preko Interneta naći posao. Šestorka je, sjećaš se, prije izbora obećavala 200.000 novih radnih mjesta.

RUTAVAC: Kako se ne bih sjećao. I drugih se ja obećanja sjećam. Bit će bolje svima, a ne samo njima. Smanjit će PDV. Skresat će državni proračun za 17 posto. Ne će rezidirati na Pantovčaku. Ministri će, ako bude trebalo, raditi besplatno. Uspostavit će slobodu javnoga priopćivanja i neovisnost sudstva. Nagrađivat će sposobnost, a ne podobnost. Iskorijenit će nepotizam i klijentelizam. Neće se voziti raskošnim automobilima ni zrakoplovima. Napunit će zatvore lupežima. Otvorit će zemlju svijetu. Svijet će im vratiti 10 milijarda dolara, što ih je HDZ opljačkao i pohranio u inozemstvu. Revidirat će pretvorbu i privatizaciju...

GURAVAC: Dobro, dobro. Nešto su i ostvarili.

RUTAVAC: Što to? Partitokraciji dali oblik istočnjačkog sajma. Nisu objavili imena 200 najbogatijih obitelji, iako je Sabor to zahtijevao. A pod tim su barjakom osvojili vlast.

GURAVAC: Hm...da. Ali zatvorili su neke tajkune.

RUTAVAC: Jesu. Vrlo selektivno. Godina je na izmaku, a još nema sudskih presuda. Što će biti ako ih sudovi oslobode?

GURAVAC: Ništa, porezni će obveznici platiti sudske troškove i odštete. Ipak, vladavina Šestorke nije tako porazna. Šestorka se otvorila svijetu, svijet se otvorio Šestorki. Hrvatska je u vrlo kratku roku primljena u Partnerstvo za mir i Svjetsku trgovačku organizaciju. Europska je unija odmah prihvatila pregovore sa Šestorkom o stabilizaciji i pridruživanju. To je HDZ-u godinama odbijala. Sjeti se nevolja s programom PHARE. Hrvatska je sada glatko primljena u program CARDS. Treba biti pravedan.

RUTAVAC: Da. Što jest, jest. A ti ne pitaš kako je to čudo moguće?

GURAVAC: Slušam.

RUTAVAC: Vrlo jednostavno, prijatelju. Sva ta velika postignuća davno su pripremile HDZ-ove vlade. Svijet je to isto, što je sada dobila Šestica, uz iste uvjete nudio HDZ-u. Ti su uvjeti hrvatskoj javnosti znani: masovan povratak izbjeglih Srba, diktat Haaškoga suda i uskrata potpore Hrvatima u Bosni i Hercegovini. HDZ je ponudu odbijao. Držao je da je cijena previsoka. Šestica je ponudu veselo prihvatila. Nju nije imalo što priječiti. Naime, pazarna narav te udruge zahtijeva samo da se zadovolje partikularni interesi ortaka. To ujedno onemogućuje promišljanje o općemu dobru, odnosno nacionalnom interesu.

GURAVAC: Otroavno! S takvim načinom razmišljanja ne ćeš daleko doprijeti.

RUTAVAC: O, već sam daleko! Vidim ono što se ti ne usudiš vidjeti. Primjerice, da je Šestica dosad, u prvoj četvrtini mandata, povećala broj nezaposlenih za tridesetak tisuća. Da se ortaci natječu u ocrnjivanju Tuđmana i

HDZ-a, a sami su, za nepunu godinu, sve njihove opacine ušesterostručili. Cijelu se godinu jagme o nadzor nad izvještajnim službama, o utjecaj u medijima, itd. Sve, baš sve vrjednote, iznijeli su na istočnjački sajam. Na tom pazaru cijene neprestance padaju. Eto, ortaci su dotjerali dotle da već jedan drugoga - budzašto! - prodaju u Haag.

GURAVAC: Pogano.

RUTAVAC: Da. Počeli prijevarom. Nastavili izdajom. Završit će, ako im se Hrvati ne usprotive, prodajom.

GURAVAC: Pretjeruješ.

RUTAVAC: Ne, nikako. Samo ne zatvaram oči. Gledam. A ti, nisi čuo za slom Burze?

GURAVAC: Molim?!

RUTAVAC: Ponuda je ovih dana u Zagrebu pregolema. Kad je šesteročlana pazarna udruga nabacila još i hrvatske velikane, Burza je jednostavno - kihнула.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

12. I. 2001.

NA MOSTU ČUPRIJA

GURAVAC: E-he-he-he... Onda, što kažeš? Gospoda došla, gospoda otišla. Ali "*nou indaitment*"?!

RUTAVAC: Ne razumijem.

GURAVAC: A nisi gledao Dnevnik? Carla del Ponte.

RUTAVAC: Aha. Gledao, prijatelju, i nagledao se.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Nego, nema optužnica? A i poziv generalu Stipetiću ispario. General više nije ni svjedok ni osumnjičenik. Može razgovarati s istražiteljima... Ej, može, ali ne mora!

RUTAVAC: Hm... Prerano likuješ, prijatelju. Gospoda je odveć znamenita. Rizično je tako općenito tumačiti samo jedan, i to javni znak. A današnji je dan i bez nje prepun svakojakih znamenja.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Što je tebi? Zaplećeš se u paukovu mrežu simbolike koju još ispredaju samo HIP i HDZ? Ha-ha-ha... Simbolika naša arhajska... Nema toga u Europi.

RUTAVAC: Nema, veliš? A simbolizam u umjetnosti? To je, po tvomu, nekakav australski, američki, afrički, azijski pokret? Cio život prolazimo kroz šumu simbola,

kazuje valjda tunguški pjesnik? U Sarajevo, za srpske opsade grada, upravo na Vidovdan sletio je - Patrice Lumumba?

GURAVAC: Dobro, dobro. Kad Carla del Ponte može povući svoj poziv Stipetiću, mogu i ja svoju tvrdnju o simboli. Što se tiče simbolizma u umjetnosti, tu sam ti, priznajem, tanak. Ali u Sarajevo, to posve sigurno znam, nije sletio - slučajno na Vidovdan - Patrice Lumumba, nego francuski predsjednik François Mitterrand.

RUTAVAC: A, ne će biti slučajno! Opovrgava te sam Mitterrand svojim izjavama o francusko-srpskom bratstvu po oružju.

GURAVAC: Neka ti bude. Ali kakve to veze ima s Carlom del Ponte i Ivicom Račanom?

RUTAVAC: Ima, ima. I te kakve, prijatelju! Gospođa je sama, kao osoba, po imenu i prezimenu, nabijena teškom simbolikom. Em Muževna, em od Čuprije...

GURAVAC: Čudno mi dipliš! Otkud najednom Čuprija, kad je Ponte Rosso Crveni Most?

RUTAVAC: Ima to svoje zašto.

GURAVAC: Ja ne vidim razloga.

RUTAVAC: Pa, gdje ti živiš? Ne slušaš što govori Šestica? Osobito Mesić i Račan. Oni su ti opsjednuti mostovima, odnosno čuprijama. Sva je njihova politika u biti mostogradnja. Svodi se na podizanje mostova što su ih srušili HDZ i NATO. Od metaforičkih mostova prema Zapadu do stvarnih i simboličnih čuprija prema Istoku. Popravljaju oštećene mostove prema predmetima svoje nostalgije, grade nove čuprije prema globalnoj budućnosti. Oni i Hrvatsku definiraju kao most. Kažu granica, ali odmah dodaju: Granice danas ne razdvajaju, nego

povezuju, spajaju. Donedavno su to činili mostovi. Dakle, pridaju granici obilježje mosta. A most je, prijatelju, čudan entitet. Nije ni na jednoj strani. Lebdi među obalama kao kopula među riječima.

GURAVAC: Lupetaš. Hoću barem jedan dokaz.

RUTAVAC: Dokaza, ako si ih pripravan vidjeti, imaš na pretek.

GURAVAC: Ne, ne treba. Samo jedan. O podizanju mosta koji je srušio NATO. To je u tvojoj priči stvarno. Ostalo je simbolistička poezija.

RUTAVAC: Ostalo je, na žalost, stvarnije od tvoje stvarnosti. Popravljanje mosta na Dunavu što ga je oštetió NATO stvaran je trošak. Ali jednokratán. O tomu možeš naći dokaz u Državnom proračunu. Podizanje onih drugih ćuprija vodi ponovno u dugotrajno ropstvo.

GURAVAC: U Državnom proračunu? Provjerit ćemo. Sad me ipak zanimaju i drugi dokazi.

RUTAVAC: Treba se sjetiti da je Carla od Ćuprije bila pozvala generala Stipetića...

GURAVAC: Pa, to nitko ne poriče...

RUTAVAC: Poricali su i Mesić i Račan. Stoga ni jednomu ni drugomu razuman čovjek ne može vjerovati. Ili je Carla od Ćuprije odredila dan svoga dolaska u Zagreb, ili ga je predložio Ivica Račan. Njezina odluka bila bi simbolički strašna, njegov prijedlog neusporedivo strašniji. Tužiteljica je naime došla na obljetnicu međunarodnog priznanja Hrvatske. Tužiteljica je prijetila i zgražala se nad hrvatskom javnošću. Tražila je konspiraciju s hrvatskom Vladom. Čini se da ju je postigla. Rekla je: *No indictment*, nema optužnica, ali je dodala da Haaški sud do uhićenja drži optužnice u tajnosti. U izjavi za javnost kaže

se da su sudionici razgovora nešto premostili, ali se ne spominje Vladinih 13 uvjeta za suradnju.

GURAVAC: Uf! Kad se tako gleda...

RUTAVAC: Ali to nije sve. U Zagrebu boravi veliki prijatelj Hrvata Milo Đukanović. I on baja o ćuprijama. Kao, narodne su manjine mostovi među narodima. On i njegova vlada podupirat će održavanje nacionalnog identiteta hrvatske manjine u Crnoj Gori.

GURAVAC: Plemenit čovjek! Prvo se ispričao, a sad će i podupirati.

RUTAVAC: Dašto! A na HTV-u na dan međunarodnog priznanja Hrvatske, u Dnevniku i Dnevniku Plus, poznati hrvatski državotvorci: Žarko Puhovski, Milorad Pupovac i Ivan Supek. Sva trojica doktori i profesori. Supek još i akademik. Vrlo jasan: ZAVNOH uveo demokraciju. Hrvatska nastala spontano. Za priznanje najzaslužniji Badinter i Supek. Franjo Tuđman? - Koješta!

GURAVAC: Jadni Račan! Sve mi se čini, što je dobio na mostu, izgubit će na ćupriji.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

19. I. 2001.

DIVLJANJE DEMOKRACIJE

RUTAVAC: Nešto si mi tužan. Što te muči, prijatelju?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Muči me svašta. Ne zabadaj u dušu zbu-njena i potištena čovjeka.

RUTAVAC: A ti si, hoćeš reći, zbunjen i potišten?

GURAVAC: Na žalost, jesam. Za razliku od tebe. Puno putujem. Vidim dosta svijeta. Ali od domaćih stvari malo toga razumijem. Plutam od osvjedočenja do osvjedočenja.

RUTAVAC: Na primjer?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Kada je ono Predsjednik poručio Hercegovcima kako im Hrvatska više ne će pomagati kao do tada, ne će im slati ribu, nego će ih učiti ribolovu - meni se ta poruka svidjela. Nekako kao da je iščupana iz moje duše. Danas, kada Wolfgang Petritsch, uz odobravanje našega Predsjednika, HDZ-u otima bli-stavu izbornu pobjedu...

RUTAVAC: Tvoje je srce na drugoj strani?

GURAVAC: Upravo tako. Ali, muči me to što Petritsch tako postupa u ime međunarodne zajednice. A nitko se ne protivi. Kako to razumjeti? Kakva je to demokracija?

RUTAVAC: Liberalna, prijatelju moj. Tebi ju je Wolfgang Petritsch u tom obliku demonstrirao u Bosni i Hercegovini. Mogao si to vidjeti i drugdje.

GURAVAC: Gdje? Gdje sam mogao vidjeti da izborni gubitnici sastavljaju vladu?

RUTAVAC: Obazri se, prijatelju. Slovačka, Hrvatska...

GURAVAC: A, ne! To je drugo. To su stranački pred-izborni savezi.

RUTAVAC: U redu. To je doista nešto drugo. No, u konačnici svodi se na isto. Na divljanje. Kada se steknu određeni uvjeti, neki elementi liberalne demokracije podivljaju.

GURAVAC: Molim?

RUTAVAC: Da, podivljaju. Uvjete za divljanje stvaraju veliki. Dakako, u dvorištu malih. Njihovu (to će reći općemu) interesu mali katkada suprotstave svoj (to će reći pojedinačni) interes. Kako ih poučiti da je interes velikih u konačnici i njihov interes?

GURAVAC: Teško. Ali veliki valjda znaju kako.

RUTAVAC: Da, znaju. Na državnoj razini izvrnu tezu o općem interesu. Ustvrde da općega, nacionalnog interesa nema. Nacionalni interes proglaše "tricama i kućinama". To rastrube ustanove "civilnoga društva" - "neovisni mediji" i "nevladine organizacije". Da paradoks bude veseliji, slavne "endžiouz" (NGOs) za taj posao dobivaju novčanu potporu od dotične vlade. Katkada i od tuđih vlada...

GURAVAC: Od tuđih vlada, to shvaćam. Ali zar naša Vlada ne bi trebala braniti naš nacionalni interes, barem u ime poreza koje ubire?

RUTAVAC: Svakako. Ona to i čini. Koliko prilike dopuštaju. Ali u turboliberalnu ozračju - općega interesa

nema. Postoji samo pojedinačni interes, od osobnoga do stranačkoga. Ako nema općega interesa, nitko ga ne može ni izdati. Tako veleizdaja postaje nekažnjiva, a sramota dična. Trijumfira pojedinac bez skrupula, stranka bez ideologije. Ako unatoč svemu nešto ne ide, veliki pričekaju da istekne Godina Karla Velikoga, pa malomu, na obljetnicu međunarodnog priznanja njegove države, pošalju Carlu del Ponte.

GURAVAC: Hm... Opet pretjeruješ. Nego, iskreno, što zamjeraš Šestorki u okviru pravila liberalne demokracije?

RUTAVAC: Ništa. Šestica je samo malko čudan savez.

GURAVAC: Kako čudan? U Slovačkoj...

RUTAVAC: Nisam rekao da je Šestica iznimka. Ona će prije biti pravilo. U Slovačkoj se 7 stranaka (tri stranke i jedna četveročlana koalicija) udružilo protiv Mečiaru. U Hrvatskoj su se dvije koalicije (komunističko-liberalni dvojac i kozmopolitsko-regionalni četverac) udružile u Šesticu protiv HDZ-a. U Jugoslaviji se 18 stranaka udružilo u DOS protiv SPS-a. U BiH protiv triju tzv. nacionalnih stranaka (SDA, SDS i HDZ) udružilo se 10 *multi-culti* stranaka u Alijansu za promjene. Šestica, dakle, ako se razmotri okoliš, ne će biti ni tako čudan, ni najveći, ni najmanji predizborni savez. Čudno je to što su za nju, kao i za ostale predizborne saveze, i *know-how* i financije osigurali oni koji su svojedobno takvo što zabranjivali.

GURAVAC: Što je tebi?Tko je zabranjivao udruživanje?

RUTAVAC: Anglosaski izvoznici liberalne demokracije. Oni su se, primjerice, nakon Drugoga svjetskog rata bojali za budućnost svoga artikla u Njemačkoj. Stranački savezi, tumačili su njihovi tehnolozi, sklope li se prije izbora, silno uzmete političku vodu. U takvim uvjetima, govo-

rili su, i na demokratskim izborima, nakon 12 godina desne diktature, može iz muteža opet izroniti kakva totalitarna neman.

GURAVAC: A u Hrvatskoj, nakon 45 godina lijeve diktature, takve pogibelji nema?

RUTAVAC: Nema. Lijeve su diktature dobroćudne. Tu je, kao i drugdje gdje demokracija buja na crvenu tlu, trebalo samo maknuti drske i neposlušne.

GURAVAC: Ah! Tebi nije valjao HDZ, a na spomen Šestorke samo što ne začepiš nos.

RUTAVAC: Tako je, prijatelju. No, razlozi nisu isti. HDZ je, ako ništa, išao sam protiv svih. A ovi, svi protiv jednoga. Kao Crnogorci protiv Smail-age.

GURAVAC: Oho! A naš Mažuranić slavi Crnogorce...

RUTAVAC: Pusti ti Mažuranića. On slavi, ali se o tomu može misliti i drukčije. Na primjer kao Starčević. Možda bi i Cigani takvo što učinili, veli Stari, ali se time zacijelo dičili ne bi.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

26. I. 2001.

RIČUĆI LAV

RUTAVAC: Što se radi? Kako poslovi?

GURAVAC: Glavno da se gura. Nego, što ima nova na području općeg interesa?

RUTAVAC: Oho, prijatelju! Kako to govoriš? Sablaznit ćeš gospu Štefu.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Nisam znao da je opći interes i u razgovoru rezerviran za pojedince. Dobro, odustajem. Što ima nova u politici?

RUTAVAC: Tako reci. Goranko te Fižulić slijedi u stopu. Ne da se s Dalekog istoka dok ne proda barem pola Hrvatske. Našao je kupca za Luku Rijeka.

GURAVAC: A, ne! Ne slijedi on mene. Vjerojatno slijedi Nikicu Valentića. Valentić je davno - što jest, jest - te krajeve otvorio Hrvatskoj. Ja ondje ništa ne prodajem...

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - U redu. Možda slijedi sebe sama u maglama. Nego, stvar se zapetljala. Dok je Fižulić na Dalekom istoku tražio "strateškoga partnera", hrvatski je Upravni sud poništio pretvorbu Luke Rijeka. Na to je Slavko Linić, u vrijeme hadezeovske pretvorbe riječki gradonačelnik i član Vijeća lučke uprave, a sada potpred-

sjednik Vlade, riknuo kao Metro-Goldwyn-Mayerov *leo rugiens*: To je pravosudni kriminal! Rika je, dakako, probudila pravničke "poražene snage". One su - od Vladimira Šeksa (Hrvatski sabor) preko Vladimira Gredelja (Udruga hrvatskih sudaca) do Marijana Ramušćaka (Vrhovni sud RH) - digle kuku i motiku na lava. To je, viču, nasrtaj izvršne na samostalnost i neovisnost sudbene vlasti.

GURAVAC: A je li? I, ako jest, kakvo je zlo u tomu?

RUTAVAC: Nasrtaj jest. A zala je toliko da se sva u prvi mah ne mogu ni sagledati.

GURAVAC: Zar i u slučaju da sudbena vlast - kao što tvrdi potpredsjednik, a potvrđuje predsjednik Vlade - svojom odlukom škodi interesima Hrvatske?

RUTAVAC: I u takvu slučaju. Uostalom, i Linićeva tvrdnja i Račanova potvrda u pravnom su smislu luk i voda. No, one su u drugom smislu vrlo pouzdana očitovanja.

GURAVAC: U kakvu smislu?

RUTAVAC: Te su izjave dragocjena svjedočanstva. One jasnoćom nadmašuju Mesićev poziv Državnomu odvjetništvu da svoje djelovanje uskladi s politikom koja je pobijedila 3. siječnja.

GURAVAC: Ne razumijem. Kakva svjedočanstva?

RUTAVAC: Svjedočanstva o pravnom osjećaju. Misaoni dio hrvatskoga društva dobro razumije o čemu je riječ. Potvrđuje to razmetljivo hodočašće knezova novinarskog ceha Šestičinim triumvirima.

GURAVAC: Sad baš ništa ne razumijem. O kakvu vražjem osjećaju trabunjaš?

RUTAVAC: O osjećaju prava. On postoji samoniklo. Ali to nije dostatno. Pravni se osjećaj mora i odgajati u učilištima.

GURAVAC: Ako je itko pravno školovan, onda su to Mesić i Račan. Obojica su pravnici.

RUTAVAC: Svakako. Ali njihov je pravni osjećaj odgojen drugdje. U Kockici ili u Kumrovcu.

GURAVAC: Bla-bla... Zar je to danas uopće važno?

RUTAVAC: Prevažno. Pravni je osjećaj, prijatelju, humus iz kojega niču društveni ideali. U demokracijama ideal trodiobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu. Te su tri grane vlasti međusobno neovisne i uzajamno se nadziru. U despocijama ideal je posve drukčiji: jedinstvo vlasti koju nitko ne nadzire.

GURAVAC: Dobro. Ali zašto su Šeks, Gredelj i Ramušćak graknuli na Linića? Što je on učinio? Što je u tomu tako strašno ako tko kaže da je neka sudska odluka pravosudni kriminal?

RUTAVAC: Ništa, ako to kažeš ti ili ja. Strašno je ako to ustvrdi potpredsjednik, a još strašnije ako potvrdi predsjednik Vlade. Profesor Gavella veli da Linić smije kritizirati sudske odluke, ali ne javno.

GURAVAC: Profesor se dakle zauzima za tajnu slobodu. A zašto uskraćuje javnu?

RUTAVAC: Jer se ne može dopustiti da izvršna vlast sudi sudcu. Kada bi se to dopustilo, izvršna bi vlast sudcima utjerala strah u kosti. Oni više ne bi sudili po zakonu. Samo bi nastojali ugoditi izvršnoj vlasti.

GURAVAC: Vidjeli smo to. Ali to valjda ne vrijedi za vlast Šestorke?

RUTAVAC: Za nju to osobito vrijedi. Šestica je naime dosad pokazala neviđenu čežnju za jedinstvom vlasti. Državno bi odvjetništvo trebalo provoditi politiku Šestice. Izvršna vlast bez prestanka javno kudi pravosudno

osoblje. Mijenja se zakon o Državnomu sudbenom vijeću. Od sudačkoga gremija Ministar bi pravosuđa trebao preuzeti imenovanja i razrješenja. Šestica bi tako valjda dobila svoje sudce...

GURAVAC: A zašto Šeks traži od Račana da smijeni Linića, a ne traži da Račan odstupi s dužnosti?

RUTAVAC: To pitaj Šeksa... Mesić drži prijepise Tuđmanovih razgovora i rabi ih kao optužnice. Ideal jedinstva vlasti počne se, uz pomoć medijske ohlokracije, ostvarivati u aferama "Večernji list" i "Grupno". Međutim, zbog pravosudnog osoblja, koje ustrajava na svojoj neovisnosti, kraj je priče nevina blamaža. Nitko ne pita što bi s Djevičanskim Otocima.

GURAVAC: Vlada je naposljetku ipak odlučila arhivirati transkripte.

RUTAVAC: Jest. Ali Mesić jasno poručuje iz Davosa da ne da svoje resurse.

GURAVAC: Hm... Lav opet riče. Sada na ravnatelja kutinske Petrokemije... A to jedinstvo vlasti, to kao da opisuje izreka: Kadija te tuži, kadija ti sudi.

RUTAVAC: A, ne će biti tako! Stvar je otišla korak dalje. Ažurirana izreka glasi: Kadija te tuži, kadija ti sudi, kadija te brani. To je ideal za kojim čezne Šestica.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

2. II. 2001.

VISOKI KLEVETNICI

RUTAVAC: Onda? Sve teče kako teče. I brže bi teklo, reče netko. Ali sudci priječe.

GURAVAC: Da. Anto Nobilo priča...

RUTAVAC: Anto Nobilo nije sudac.

GURAVAC: Dobro, nije sudac. Bio je tužitelj, sad je branitelj. - Dakle, odvjetnik Nobilo priča kako se svojedobno, istražujući u slučaju Blaškić, poslužio "ratnom varkom". Nije, veli, lagao. Samo je proširio "dezinformaciju" da su neki ljudi u Haagu optuženi za ratne zločine.

RUTAVAC: I?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Morao je, veli, doći do istine o zločinu u Ahmićima. Samo tako mogao je pomoći svomu branjeniku. A ti ljudi stajali su mu na putu.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Pa što? Zar nije trebalo doći do istine o zločinu?

GURAVAC: Ti se rugaš? Naravno da je trebalo. Ali to je za moj ukus nedopustiv način.

RUTAVAC: Dobro. Njih je uklonio, a njemu pomogao.

GURAVAC: Molim?

RUTAVAC: Misliš da bi general bez Nobila dobio 45 godina zatvora?

GURAVAC: E, sad je dosta! Prevršio si svaku mjeru!

RUTAVAC: Ma nemoj!? Ja prevršio svaku mjeru? A ti, prijatelju? Što je s tobom? Ti, i cijela Hrvatska, godinama se, iz tjedna u tjedan, obredno brčkate u blatu. "Globus", "National", "Feral" ... Tri hrvatska Gangesa! Ali vama to nije dosta. Nije dosta triput tjedno. Vi hoćete svaki dan. Trebaju vam svaki dan nove, vruće gnojnice gehene. Kao blatne kupke. Kupate se u toj nečisti i rokćete od zadovoljstva. I ne pitate se tko i kakvu neman time u vama hrani.

GURAVAC: Uf-uf! Ti to propovjednički. No, uzalud ti žar. Mi se doista ne pitamo. Mi znamo. Piše u impresumu. A da uživamo - uživamo! Nego, ti bi svu tu lupeštinu, pljačku i krađu, nepotizam, mito i korupciju, ubojstva, grabež i palež, ti bi sve to prešutio? Ja se tebi čudim.

RUTAVAC: Ti se, prijatelju, čudiš sebi. Nismo razgovarali o tomu što bih ja prešutio. Riječ je bila o nečemu posve drugom. O "javnoj laži" ili "dezinformaciji". Ti si se zgrozio nad Nobilom. Ja nisam. Zašto bih toga gospodina počastio svojim afektom? Smetala ti je moja ravnodušnost. Misliš da je meni godio tvoj izbor? Iz mora "dezinformacija", u kojemu pliva nacija, ti izvučeš Nobila i nad njim se teatralno zgroziš.

GURAVAC: A, ne! Iskreno sam se zgrozio.

RUTAVAC: To gore. U tomu si i uživao.

GURAVAC: Pa... kako da kažem...

RUTAVAC: To ti se događa prvi put u ovih desetak godina? Ne zgražаш se svaki dan? Ne vidiš da visokonakladni tjednici žive od ozloglašivanja ljudi?

GURAVAC: Vidim, ali ...

RUTAVAC: Znam. Ne očekuješ sudski progon klevetnika. Tu, prijatelju, nisi sam. Na žalost, nitko u Hrvatskoj ne očekuje takvo što. Dapače, pokrene li se postupak, svi smo mi na strani klevetnika. Svi znamo, argumentira neki vrug u nama, da je ono što je dotičnik rekao, ispričao, napisao - laž. Ako već znamo da je to laž, čemu progoniti klevetnika? Uostalom, braneći klevetnika, mi branimo slobodu javne riječi.

GURAVAC: Da. Ali katkad ipak treba utvrditi što je posrijedi. Istina ili laž? Treba istražiti je li riječ o sprječavanju političke štete ili o kleveti. Kao u priči o Petru Stipetiću i Radovanu Ortynskom.

RUTAVAC: Ne razumijem otkud ta dvojica zajedno?

GURAVAC: Jedan od studentskih vođa iz '71. navodno je, prije imenovanja Petra Stipetića načelnikom Glavnog stožera Hrvatske vojske, upozorio Mesića da se za generala zanima Haaški sud. Isti čovjek sada upozorava Račana da je Radovan Ortynski, kojega je Vlada upravo predložila za državnog odvjetnika, '71. sa svojim psom, kao dragovoljac, pomagao policiji gušiti studentske demonstracije.

RUTAVAC: Dobro. Prva je priča tu negdje-nigdje. Druga je posve neumjesna.

GURAVAC: Kako? Valjda treba utvrditi je li riječ o kleveti ili o istini?

RUTAVAC: Tu priču, bilo da je lažna ili istinita, briše podloga na kojoj je pisana. Podloga je današnji politički savez drugoga studentskog vođe iz '71. s Ivicom Račanom.

GURAVAC: Ipak, ako je istina, to bi Ortynskomu moralo škoditi.

RUTAVAC: Zašto? Zar je Račan '71. bio na drugoj strani? Ako to ne škodi Račanu, zašto bi škodilo Ortynskomu i njegovu psu? Uostalom, Račan veli da za Vladu slučaj Ortynski - ne postoji.

GURAVAC: Ne budi ciničan. A postoji li slučaj "Večernji list"?

RUTAVAC: Više nema ni slučaja "Večernji list". Samo, nakon istrage. Joško Kontić i njegovo saborsko povjerenstvo, kriminalistička policija, financijska policija i državno odvjetništvo utvrdili su da je posrijedi bila laž, odnosno kleveta. I - ujeo vuk magare! Svi zadovoljni. I visoki klevetnici i Styria i hrvatska javnost.

GURAVAC: Ti bi, čini se, u tom slučaju bio za sudski progon klevetnika?

RUTAVAC: Ne samo u tom slučaju: u svakom slučaju. Javna optužba, rekao je ovih dana mađarski predsjednik vlade Viktor Orbán, ne smije ostati bez posljedica. Ako je istinita, posljedice mora snositi optuženik, ako je lažna - tužitelj.

GURAVAC: Slažem se. Ali Račan nije Orbán.

RUTAVAC: Znam. Zato ćemo mi u Hrvatskoj još dugo plivati u glibu blatne kupke. Naravno, ako u međuvremenu ne potonemo...

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

9. II. 2001.

DOKAZIVANJE NEVINOSTI

GURAVAC: Ne znam što ti o tomu misliš. Čitam u novinama da je Norac pogriješio. Imao je, kažu, priliku dokazati svoju nevinost.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - O nevinosti... Malo je nezgodno, tu pred gospođom Štefom.

GURAVAC: Bla-bla... Izmotavaš se. Sve bruji o tomu. Samo bismo nas dvojica trebali šutjeti? Taman posla!

RUTAVAC: O dokazivanju nevinosti na sudu? To je ...

GURAVAC: Besmislica?

RUTAVAC: Ne. Nije besmislica. To je puno gore. Kao teorija - ludost, kao praksa - strahota. Nije sud gineko-loška ordinacija.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Hvala i tebi na umnu *medi-cinizmu*. Doduše nisam ga naručio, ali izvrsno sam poslužen. Nego, ti si valjda jedini Hrvat kojemu je dokazivanje nevinosti ludost. Tako malo vjeruješ našim sudovima?

RUTAVAC: Vjera i nevjera, povjerenje i nepovjerenje nemaju s time nikakve veze. To naši jugani svoju podlost zaogrću togom vjere.

GURAVAC: A, ne bih rekao! Ako optuženik, u našem slučaju Norac, pokaže povjerenje prema sudu, sud će naravno imati razumijevanja za njegove argumente. Pokaže li nepovjerenje, sud bi to mogao protumačiti kao neku vrstu priznanja krivnje.

RUTAVAC: Ti si nepopravljivo naivan.

GURAVAC: Zašto?

RUTAVAC: Zato što ta tvoja psihologija vrijedi samo za neovisno sudstvo. I to u nepolitičkim predmetima.

GURAVAC: A naše sudstvo nije neovisno? Ne slušaš ti što govore premijer i ministar pravosuđa?

RUTAVAC: Slušam što govore, gledam što rade. Ali i bez toga razumno je čovjeku posve jasno da ne može biti poštena, neovisna i samostalna sudstva ako se teret dokaza s tužitelja premješta na optuženika.

GURAVAC: Kako to misliš? Što nije u redu?

RUTAVAC: Pa, čovječe, zar ti ništa ne shvaćaš? Predsjednik Vlade tvrdi da on i Vlada ne znaju gdje je general Norac. On vjeruje da to znaju oni koji organiziraju prosvjede. Tvrdi da se za Norca ne zanima Haaški sud. Prosvjede tumači kao zahtjev za nedopustivo miješanje izvršne u poslove sudbene vlasti. Oporbu optužuje za pokušaj rušenja ustavnopravnog poretka zemlje. Njegov zamjenik iza prosvjeda vidi organizirani kriminal. Ministar pravosuđa izvješćuje kako je u slučaju Norac o generalovoj predaji razgovarao s nadležnom istražnom sutkinjom u Rijeci. Predsjednik Republike, s vjerodostojnošću nesuđenog kupca tvornice cementa, tvrdi da prosvjednicima nije do Norca. Njima je, veli Predsjednik, do - novca! General bi se, tumači dalje Predsjednik, predao, no oni ga priječe. To je, podsjeća Predsjednik, već viđeno.

Počelo je 1991. u Kninu, pa se proširilo na Slavoniju. A znate kako je svršilo? Predsjednikovu prijetnju podupire znameniti Ivan Jakovčić. Istarski El Pasionario organizira pulski protuprosvjed i odlučno poručuje: *No pasaran!* I tako, uz odgovarajuće geste, cijela zemlja ječi od teških riječi.

GURAVAC: U redu. Materijalna dobra, novac, kriminal, sve to - hajde-de! Ali rušenje ustavnopravnog poretka zemlje, protuhrvatstvo, izjednačivanje prosvjednika s četnicima? To je suludo.

RUTAVAC: Da-daa, prijatelju moj! A ti se razmećeš povjerenjem u sud? To međutim nije sve. Tu je i novi državni odvjetnik, od kojega predsjednik Mesić očekuje da provodi politiku 3. siječnja. Njegovom žrtvom već je pao Džbravko Merlić.

GURAVAC: Ma nemoj! Šališ se?

RUTAVAC: Ne, ne šalim se. Merlić je dao nekakvu liječniku da na HTV-u svjedoči o batinaškoj mladosti Radovana Ortynskoga. I to kao žrtva. Dakle, štono reče predsjednik Mesić, "iz prve ruke".

GURAVAC: Pa nije ga valjda smijenio državni odvjetnik?

RUTAVAC: Ni govora. To ne bi bilo demokratski. Smijenio ga je prvosvećenik europskih moralnih i profesionalnih standarda. Tko drugi nego ravnatelj HRT-a Mirko Galić.

GURAVAC: Uf-uf! Nije dobro. Ortynskomu je samo trebalo omogućiti da dokaže svoju nevinost.

RUTAVAC: Av-av, prijatelju! Ne boj se, nije njemu HTV ništa uskratila. Ima ona i drugih štovatelja Radovana Ortynskoga i njegova psa. Eto, na primjer Igor Mirković.

On je u emisiji "007" dao ponoviti iskaz državnoga odvjetnika, galski šarmantno prešutjevši svjedoka optužbe.

GURAVAC: A njega Galić nije smijenio?

RUTAVAC: Nije. Možda zbog rečenoga šarma. Ali vratimo se dokazivanju na sudu. U pravnim sustavima koji počivaju na zasadama rimskoga prava teret je dokaza na tužitelju. Sudac je, ako postoji i najmanja dvojba, dužan presuditi u korist optuženika. Takvo stanje stvari može postati zaprjekom ostvarivanju političkih ciljeva. Kao svojedobno u Sovjetskomu Savezu. Stoga je Andrej Januarjevič Višinski, za kojim uzdišu naši jugani, teret dokaza premjestio na optuženika. Umjesto da tužitelj dokazuje krivnju, optuženik je trebao dokazivati svoju nevinost. A sud, ako je postojala i najmanja dvojba, bio je dužan presuditi u korist tužitelja. Tako su milijuni građana transportirani u gulage. Nisu uspjeli dokazati svoju nevinost...

GURAVAC: General Norac...

RUTAVAC: Norac je vjerojatno čitao Aleksandra Solženjicina. No, i bez toga njemu je posve dostatan haški finale generala Tihomira Blaškića.

GURAVAC: Dobro. A što zapravo hoće svi ti prosvjednici?

RUTAVAC: Oni ne mogu pristati da danas u Hrvatskoj - kao nikada i nigdje u svijetu - poraženi sude pobjednicima. A vlasti poručuju ono što bi vlast i sama trebala znati: Ne prestanemo li se sami sa sobom parničiti o prošlim ratovima, nikada nećemo izaći iz sudnice.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

16. II. 2001.

KREKET

GURAVAC: Umalo mi žena nije razbila televizor. Nikad je takvu nisam vidio. Siktala je i klela kao da je vrazi živu deru.

RUTAVAC: Što joj bî?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Ne može vidjeti Vesnu Pusić i Zlatka Kramarića.

RUTAVAC: Zajedno?

GURAVAC: Ni zajedno ni odvojeno.

RUTAVAC: E, što jest, jest. Imali smo desetak teških dana. Neizvjesnost u pitanju generala Norca, saborsko gombanje, skupovi i protuskupovi... Sve to teško bi, bez burnih reakcija, podnio i manje tankočutan čovjek. Vrijeme kao stvoreno za skakutanje svakojakih žaba, od krastača do kornjača. A kad skakuću, preskoči koja i preko ograde zubne.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - A vrhovni zapovjednik još uvijek čeka generala?

RUTAVAC: Čekao je. Više ne čeka. Sada mu je Norac, veli, pravosudni slučaj. "Nije došao, što ja tu mogu?", žali vrhovni zapovjednik i odlazi na bal u Beč. A, zapravo,

kako mu je general mogao doći? Nakon Mesićeva kreketeta o jednakosti građana pred zakonom, Norac se morao sjetiti da je i protiv Mesića podnesena kaznena prijava. Zbog veleizdaje i špijunaže. Ako se usporede pravne posljedice, što ih zasad izazivaju kaznena prijava protiv generala i kaznena prijava protiv njegova vrhovnog zapovjednika, ne može se mimo endemskoga paradoksa: U Hrvatskoj je kaznena prijava zbog izdaje zemlje - benigna, a kaznena prijava zbog obrane zemlje - maligna. Takvo stanje stvari, dakako, rekao bi (a možda i ne bi) pravnik Ivica Račan, vezuje mačku o rep jednakost građana pred zakonom.

GURAVAC: Gledao sam i slušao saborsku raspravu o Šestorkinim zaključcima i o HRT-u. Povremeno sam i uživao u predstavi. Ali nisam sve razumio. Zastupnik Luka Trconić strastveno je govorio o nekakvim "emisarima". Oni, veli Trconić, putuju po Hrvatskoj. Tko su "emisari"?

RUTAVAC: Ha-ha-ha... To su riječi-žabe!

GURAVAC: Riječi-žabe? Čuo sam za ljude-žabe. To su diverzanti u podmorju. Ali riječi-žabe...

RUTAVAC: I one su diverzanti. Dakako, one se razlikuju od ljudi-žaba. Ljudi-žabe rade za one koji ih šalju. Riječi-žabe odmetnički su diverzanti onih koji ih izgovaraju. Razbijaju oklope lažnih identiteta.

GURAVAC: Kakve to veze ima s "emisarima"?

RUTAVAC: Ima. I te kakve. "Emisari" su jedna od riječi-žaba. Nismo je čuli od Hrvatskoga proljeća. Tako je nekoć komunistička ortodoksija nazivala hrvatske liberalne komuniste. Nisu to nikakvi "izaslanici". A, ne! "Emisari" su - anatema.

GURAVAC: Znači li to da su nam se lažno predstavljali i oni koji, kao predsjednik Mesić, govore o "poraže-

nim snagama", "fašistoidnim novinama", "organima gonjenja"?

RUTAVAC: Svakako.

GURAVAC: A kada Pusićka usred Sabora ustvrdi da je Hrvatska izvršila agresiju na Bosnu i Hercegovinu, i to su riječi-žabe?

RUTAVAC: I to. Ali, molim te, budi malo obzirniji prema gospođi Pusić. Ne može se ona u ime hrvatskoga domoljublja distancirati od Mesićeva svjedočenja u Haagu, zar ne?

GURAVAC: Dobro. Ali Zlatko Kramarić? Što je toga fićfirića tako svezalo s Pusićkom?

RUTAVAC: Oho, prijatelju! Što je sad ovo? Tko je ovdje Guravac, a tko Rutavac? Moram li ja razjašnjavati da ih je svezala atraktivna vanjština, sveučilišna profesura, istančana kultura odijevanja, kozmopolitska vizija svijeta i života i napokon - politički program: građanska Hrvatska?

GURAVAC: Govori ti što hoćeš, ali on je meni previše kreketao! On je, veli, Zlatko Kramarić. I ne da se ni pod što subsumirati. Kako? Nije ni čovjek, ni Hrvat, ni Europljanin... A jest gradonačelnik, jest sveučilišni profesor, jest narodni zastupnik, jest predsjednik Liberalne stranke?

RUTAVAC: Bla-bla... To su logičke žabe. U Križevcima je gospodinu Kramariću zakrekerala politička žaba. Tamo je rekao da su se u Hrvatskomu saboru posljednja dva dana beskorisno sukobljavali komunisti i fašisti...

GURAVAC: U Saboru je, ruku na srce, ipak barem polovica zastupnika podrijetlom iz Saveza komunista.

RUTAVAC: Točno. No, unatoč tomu Kramarićeva je izjava rasna žaba. On dobro zna gdje su komunisti. Pa, u

zaključcima! U kreketu o "organizatorima aktivnosti usmjerenih na rušenje ustavnog poretka", koji ne prezaju "od toga da u svom djelovanju dovedu u pitanje i samu opstojnost hrvatske države", "čime u krajnjoj liniji priznaju da su spremni i na državni udar". To je kao da čitaš optužnicu iz '72. Budiša je prvo blagoslovio, a onda se valjda sjetio. A Krama? Zna Krama da u Saboru nema fašista. Ali trebaju mu. Zato ih izmišlja. Kad nema stvarnih, dobri su i virtualni. Oni će sve to, nada se profesor, barem relativirati. Zlatko, Zlatko!

GURAVAC: Fuj! Gade mi se žabe.

RUTAVAC: Krivo, prijatelju. Bolje žabe nego ribe. Kad bi Šestica šutjela, kako bi birači znali s kim imaju posla? Da je Zlatko manje kreketao, tko zna, možda bi i njegov LS ušao u križevačko Gradsko vijeće.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

23. II. 2001.

LAGANJE I ULAGIVANJE

GURAVAC: Eto, došlo sve na svoje mjesto.

RUTAVAC: General Norac je u pritvoru. Držiš da je i on - na svom mjestu?

GURAVAC: Huljo dijalektičarska! Mislio sam... taj nered, metež, urnebes... To se sredilo.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Ah, to! To je samo privid. Ništa se nije sredilo, ništa. To dobro znaju HTV i njegovi komentatori. Najednom odnekud izmiljela četa partijskih trubača. Sada razglašuju kako su u Hrvatskoj, od osamdesetak političkih stranaka, samo Šestica i DC - demokratske stranke! He-he, to su, prijatelju moj, znakovi vremena. Znakovi koje treba čitati.

GURAVAC: Je li? Ja mislim da je najvažnije to što smo sada svi zadovoljni.

RUTAVAC: Koji svi? Čime zadovoljni?

GURAVAC: Idemo redom. General Norac, jer ne mora u Haag. Središnji stožer za obranu digniteta Domovinskog rata, jer je vidio svoju snagu. Vlada, jer je ishodila golem ustupak Haaškoga suda. Carla del Ponte, jer se njezin potez uklapa u koncept suđenja samo najodgovornijim kolovodama srpskih i protusrpskih ratova. SAD,

jer drže da postupak Haaškoga suda učvršćuje stabilnost na trusnom jugoistoku Europe. Sve to - a osobito javna potpora međunarodne zajednice u času kada se Vladin brod bio zaljuljao - ojačalo je, na kraju krajeva, ugled Vlade u zemlji i olakšalo preuređivanje države. Vlast sada može sve!

RUTAVAC: Što to, na primjer?

GURAVAC: Može opet mijenjati Ustav. Može dokinuti Županijski dom Sabora. Može uskratiti pravo glasa hrvatskim državljanima izvan domovine. Može se napokon posvetiti liječenju ljutih gospodarskih i društvenih rana.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Krasno, prijatelju. Dobro si to složio. Ne bi bolje ni Očenašek u "Nacionalu". Međutim, s drugog stajališta događaji se drukčije vide.

GURAVAC: Svakako. Gorim od želje da čujem kako ih ti vidiš.

RUTAVAC: E pa, slušaj! Nisu baš svi zadovoljni. Netko je, na primjer, namagarčio Predsjednika Republike. Sam Predsjednik nedavno je umirovio generala Norca. Bez prethodnoga razgovora. Koja gora razgovora nema, moj Guravče? Umirovio ga da olakša njegov sudski progon. A onda, kao da se ništa nije dogodilo, javno čeka da mu Norac, dok nad njim visi policijska tjeratica, podnese prijavak.

GURAVAC: Doista plemenito.

RUTAVAC: A, ne! Nikako. Gospodin je Mesić Predsjednik Republike. Struka mu je pravo. Stoga je njegov grijeh dvostruk. Prvo se dičio nedopuštenom činidbom. Onda smo doznali da je posrijedi laž.

GURAVAC: Čekaj, zar vrhovni zapovjednik ne smije primiti svoga generala?

RUTAVAC: Nije o tomu riječ. Da je Mesić primio Norca, ne bi bio vrhovnik primio generala, nego Predsjednik Republike pravosudnog bjegunca. Sam Predsjednik, kad je odustao od uzaludna čekanja, u jednom je času rekao: Norac je sada problem pravosuđa. Što to znači? Da dotad nije bio? Ili je od izdavanja uhidbenog naloga do tog časa bio suspendiran pravni poredak?

GURAVAC: Pretjeruješ. Pa i Račan je kontaktirao s Norcem.

RUTAVAC: I lagao kao i Mesić. Samo u suprotnom smjeru. On je isprva tvrdio da ne zna gdje je Norac. Na privremenom kraju priče slavodobitno je priznao kontakte i proburazio poraženog protivnika izjavom: Neki su htjeli skupljati jeftine političke bodove.

GURAVAC: Dobro. Ali lagale su i novine. Zar ti doista vjeruješ da je razgovor s Norcem u "Slobodnoj Dalmaciji" autentičan?

RUTAVAC: Ostavimo taj razgovor u oblaku zdrave sumnje. A što se tiče novinarskog laganja, to se poodavno ubraja u dobre običaje struke. I slijepac vidi tu divotu hrvatskoga kulturnog krajolika.

GURAVAC: Čudno. Ne srdi te novinarska laž?

RUTAVAC: Novinarska laž živi o lažljivoj političkoj infrastrukturi. To najčešće i nije laž. To je zapravo prilagivanje i ulagivanje. Bujni bršljan na deblu političke laži. Uz to deblo lako se privine i pravosudna laž. Što ako svjedoci lažu?

GURAVAC: Misliš na one koji terete Norca?

RUTAVAC: Prije svega na njih. Ali i na svjedoke Vladina uspjeha u Haagu. Sam Račan, pa i Tomac, hvale

Vladu. Ona, vele, zna braniti nacionalne interese. Dao Bog da je tako. Meni ta priča više miriše na ulagivanje biračima.

GURAVAC: A potpora Washingtona i Bruxellesa?

RUTAVAC: O, da! Podupirali su oni i svoga Antu Markovića. Glasnogovornici State Departmenta čvrsto su stajali iza integriteta Jugoslavije. Kako ne bi u nevolji poduprli svoje Mesiće i Račane? Ameri su i bosanskim Hrvatima davno jamčili brzo i pošteno suđenje u Haagu. Ovih su dana, u slučaju Darija Kordića i Marija Čerkeza, s 25 i 15 godina zatvora, zadovoljili samo Zlatka Kramarića.

GURAVAC: Ipak, nakon splitskog prosvjeda, Carla del Ponte veli: Eto vam Norca, pa vi sudite.

RUTAVAC: A Haaški će sud suditi o tomu kako Hrvati sude. Jugani vele: Hrvatska na tomu prolazi ili pada.

GURAVAC: Što ti misliš?

RUTAVAC: Nagodba s Carlom del Ponte posve je raskrinkala značaj Haaškoga suda. Njegova pravda - potvrđuju to obrazloženja dosadašnjih presuda - pretvara hrvatsku vojnu pobjedu u hrvatski moralni poraz, naš ponos u našu sramotu. Stoga je slučaj Norac vrlo važan. Bude li se Hrvatska, sudeći svomu generalu, držala samo prava i pravice, možda će proći. Bude li se ulagivala Haagu, sigurno će pasti.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

2. III. 2001.

SVAČIJA DRŽAVA

GURAVAC: Čuo si, opet mijenjamo Ustav.

RUTAVAC: Ne, nisam. Tko ga mijenja? Ti i ja?

GURAVAC: Ne nasmijavaj me. Pa vlast, tko drugi?

RUTAVAC: Dakle, Šestica?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Da, Šestorka. Podupiru je zastupnici manjina i konstruktivna oporba, DC i HND. Traktorka je dapače potpisala zastupnički prijedlog. A Manolić...

RUTAVAC: Što, časni starina još je - živ?

GURAVAC: I te kako živ. Štoviše živahan. Prošli je tjedan sa svojim gojencem Canjugom bio na Tuđmanovu brdu, kod Mesića. Njih dvojica snažno podupiru Stipu. Kažu, snažnije no što su Joža i Stipe nekoć podupirali Clintona.

RUTAVAC: Molim?

GURAVAC: Protiv Tuđmana. Tuđman je, sjećaš se, 1994. potpisivao nekakve sporazume i ugovore.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Ah, da! Mesić i Manolić ozloglasili su ga kod Amera kao nepouzdana, štoviše vjerolomna čovjeka. Da zašтите interese SAD-a, pismeno su ponudili svoje usluge. No, uspjeli su samo žrtvovati svoj dio vlasti i osnovati HND. Ameri, himbeni kakvi već

jesu, godinama su se držali kao da ništa ne znaju. Tek su nakon Tuđmanove smrti nagradili njihovu žrtvu.

GURAVAC: Ne bih ja to tako.

RUTAVAC: Naravno. Ti kako hoćeš. Nego, Šestica je prije tri-četiri mjeseca mijenjala Ustav. Tada je, u dosluhu s Predsjednikom, razvlastila Predsjednika. Razumno. Nema Liliputanca kojemu bi pristajao Gulliverov klobuk. Što se sada mijenja?

GURAVAC: Dokida se Županijski dom Sabora, uskraćuje pravo glasa dijaspori, zamjenjuje pojam "građanin", odnosno "državljanin", pojmom "svatko".

RUTAVAC: Oho! Kako to obrazlažu?

GURAVAC: Razborito. Županijski se dom dokida poradi štednje i jednodomne tradicije hrvatskoga parlamentarizma. Dijaspori se uskraćuje pravo glasa jer ne plaća porez u Hrvatskoj. Pojam "građanin", odn. "državljanin", zamjenjuje se pojmom "svatko" kako bi se hrvatska ustavnopravna norma uskladila sa suvremenom prevlašću "prava čovjeka" nad "pravima građanina".

RUTAVAC: Bože, sve same ludorije!

GURAVAC: Kako? Zar Hrvatska nije uvijek imala jednodoman Sabor? Županijski je dom izmislio Tuđman. Samo da u nj smjesti svojih pet "divljaka"...

RUTAVAC: Slušaj, prijatelju! Ni ja nisam bio ushićen uspostavom Županijskoga doma. No, mnogo su gori i način i motiv njegova dokidanja. Zar Šestica prije pola godine nije znala da treba štedjeti? A jednodomna tradicija? To je tek bijedna podvala.

GURAVAC: Molim?

RUTAVAC: Sabor je pod tuđinskom vlašću, dakle od 1102. do 1991., imao kad jednodoman, kad tro-

doman ustroj. A događalo mu se da bude i - nijedno-doman.

GURAVAC: Prvi put čujem. Ali...

RUTAVAC: Mučni malo. Nisu ti vrane mozak popile. Pod srpskim vrhovništvom Sabor je nedavno imao tri doma: Društveno-političko vijeće, Vijeće općina i Vijeće udruženog rada. To je tradicija na koju bi se jugani mogli pozivati. Što se tiče Tuđmanovih "divljaka", nisu to, prijatelju, bili "hercegovci". Virilisti ili "divljaci", to su ljudi druge vrste. Uostalom, ubaciti u igru pet svojih igrača deset je puta manji grijeh nego izbaciti iz igre pedeset tuđih igrača.

GURAVAC: Ne razumijem. Što hoćeš reći?

RUTAVAC: Šestica se, čovječe, boji izbora na državnoj razini. U tomu je sva mudrost. Da nije tako, ne bi, tri mjeseca nakon ustavnih promjena, išla navrat-nanos u nove ustavne promjene. Ne bi dokidala Županijski dom mjesec-dva prije isteka sadašnjih mandata. Ako se ne oslobodi izbornoga straha, Šestica će pred slijedeće izbore dokinuti i Zastupnički dom.

GURAVAC: Šališ se.

RUTAVAC: Nikako. Revolucionarno zakonodavstvo uklanja sve što Revoluciji stoji na putu.

GURAVAC: Dobro. A što je nerazborito u uskraćivanju prava glasa dijaspori?

RUTAVAC: Ništa, osim obrazloženja. Sama je uskrata utemeljena na iskustvu. Na prošlim izborima Šestica se okušala u dijaspori. Ponudila je kao kandidate svoje najbolje ljude: Branka Salaja i Borisa Marunu. Ali ništa. Hrvati, ognjištarski nastrojani, kakvi već jesu, glasovali su za "poražene snage". Stoga bi Šestica tim Hrvatima, uz

uskratu prava glasa, trebala zabraniti i dolazak u Hrvatsku. Barem u vrijeme izbora. A mogla bi primijeniti i koju od izbornih mjera što ih je međunarodna zajednica demokratski prokušala u Bosni i Hercegovini.

GURAVAC: Što ne valja u obrazloženju?

RUTAVAC: Cenzus? Ha-ha-ha...To je zgodno. Podsjeća na Hrvatsku do 1919. Tko ne plaća porez, nema prava glasa. Mesiću je tu staru mudrost podvalio Manolićev moderni teoretičar staleške države - Zlatko Canjuga! Tko drugi nego taj brutalni Cezar, u kojemu Zagorci prepoznaju posmrtnoga Bruta? Ali, rješenje je zgodno. Samo, mogle bi se uzjoguniti države s kojima je Hrvatska potpisala sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja. A onda, imali bismo i očitu nejednakost građana. Osim inozemnih hrvatskih državljana, glasovati ne bi mogli umirovljenici, nezaposleni, studenti, vojnici. Gotovo polovica biračkoga tijela. Ipak, u osnovi, nije to loše. To održava stabilnost vlasti. Jer, te su društvene skupine često žarišta nezadovoljstva. Kad bi još i Hrvatima uskratila pravo glasa, Šestica bi osigurala ne samo stabilnost, nego i vječnost svoje vlasti.

GURAVAC: A zamjena pojma "građanin" ili "državljanin" pojmom "svatko"?

RUTAVAC: To je slatko. Šestica prati trendove. Uz demografsko izumiranje Hrvata ona nudi državnopravno odumiranje Hrvatske. Ako "svatko" zamijeni "državljanina", Hrvatska više ne će biti nacionalna država hrvatskoga naroda. Ali ne će biti ni država svih svojih državljana. Bit će svačija, tj. ničija.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

9. III. 2001.

BUDIŠIN SLOŽENAC

GURAVAC: Što je ovo? Opet uskuhalo.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Veliš: uskuhalo?

GURAVAC: Da. U Srbiji, na Kosovu, u Makedoniji, Crnoj Gori...

RUTAVAC: Ah, tamo! Tamo ključa stoljećima. A ti, prijatelju, uočio tek danas?

GURAVAC: Šalu na stranu. Ključa i tu, u Bosni.

RUTAVAC: To je već nešto drugo! U Bosni je, kažu, kuhanje odavno izvan običaja. Tamo su, bolan, Osmanovci uveli pirjanje. Svatko se pirja u vlastitom soku. Muslimani u svomu, pravoslavci u svomu, katolici u svomu. Naravno, s egzotičnim začinima. Ključanja nema, pa - mirna Bosna! Danas o tomu skrbi visoki kuhar Wolfgang Petritsch. Ako ključa, znači da je odbacio osmansku metodu.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Ključa, ključa. Najviše u Hercegovini. Zakuhalo Ante Jelavić, HDZ i HNS.

RUTAVAC: Dakle, i Pusićka? Oho, vidi ti doktorice! Tko bi rekao?!

GURAVAC: Ma nee! Ne Hrvatska narodna stranka, nego bosansko-hercegovački HNS. Tamo ti je to Hrvatski

narodni sabor. HNS-u se ne sviđa Petritscheva osebujna izborna demokracija, pa je proglasio hrvatsku samoupravu u Bosni i Hercegovini. To je, naravno, izazvalo osudu cijele međunarodne zajednice. Dakako, i osudu službene Hrvatske. No, ima nade. Budiša je napokon progovorio. On je, kao odgovor na HNS-ov izgred, ponudio općeprihvatljiv plan za Bosnu. Nešto poput perspektivne kvadrature bosanskoga kruga.

RUTAVAC: Uf! Otkud tako visoka ocjena?

GURAVAC: Plan je, bez ustezanja, prihvatila dr. Vesna Pusić. Inače, cijela je šestorka oduševljena. Račanova će Vlada taj plan pretvoriti u svoj "*non-peiper*" o Bosni. Međunarodna će zajednica, pišu novine, prihvatiti Račanov "*non-peiper*" kao svoje stajalište. Samo je predsjednik Mesić suzdržan.

RUTAVAC: Hm... Čudno. Ključa u Hercegovini, Budiša objavljuje plan o Bosni. A taj *non-paper*, što ti je to?

GURAVAC: To je u diplomaciji, kako da kažem, "*ne-papir*"...Tajni dokument, dokument koji tobože ne postoji. Diplomatu najčešće služi za upoznavanje tuđih vlada sa stajalištem svoje vlade o nekom pitanju. Može služiti za ispipavanje tuđih mišljenja, za traženje potpore u kakvu budućemu javnom pothvatu...

RUTAVAC: Ha, sad mi je jasno! Naša je vlast dosad objavljivala Tuđmanove tajne, sada objavljuje svoje. Bravo! To se traži. Nije to samo dosljednost. To je i neviđena demokratska čestitost. Ne vojuju Budiša i Račan, kao nekoć Wilson i Lenjin, samo na jeziku protiv tajne diplomacije. Oni se djelom opiru furtimašenju. To, dakako, u svijetu ne može proći bez divljenja. Što, dakle, predlažu Budiša i Račan?

GURAVAC: Sprdaj se ti koliko ti drago. Račan i njegova Vlada uživaju velik ugled u međunarodnoj zajednici. Wolfgang Petritsch stalno je, veli, u kontaktu s Račanom. A Budišin plan nudi viziju samoodržive Bosne i Hercegovine. Vrlo je jednostavan. Predviđa dokidanje entiteta - Federacije BiH i Republike Srpske. Bosna i Hercegovina bila bi savezna država. Sastojala bi se od 12 do 14 kantona. Kantoni ne bi imali prava na posebne odnose sa susjednim državama. Dom naroda dvodomnoga parlamenta jamčio bi suverenost i jednakopravnost svih triju naroda - Bošnjaka, Srba i Hrvata - na cjelokupnom državnom ozemlju.

RUTAVAC: Mašallah! Inšallah! - rekao bi José Cutileiro. On bi to sigurno odobrio. U jednu ruku, prepoznao bi svoju osnovu iz 1992. U drugu, svidjela bi mu se duboka mudrost koja zrači iz Budišina plana. Za zdravlje balkanskoga državnog složenca važno je svakomu sastojku oduzeti ono što mu je najdragocjenije: Srbima entitet, Bošnjacima majoritet, Hrvatima identitet.

GURAVAC: Ma daj! Tko Hrvatima dira u identitet?

RUTAVAC: Tebi, prijatelju, kao da nisu svi kod kuće? Kako će malobrojni Hrvati bez entiteta sačuvati identitet? Pogotovo ako im se izmakne oslonac na Hrvatsku?

GURAVAC: Zašto se onda cijela međunarodna zajednica, a i domaća politika, odmah naroguši čim Hrvati u Hercegovini pomisle na svoj entitet? Neki hrvatski političari drže da bi hrvatski entitet u toj državi bio ravan nacionalnoj katastrofi. Što je zapravo taj - entitet?

RUTAVAC: Koliko ja znam, entitet je - biće, a identitet - istovjetnost, odnosno skup obilježja koji biće čini onim bićem koje ono jest. Tako je herceg Stjepan Kosača 1448.

od Huma i Zahumlja načinio entitet neovisan o Bosni. On se, po hercegu, i danas zove Hercegovina.

GURAVAC: Znači, međunarodna zajednica, a s njom i Šestorka, ne dopušta Hrvatima u Bosni i Hercegovini izgradnju hrvatskoga bića, a tamošnjim bi Srbima rado oduzela njihovo srpsko biće?

RUTAVAC: Tako nekako. Ali nemaju ništa protiv njihova narodnog identiteta...

GURAVAC: Čekaj, tko je tu lud, a tko zbunjen? Kako možeš bez entiteta, bez bića, imati identitet, odnosno skup obilježja koji tvoje biće čini onim bićem koje ono jest? Bez entiteta nema identiteta.

RUTAVAC: Ha-ha-ha... Ne moraš, prijatelju, entitet shvatiti kao biće uopće. Možeš ga konkretizirati. Na primjer, kuća...

GURAVAC: Gle vraga! Šestorka, dakle, zajedno s Wolfgangom Petritschem, drži da će se Hrvati u Bosni i Hercegovini najbolje skućiti tako da ostanu beskućnici? Eh, sad razumijem gnjev msgr. Ratka Perića.

RUTAVAC: To je druga priča. Šestica je, čini se, zaboravila kako je došla na vlast. Zaboravila je da se, među ostalim, svojedobno odrekla i bosansko-hercegovačkih Hrvata. Ali, nije to zaboravila međunarodna zajednica.

GURAVAC: To je, dakle, to! Mesić je suzdržan jer zna da će Budišin složenac ostati sirov. Budiša nema u čemu kuhati. Avaj, Srbi na terenu, Ameri za zelenim stolom razbili mu združenim silama *pretis-lonac!*

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

16. III. 2001.

TISUĆU CVJETOVA

RUTAVAC: Talibani politike novog smjera okrenuše kotač povijesti natrag. Tako, eto, i mi dođosmo na red.

GURAVAC: Misliš na odluku Ministarstva kulture da uskrati potporu "Hrvatskomu slovu"?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Mislim. Ali nije to protiv "Slova". To je, prijatelju, protiv naših razgovora.

GURAVAC: Ma hajde! Nema to s nama nikakve veze.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. Nego, recite vi nama, gospa Štefa, što mislite, kako će se na nas troje odraziti odluka da se "Hrvatskomu slovu" uskrati potpora Ministarstva kulture?

GOSPA ŠTEFA: Joj, gospon Rutavec! Najte me to pitati. To je teške. No, pravzaprav, ak vi i gospon Guravec svoju pijaču plaćate iz svojega žepa, to bi onda, kak se meni vidi, vudrilo po žepu samo gospona Štefa Šešelja. Kaj ne?

GURAVAC: I ne mislite da je odluka uperena protiv nas troje?

GOSPA ŠTEFA: Kaj bi?! Ja, siročče, samo služim. A vas dva, vi ste fini, vučeni gosponi. Gdo bi proti vam?

GURAVAC: Eto, vidiš. Stvari tako stoje. Naša gospa Štefa ima pouzdan smisao za zbilju.

RUTAVAC: A, ne! Krivo. Njezin ti je osjećaj na tragu Deset zapovijedi Božjih. A ovi, prijatelju moj, daleko su od takve zbilje. I dlaku im i djela dobro znam. Priča je, posve sigurno, uperena protiv naše egzistencije. A možda i esencije. I još kažu: ministar s time nema ništa.

GURAVAC: Živa istina! Ministar je pluralist. Kao takva odavno ga zna naš gospodin Eugen Patak. A posvjedočila je to i Branka Kamenski. Ona je na dalekovidnici, u "Pola ure kulture", nešto u tom smislu pročitala iz Vujićeva ministarskog manifesta. Odluka je bila stvar vijeća. Vijeće je zabrljalo.

RUTAVAC: To i jest kvaka 22. Tko je osnovao ta vijeća?

GURAVAC: Ministar. I to potvrđuje da gospodin Vujić priznaje mnoštvo različitih interesa. Neka cvjeta, veli, tisuću cvjetova.

RUTAVAC: U teoriji. A u praksi? Tu se pokazuje da je riječ o pluralizmu samoupravnih interesa Edvarda Kardelja. Slabo ti slušaš što oni govore. Stoga nije čudno što ne vidiš svu tu podlost. A zavarava i prijevod.

GURAVAC: Kakav prijevod?

RUTAVAC: He-he, prijevod žednih preko vode! To vijeće ti je prvo bilo "savjet", kao "Savjet SDP-a". A "savjet", u značenju "vijeće", u početku bijaše ruski - *совет*.

GURAVAC: Ali, čuo si što veli predsjednik vijeća Zvonimir Mrkonjić? On je načelno bio protiv takve odluke. Što je on mogao kad je došlo do preglasavanja?

RUTAVAC: Ne-nee, prijatelju! To su Mrkonjićeve "zvonjelice". Da nisu, Mrkonjić bi odstupio. Tu stoji artizam nasuprot moralu, uzvišena riječ nasuprot sramotnu činu. Izaberi čemu ćeš vjerovati. - A ti nisi čuo Zvonka

Makovića? Ako "Slovo" piše protiv vlasti, vlast ga ne treba financirati!

GURAVAC: To što je on rekao, i kako je rekao, to je jednostavno...

RUTAVAC: Liberalnodemokratski ždanovizam. Jer, komunizma više nema. Urednica "Zareza" gospođa Andrea Zlatar odmah je to opazila. Pokušala je pokriti sramotu gospodina Makovića, svoga tankočutnog kolege, koji inače gospođe javno naziva kravama. I - razlog za uskratu potpore više nije bio odnos "Hrvatskoga slova" prema vlasti, nego tobože diskurs toga tjednika.

GURAVAC: Diskurs?

RUTAVAC: Da, razgovor, govor. Zato i mislim da je cijela stvar uperena protiv nas dvojice. Jer, tko osim nas dvojice razgovara u "Hrvatskomu slovu"?

GURAVAC: I ne sviđa joj se naš razgovor?

RUTAVAC: Ni govor ni razgovor. Gospođi je naš govor - govor mržnje.

GURAVAC: A ona je za govor ljubavi?

RUTAVAC: Da, za govor ljubavi. Po svemu sudeći, kanibalske. Profesorica je Andrea Zlatar u "Zarezu", me-zimcu Georgea Sorosa i Ministarstva kulture RH, među ostalim objavila čedan izljev ljubavi prema profesoru Aleksandru Flakeru. No, on se mudro otima zagrljaju. Kad se sretne s kolegicom Zlatar, decentno joj uskrati pozdrav.

GURAVAC: Oho! To ne će biti bez debela razloga. Što mu je učinila?

RUTAVAC: Ona? Ništa. Njoj se, kao urednici, samo svidio nježni diskurs jedne druge gospođe, Nataše Govedić. Gospođa je Govedić znala što je dolično, pa je, onako milo, profesora Flakera proglasila - staljinstom.

GURAVAC: Flokija? Pa to je prava ludost! Floki cijeli život popularizira heretike i sanjare, avangardiste i iščašenjake. I baš su njega našle da im bude staljinist. Što ih je moglo na to natjerati?

RUTAVAC: Ili prejaka ljubav ili prejaka mržnja. Da je to objavilo "Hrvatsko slovo", znali bismo: posrijedi je mržnja. Kako je riječ o "Zarezu", motiv ne može biti ništa drugo doli ljubav, i samo ljubav.

GURAVAC: Šalu na stranu, zašto tako mrze starog Flokija?

RUTAVAC: Tko će znati? Možda mu jednostavno ne mogu oprostiti njegovu doktorsku disertaciju. Usudio se, misle gospođe, još u ono vrijeme tematizirati nešto pod naslovom "Pravaštvo i ruska književnost".

GURAVAC: Hm... Ako je tako, jasno je zašto ministar ne podnosi diskurs "Hrvatskoga slova". Uz takva vijeća ne će mu pomoći ni netom održana dvodnevna strateška gozba u Trakošćanu.

RUTAVAC: Kako ne će! Oni, kao što veli njegov dvostruki šef Račan, mogu izgubiti vlast, ali će sigurno sačuvati obraz.

GURAVAC: Znači, doista žele da cvjeta tisuću cvjetova?

RUTAVAC: Svakako. Samo da svi budu crveni karanfili.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

23. III. 2001.

ZAKONODAVNI NIHILIZAM

GURAVAC: Sabor pokazuje visoku proizvodnost. Zakon sustiže zakon. Zastupnici doista zavrjeđuju svoju plaću.

RUTAVAC: U pravu si. U manje od pola godine već drugi put preinačuju Ustav. I to kao nigdje u svijetu - sami samcati, bez javne rasprave.

GURAVAC: A plaće su im, tuže se neki liberali, pod Račanom četiri puta manje no što su bile pod Tuđmanom.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Tu nešto nije u redu. Kolike su onda bile prije? Ili, kolike su sada? Uostalom, nisu li zastupnici pod Tuđmanom, kao i sada pod Račanom, sami sebi određivali plaću?

GURAVAC: Jesu. No, spomenuo sam to u svezi s visokom razinom proizvodnje zakona. Inače, priznajem, takve izjave izazivaju sućutan smiješak.

RUTAVAC: Dobro, dobro. Budimo snošljivi. Posao je doista golem. Evo, zastupnici će Zastupničkog doma Hrvatskoga sabora, po Račanovoj narudžbi, u samo tri tjedna, za nikakvu plaću, srušiti Županijski dom Hrvatskoga sabora.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Srušiti? Nisu narodni zastupnici diverzanti. Ne bih ja to tako...

RUTAVAC: Nego kako?

GURAVAC: Ne volim prejake riječi. Treba reći "dokinuti".

RUTAVAC: O-ho-hoo... Nije šija, nego vrat! Čemu takav oprez?

GURAVAC: Nije to ono što ti misliš. Ja sam, za razliku od tebe, daleko od svakog radikalizma. Ako ugledaš vrtlara kako s pilom prilazi stablu, ti ćeš odmah reći: Gotovo je! Ja dopuštam mogućnost da je posrijedi proljetna rezidba. Zašto kritičko mišljenje mora biti destruktivno? Zar ne može biti konstruktivno?

RUTAVAC: Sjajno! Samo, ne vidiš valjda u Ivici Račanu konstruktivnog vrtlara hrvatskoga Ustava?! Ha-ha-ha...

GURAVAC: Čekaj! Što se smiješ?

RUTAVAC: Kako ne bih?! Što se dogodilo u prošlih godinu dana? Je li povećana ili umanjena pravna i socijalna sigurnost građana? Je li ojačana ili oslabljena djelotvornost vojske i policije, uprave i pravosuđa? Je li opala ili porasla nezaposlenost? Je li predsjednik-građanin dosjetkama razvedrio tmurnu hrvatsku svakodnevicu? Je li ublažio podjele u hrvatskomu društvu? Ili su on i Šestica svojim postupcima proizveli dosad neviđen konfliktni potencijal u općem ozračju nesigurnosti i straha?

GURAVAC: Bla-bla... Čime bi proizveli strah? Tko se danas koga boji?

RUTAVAC: Mnogi se boje. Na žalost s razlogom. Strah nije teško proizvesti. Ima vlast sredstava za proizvodnju. Eto, Šestici su na raspolaganju HRT, Račanov kažiprst, inozemni diktat, spektakularna uhićenja, dugotrajne istrage, stečaji, prijetnje iz Haaga, prijetnje iz Zagreba...

Što misliš, kako djeluje najava, koju Šestica svako malo ponavlja: Otpustit ćemo desetke tisuća vojnika, policajaca, činovnika...?

GURAVAC: Uf, da! Tu su i nerazjašnjena ubojstva, krađe, eksplozije. Toga je danas u Zagrebu više nego usred Domovinskog rata. U Kninu Hrvati masovno gladuju. A međunarodne im nevladine organizacije, kao humanitarnu pomoć, nude - iseljenje!

RUTAVAC: Da-da... Ljevici je draga destrukcija. Razaranja razveseljuje dušu njezinu. Konstrukciju, građenje, ljevica je do 1989. uglavnom odlagala u skladište svoje ideološke budućnosti. Otkad je s palube bacila ideologiju, na brodu je ostala gola skrb o tomu kako osvojiti ili sačuvati vlast. Za ostalo vrijedi *laissez-faire*. Stoga se ne treba čuditi što ljevica danas u Hrvatskoj iz moralnoga nihilizma srlja u zakonodavni nihilizam.

GURAVAC: Dokaz, molim!

RUTAVAC: Najbolji ti je dokaz moralnoga nihilizma simbioza socijalnih liberala i socijalnih demokrata. Što je moglo udružiti Dražena Budišu i Ivicu Račana? Budišin gubitak vizije i Račanov slom ideologije. A zakonodavni nihilizam? Što je drugo uništenje institucije državnoga poglavara, ustavno smjenjivanje 240 predsjednika sudova, dokidanje Županijskoga doma...

GURAVAC: Čekaj! Županijski se dom dokida radi ušteda i radi ubrzanja proizvodnje zakona. A Šestorka je u zadnji čas odustala od smjene predsjednika sudova.

RUTAVAC: Odustali? Bit će pod vanjskim pritiskom. Ali ni štednja, prijatelju, ni golemi doradni poslovi za Bruxelles nisu pravi razlozi. To su floskule. Štednja je njima zadnja rupa na svirali, a rad - ah, da nam živi, živi rad! - ne plaši

udarničke zakonodavce. Nego, čemu ići na nesigurne izbore, ako možeš sigurno dokinuti Županijski dom?

GURAVAC: Ali, u svibnju su izbori u cijeloj državi. Za predstavnička tijela mjesnih i područnih vlasti.

RUTAVAC: To je nešto drugo. Ti će izbori, na osnovi novog zakona o samoupravi, rasteretiti središnju vlast. A rezultati će, što je jednako važno, partitokratskomu vodstvu Šestice poslužiti kao kriterij za dodjelu kandidatskih mjesta na koalicijskoj listi za buduće parlamentarne izbore. Stoga na svibanjskim izborima ne ćemo birati ljude, nego stranačke liste.

GURAVAC: Oho! To je golem korak natrag.

RUTAVAC: Ne, nisi shvatio. Za naprednjake to je golem korak naprijed. Prije su rušili u ime nečega, tj. u ime komunizma. Danas ruše u ime ničega, tj. same vlasti. Šestica će, da ne izgubi vlast, zakonom propisati da sve stranke moraju ući u jednu predizbornu koaliciju.

GURAVAC: Ma hajde! To bi značilo da su izbori nepotrebni.

RUTAVAC: Pa, naravno! To je ono pravo. Donosi uštedu, milo je duši nove ljevice i povrh toga u skladu sa svjetskim duhom, kakav već puše u Federaciji BiH. Komunisti su nekoć oslobađali radničku klasu, da ona oslobodi sve klase. Socijalni su liberali i socijalni demokrati doveli na vlast Šesticu, da ona dovede na vlast sve stranke.

GURAVAC: Nemoguće! Znači, guraju nas u turboliberalni totalitarizam?!

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

30. III. 2001.

HAJDUCI I USKOCI

GURAVAC: Za nama je buran tjedan. Nema više Županijskoga doma, nema Državnoga sudbenog vijeća, nema predsjednika Vrhovnog suda, nema Miloševića. . .

RUTAVAC: Pusti Miloševića.

GURAVAC: Dobro. Uskoro neće biti ni vojne obveze, ni financijske policije...

RUTAVAC: Ha-ha-ha... Revolucija teče! Umalo ne za glavi i 240 predsjednika sudova. Hajduci bi ih bili rado posmicali. U zadnji čas ispriječi se Kažiprst: Županijski dom - da! Državno sudbeno vijeće - da! Predsjednik Vrhovnog suda - da! Predsjednici sudova - ne! I već isukane sablje vratiše se u tokove. Misliš da će ostati na tomu?

GURAVAC: Hm... Ja to ne vidim tako dramatično. A ne bih ni narodne zastupnike nazivao hajducima. Smjenljivost vlasti glavna je odlika demokracije. Jedni odlaze, drugi dolaze.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu. - Čast tvojim obzirima. I tvomu žmirkanju. Jedni, veliš, odlaze, drugi dolaze. U redu. Ali, da ode Marijan Ramušćak s mjesta predsjednika Vrhovnog suda, trebalo je promijeniti Ustav. A kako je Agata Račan došla na mjesto

sudkinje Ustavnoga suda? Ili tvoju demokraciju ne zanima kako to jedni - odlaze, drugi - dolaze?

GURAVAC: Što hoćeš reći? Ma hajde! To je svugdje tako. Kažu da engleski Parlament može sve, osim od ženska načiniti muško. Zašto Hrvatski sabor ne bi mogao razriješiti Ramušćaka? A priča o Agati Račan, to je nešto drugo! Nije to nepotizam, to je podvala. Gospođa je samo bivša supruga Ivice Račana. Shvaćaš, prijatelju, bivša?!

RUTAVAC: I majka Račanove djece. A Dijana Pleština?

GURAVAC: Eto, vidiš kakvi ste vi! Gospođa Pleština sadašnja je supruga Ivice Račana. Specijalizirala se u Americi za uklanjanje mina. Kao takva, ona bi svakom ministarstvu vanjskih poslova bila dar Božji! A vi, rutavci, zamjerate Račanu što je njegov ministar...

RUTAVAC: Usprkos Vladinoj uredbi, kojom se zabranjuje novo zapošljavanje u državnoj upravi, angažirao Dijanu...

GURAVAC: Ma daj, urazumi se! Da tu nešto nije u redu, već bi reagirao Luka Trconić.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - A Trconića si zatakni za šešir. O promjenama Ustava što je trebalo reći, rekao je predsjednik Udruge hrvatskih sudaca Vladimir Gredelj. Država koja često mijenja ustav - nema ustava.

GURAVAC: To je ekshibicionističko poentiranje.

RUTAVAC: Ma nemoj! Bez obzira na to što zastupnička većina, daleko od stručne i političke javnosti, svaki čas mijenja Ustav? Bez obzira na to što ta većina mijenja Ustav da bi dokinula Županijski dom, u kojemu je ona slučajno - u manjini?

GURAVAC: Šestorka se u Saboru samo ekstenzivno koristi svojim pravom.

RUTAVAC: O, da! Tako ekstenzivno da je počela voditi i kadrovsku politiku stranaka koje nisu njezine članice. Deset su godina zastupnički klubovi određivali svoje članove za saborska radna tijela. Šestica je prošli tjedan odbila potvrditi HDZ-ov izbor dr. Ivića Pašalića za člana u Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost.

GURAVAC: Dobro. Ali, nakon ustavnih promjena sustav će se stabilizirati.

RUTAVAC: Nema nade. Šestici bi već sutra mogle zatrebati nove ustavne promjene.

GURAVAC: Ah, da! Nisu pazili. Zaboravili su promijeniti članak o referendumu. Što misliš kako će odgovoriti na zahtjev Središnjega stožera za obranu digniteta Domovinskog rata?

RUTAVAC: Ne znam. Mogu: ili provesti referendum, ili prekršiti ustavnu odredbu, ili opet promijeniti Ustav. Ali, što god učinili, sustav se dugo ne će stabilizirati. Odviše su predujmili svojom hajdučijom u Saboru. Promjena vlasti opet nužno vodi u promjenu Ustava.

GURAVAC: Ali izvršna vlast...

RUTAVAC: Vlada? Svaka čast! Vlada je konstruktivna. Ona osniva Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala - USKOK. Neku vrstu nadpolicije, sa superovlastima. Protiv toga oštro prosvjeduje, u ime ljudskih prava i HHO-a, dr. Ivan Zvonimir Puhovski. No stvar je jako dobra. Djeluje. Eto, od prošlog tjedna, kada su poginuli Vjeko Sliško i James Capau, više nema puškaranja u središtu Zagreba. Tu je, čini se, naš Šime Lučin sam sebe nadmašio.

GURAVAC: Mislio sam na sjednicu ...

RUTAVAC: U Kninu? E, vidiš tu razliku među predsjednicima? Na vapaj dalmatinskih biskupa predsjednik Mesić uzvraća prijekorom.

GURAVAC: Da. Biskupi, veli Mesić, previše hrvatuju!

RUTAVAC: A predsjednik Račan? He-hee... On je, dakako, odmah uskočio - u Knin! Ne može Račan odoljeti pozivu duhovnih poglavara. On skrušeno hrli, s cijelom svojom bogobojaznom Vladom, u nevoljni grad Dmitra Zvonimira!

GURAVAC: Tamo je dao velika obećanja.

RUTAVAC: Dao Bog da ih održi! No, sve mi se čini da je to kninsko hodočašće zapravo predizborna obsjena. Istina, još ne znamo pravila igre, ali za mjesec i pol biramo predstavnička tijela mjesnih i područnih vlasti.

GURAVAC: Ako ćeš tako, uskočio je i Mesić - na Plitvice! Tamo je sa Stipetićem i Agotićem dva dana obilježavao desetu obljetnicu "Krvavoga Uskrsa".

RUTAVAC: Jest. Ali, kako je to činio, bolje bi bilo da nije. Ušao je u ideološki sukob sa sudionicima akcije. Tako se opet - posred nacije - kopa povijesni rov zasut u Domovinskom ratu.

GURAVAC: Mračno. Ima li što vedrije? Ako ne u Hrvatskoj, onda barem u svijetu?

RUTAVAC: Ima, Slobodan Milošević. Njegovo uhićenje svakako je jedan od boljih događaja. Nešto kao pokop Velike Srbije. No, nema mjesta oduševljenju. Na vidiku je nova, veća pogibelj. Hrvatski će jugani, ako im se ukaže prilika, makar i u okviru Pakta o stabilnosti jugoistočne Europe, radosno prihvatiti hegemoniju onih koji su dali uhititi Miloševića.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

6. IV. 2001.

GLOBALNA DROBILICA

GURAVAC: Na što će sve to izaći? Prvo je vlast udijelio ljudima koji su poraženi na izborima. Kada se izborni pobjednik žalio Ustavnomu sudu, Sud se proglasio nenadležnim. Ohrabren takvim ishodom, sada uskače u banke, preuzima vojarne... Kao kakav Robin Hood ili Andrijica Šimić.

RUTAVAC: Tko to?

GURAVAC: Pa, Visoki Predstavnik.

RUTAVAC: A, Vukohod Bosanski?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemiš od kraljevine, molim lijepo. - Koga on zapravo predstavlja u Bosni i Hercegovini?

RUTAVAC: Wolfgang Petritsch? He-hee... On u toj državi utjelovljuje Međunarodnu zajednicu, Međunarodno pravo, Svjetsku pravdu, Opći čudoredni zakon, itd. A predstavlja, Bože moj, koga će predstavljati? Pa, onoga tko ga je izabrao i poslao! Ali na srcu su mu - nema sumnje - interesi tamošnjih triju konstitutivnih i suverenih naroda: Bošnjaka, Srba i Hrvata.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Krasno slažeš ikebane. Ali mene govor tih cvjetova u zadnje vrijeme tjera u očaj. Htio bih znati odakle taj čovjek crpi legitimnost. Kažeš: predstavlja onoga tko ga je izabrao i poslao. U redu.

Nego, on, čini mi se, sve više predstavlja Hrvate u Bosni i Hercegovini. A oni ga nisu ni izabrali ni pozvali. On, bolje od njih samih, zna što je za njih dobro. Svako malo ispravlja njihovu krivu volju. Dosad silom svojih ovlasti, sad i silom oružja. Kako je, zaboga, moguće da se takva samovolja i bezakonje predstavljaju kao čuvanje općeg dobra, reda i zakona? Što omogućuje tu smiješno-žalosnu igru?

RUTAVAC: Što? Pa, to je očito!

GURAVAC: Je li?

RUTAVAC: Naravno, globalna drobilica.

GURAVAC: Molim? Kakva vražja drobilica? Pitanje je krvavo ozbiljno, a tebi je do šale!

RUTAVAC: No-no, nije šala. Što si tako razdražljiv? Da nisi i ti Hercegovac?

GURAVAC: Nisam. Ali malo-pomalo postajem.

RUTAVAC: Bit će da ti je žena Hercegovka?

GURAVAC: Ma nije, čovječe! Nego, isti smo narod. Ako skrše njih, gdje će stati? Sumnjam da će nas poštediti.

RUTAVAC: Oho! Mislio sam odustati. Ali zreo si za drobilicu.

GURAVAC: Hajde drobi, kad si navalio.

RUTAVAC: Ni sad nisam siguran što je to bilo. Usnio sam san, ali imao je crte zbilje. Točno određeno vrijeme i točno određeno mjesto: Silvestrovo 1999., Belec. Svijet je - a s njim i naš HRT - bio upravo odbrojio lažni istek tisućljeća. Izletio sam iz crkve sv. Marije Snježne. Htio sam kriknuti: - Laž! Laž! Ima još cijela godina! - No, nisam kriknuo, zanijemio sam. Preda mnom je dahtao golem, bučan stroj. Odozgor, iz komandne kabine, mahao mi nasmijan čovjek. Na kacigi mu pisalo: WASP. - Miči se, mali! - vikao je. - Ovo je globalna drobilica. Sve drobi i ravna. Pripravlja put Novom Tisućljeću.

Više nema ni Ivanščice! - Ujeo me za srce, zdrobio i pregazio.

GURAVAC: I?

RUTAVAC: Otad svako malo odlučim otići u Belec. Žulja me crkva, žulja planina. Ipak, ne odlazim. A stid me pitati. Kako ću? "Je li Ivanščica tamo? Je li župna crkva čitava?" Što bi ljudi mislili?

GURAVAC: Kakve to veze ima s Wolfgangom Petritschem?

RUTAVAC: Duboke, prijatelju. Jer, sve je - sve!

GURAVAC: Hm, da. No, ta ti je mudrost za moj ukus odveć općenita. Volio bih kakvu pojedinost.

RUTAVAC: Samo gledaj. Da je Petritsch tamo u ime globalne drobilice, jasno je iz svega što se oko njega zbiva. Ako njih skrše, pitaš ti, gdje će stati? Krivo, prijatelju! Hrvatsku su oni već zdrobili. Da nisu, ne bi u BiH mogli činiti ono što čine. Ili hoćeš reći da su Mesić, Tomčić, Račan jednostavno zli ljudi? Triumviri, misliš, samo žele biti - sitni i sretni? A, ne! Oni se samo ne mogu oprijeti sili koja ravna gore, drobi gorostase, melje karaktere. Da mogu, ne bi onako skrušeno slušali invektive Zlatka Lagumdžije u službenom posjetu Hrvatskoj.

GURAVAC: Čekaj! Oružani upad u Hercegovačku banku...

RUTAVAC: Što si se usplahirio? Hrvatska je ostala bez 80 posto svoga bankarstva. I nitko niti pisnu niť zubima škrinu.

GURAVAC: Ali američki veleposlanik Thomas Miller naziva HDZ BiH kriminalcima, bandom, lopovima?!

RUTAVAC: To su samo djelotvorne naljepnice. Prokušane u Slovačkoj i Hrvatskoj. U javnom diskursu Šestice još se vrte "zločinačka organizacija" i "krimogena baština HDZ-a".

GURAVAC: Hrvatima u BiH prijeti glad...

RUTAVAC: Hrvati u Kninu i oko Knina već gladuju. Pomaže samo Caritas. O Srbima u Kninu i oko Knina sustavno skrbi tridesetak dobrotvornih udruga iz cijeloga svijeta. Nije riječ samo o prehrani. Daruju im stoku i strojeve. Hrvatima pomažu da se isele u prekomorske zemlje.

GURAVAC: A što radi Vlada?

RUTAVAC: Pomaže globalnoj drobilici. Nastoji se sviđjeti na svim stranama. Osobito u Bruxellesu. Popisuje pučanstvo na način koji će povećati broj Srba i umanjiti broj Hrvata. Bit će to dobra osnova za još pozitivniju diskriminaciju srpske manjine. Priprema zakon o slobodnu prometu nekretnina. On će, očekuju u Banskim dvorima, izazvati pravu zarazu slinavke u Bruxellesu. Ministar za europske integracije Ivan Jakovčić drobi Istru. Proglasio je, statutarno, Županiju istarsku dvojezičnom, hrvatsko-talijanskom regijom - Regione Istria. Nije išlo pod Tuđmanom, ide pod Mesićem. U ujedinjenoj Europi, veli Mesić, svejedno je živi li Hrvat ili Talijan s ovu ili s onu stranu granice. Stoga i Vlada žustro rasprodaje hotele na jadranskoj obali. Ako je svejedno tko je vlasnik hotela "Dubravka", Hrvat ili Turčin, zašto ga ne prodati - Turčinu? Po istom načelu prodat će ili dati u zakup, uglavnom strancima, i najvrjednije zemljište u primorju.

GURAVAC: Na što će to izaći? Nisu li tako nekoć prodavali i darivali Srbima?

RUTAVAC: Jesu. Stoga su im ljudi, kad se pokvarila srpska drobilica, onako strastveno minirali i palili ne samo palače, nego i kokošinjce.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

13. IV. 2001.

KLIZANJE U NEODREĐENOST

GURAVAC: Mesiću je, veli, svejedno živi li Hrvat ili Talijan, u ujedinjenoj Europi, s ovu ili s onu stranu granice.

RUTAVAC: A Jakovčić i Kajin hoće pod svaku cijenu od hrvatske županije stvoriti europsku autonomnu polietničku regiju.

GURAVAC: I Očenašeku su manjine najveće bogatstvo. Ništa ne reče o većini. A što je s hrvatskom narodnom zajednicom u Bosni i Hercegovini?

RUTAVAC: Ona je bila kamen o vratu HDZ-ove državne politike. Sada je, čitam u novinama, rak-rana Šestičine politike.

GURAVAC: Čega su se, pita pučka pitalica, Mesić i Račan odrekli u korizmi?

RUTAVAC: Hrvata u Bosni i Hercegovini.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Ali nije se Šestica odrekla samo Hrvata u Bosni i Hercegovini. To je, istina, bilo prvo. Zatim se odrekla Hrvata u Europi, Australiji, i Americi. Sada se, evo, odriče i Hrvata u Hrvatskoj. Kako inače razjasniti činjenicu da Državni zavod za statistiku, pet godina nakon rata za hrvatsku državu, u popisu pučanstva ne zahtijeva podatke o narodnosti i vjeri?

GURAVAC: Da. A Ministarstvo kulture u nacrtu "Strategije kulturnog razvitka", konstatira jedan dokument, "bjelodano hrli" dokidanju nacionalnog atributa hrvatske kulture. Prosvjeduje uprava Društva hrvatskih književnika. I gdje koji pojedinac. Što je to? Kako tumačiš to odbacivanje identiteta?

RUTAVAC: Ti se čudiš? Pa, to je program.

GURAVAC: Kakav program?

RUTAVAC: Politički program šesteročlane koalicije. Ona je preuzela programsku krilaticu Hrvatsko-srpske koalicije iz 1905. Tadašnja Supilova politika "novog kursa" prometnula se u današnju Šestičinu politiku "novog smjera".

GURAVAC: Govoriš gluposti. Slučajna podudarnost izraza ne dokazuje ništa. Važan je sadržaj.

RUTAVAC: Čekaj, prijatelju! Želiš dokaze?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Ti nudiš dokaze? Ha-ha-ha... To je doista ludo! Bit će valjda i zabavno. Rado ću ih razmotriti.

RUTAVAC: Idemo redom. HDZ je, prije svega, htio hrvatsku državnu samostalnost i suverenost. Šestici se to činilo anakronizmom. Suverenost je Šestica shvaćala kao vanjsku neovisnost i unutarnju tiraniju. Držala je da u današnjemu globaliziranom svijetu treba težiti za vanjskom međuovisnošću i unutarnjom slobodom. To je 3. siječnja 2000. ponudila na izborima kao politiku "novog smjera".

GURAVAC: Dobro, dobro. U tomu bismo se mogli i složiti. Ali dokazi? Gdje su dokazi?

RUTAVAC: Dokaze smo zajedno iznijeli na početku razgovora. Samo ih treba predstaviti kao dokaze i pridodati još koji. U Supilovoj politici "novog kursa": "Hrvati i

Srbi sačinjavaju posvuda jedan jedini narod s dva ravnopravna narodna imena." Supilo, naravno, zna da to nije istina. U takvoj politici ne može biti mjesta ni za kakvu hrvatsku osebujnost. Politika "novog smjera" suprotstavlja se politici HDZ-a. Hrvati i Srbi opet, čini se, malo-pomalo postaju jedan narod. I Šestica, naravno, zna da to nije istina. Nije istina, ali pomaže protiv hrvatske osebujnosti. Šestici su HDZ-ove vrjednote trice i kućine. Nacionalna kultura? Kultura - da, nacionalna - ne. Suverena država? Zasad država - da, suverena - ne. Obvezna ročna vojna služba? Ročna služba - da, obvezna - ne. Skrb za hrvatske izbjeglice i prognanike? Za izbjeglice - da, za hrvatske - ne. Šestici su važniji srpski povratnici.

GURAVAC: Zašto srpski?

RUTAVAC: Zato što se u Bruxellesu i Washingtonu velik broj srpskih povratnika u Hrvatsku tumači kao potvrda da je Šestica uspostavila besprijeckornu liberalnu demokraciju. Skrb o Hrvatima tamo vide kao - nacionalizam.

GURAVAC: Hm... Sve to, hajde-de! No, ima nešto pozamašno što se nikako ne će uklopiti u tvoje viđenje politike "novog smjera".

RUTAVAC: Što to?

GURAVAC: "Pravopisni priručnik hrvatskoga ili srpskoga jezika" Vladimira Anića i Josipa Silića iz 1986. On je ovih dana postao - "Pravopis hrvatskoga jezika". Što je to, ako nije ustrajavanje na hrvatskoj osebujnosti?

RUTAVAC: O-ho-ho... Ne mogu vjerovati! Ti doista tako misliš?

GURAVAC: Nego kako? Što je tu krivo?

RUTAVAC: Tko je 1986. bio na vlasti u Hrvatskoj? Račan i Partija. U skladu s duhom vremena, to je tada bila

Račanova - narudžba. Tko je danas na vlasti? Račan i Šestica. To je danas, opet u skladu s duhom vremena, njihova - diverzija.

GURAVAC: Narudžba? U redu. Ali diverzija? Tu si dobro presolio. Zašto to ne bismo shvatili kao promicanje pluralizma?

RUTAVAC: Tebi nisu svi kod kuće. Pluralizam u pravopisu? Čista besmislica! Pravopis je isključiv. Samim time što uzima naslov "pravopis" njemu je sve drugo "kri-vopis". A diverzija? Što drugo može danas biti pojavljivanje Anić-Silićeva "Pravopisa hrvatskoga jezika"?

GURAVAC: Konkurencija Babić-Finka-Moguševu "Hrvatskomu pravopisu".

RUTAVAC: Ma hajde! Taj pravopis nastao je kao "Protulondonac". Danas samo podriva "Londončevo" utvrđivanje hrvatskoga standarda. U tomu je sva mudrost. I to se, prijatelju, kao što vidiš, savršeno uklapa u politiku "novog smjera".

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

20. IV. 2001.

KONJSTVO

GURAVAC: Galopiramo prema izborima. Što ima nova?

RUTAVAC: Ne pitaj, vidiš i sam.

GURAVAC: Nisi baš razgovorljiv. Šteta. A to što ja vidim, to je baš za razgovor. Kao u Platona. Kako ono? Ljudi, veli, vide konja, a ne vide konjstvo. Možda konjstva i nema?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo.

RUTAVAC: Besmislica. Konjstva mora biti. U svakoj pojavi ima nešto što se pojavljuje. To je bit pojave.

GURAVAC: Znači, konjstvo je bit konja? Ono se objavljuje u konju?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Da, tako se objavljuje ljudima koji ga drukčije ne mogu vidjeti.

GURAVAC: Ima u tomu nešto. Tako ti mene, prijatelju, zapljuskuju događaji. Ja ih osjećam, ali ne vidim njihovu bit.

RUTAVAC: Na primjer?

GURAVAC: Neki je dan na Pantovčaku bio poljski predsjednik Aleksandar Kwasniewski. Na tiskovnoj konferenciji, upitan o čemu je razgovarao s Mesićem, odgovorio je da se njihov razgovor ne može sažeti. Mesićev

udvorni cvjetić, kako su poljski gosti donijeli lijepo vrijeme u Hrvatsku, vratio je domaćinu iz voleja: Lijepo vrijeme, reče, zasluga je Stipe Mesića i sila s kojima on, Kwasniewski, ne surađuje.

RUTAVAC: Ha-ha-ha... Državnički stil našega Predsjednika osvaja Europu.

GURAVAC: Hm... A zašto Mesić opet, iz čista mira, naziva "Slobodnu Dalmaciju" fašistoidnim novinama?

RUTAVAC: Da bude u trendu. Ili da se u antifašizmu izravna sa slavnim antifašistom Ivanom Jakovčićem. Ovaj je pravo čudo antifašizma. Eto, uspio se, kako sam tvrdi, roditi dvanaest godina nakon smrti svoga oca! Uz to - što jest, jest - "Slobodna" voli *fasces*. Prošle je godine naciji servirala cijeli zabranjeni *fasciculus* Haaškoga suda! A konstrušila se i na Vladu, kukurijekala do mile volje, pa će joj Račan ovih dana zakrenuti vratom.

GURAVAC: Ne misliš da bi je mogao obraniti skup na Rivi, kao nekoć "Stojedinicu" skup na Jelačićevu trgu?

RUTAVAC: Ni govora. Druga su ovo vremena.

GURAVAC: Fašizam je u nas, čini se, prava pošast. Nacija je njime opsjednuta.

RUTAVAC: Da, vrag je to! A nacija? Ne! Ona se jednako odnosi prema fašistima i komunistima. Navlas isto kao prema gveľfima i gibelinima. To jest: nikako. Samo je pojedinci svako malo teroriziraju, sad s jedne, sad s druge strane. No, političke su stranke u velikoj pogibelji. Eto, samo prošli tjedan - ako je vjerovati Dorici Nikolić i Damiru Kajinu - fašizam je zahvatio IDS i HSLS.

GURAVAC: Nemoj reći?!

RUTAVAC: Da, da. Gospođa se Nikolić javno zgrozila: IDS-ova Regione Istria poziva se u preambuli svoga

Statuta na fašističku Talijansku provinciju Pulu. Nato je gospodin Kajin izvolio podsjetiti javnost na poznatu javnu izjavu uglednoga HSLŠ-ovca da je i Bleiburg u temeljima hrvatske države.

GURAVAC: Ali HSLŠ je znao za IDS-ovu "Zemlju Istru". Zašto je išao s njim u savez?

RUTAVAC: Vrijedi i obrat. Ni IDS-u nije smetalo HSLŠ-ovo hrvatstvo.

GURAVAC: Razumljivo, mala regionalna stranka htjela je izbiti na državnu razinu, pa je morala ponešto progutati. Ali kako to da su SDP i HSLŠ na državnoj razini išli u savez s regionalnom strankom?

RUTAVAC: E, to je - konjstvo! To što ih je zbilom u čvrst savez, u Šesticu. To hrže i njišti u svim tim događajima kojima većina ljudi ne vidi bit.

GURAVAC: Molim?!

RUTAVAC: To je očito. Posrijedi je metapolitička igra. Strateg je rekao: Vaš je interes - naš interes! Hoćete vlast? U redu. Mi ćemo učiniti što je do nas. Ali nema izlaska iz igre dok ne učvrstite naš interes. *Magister Ludi* iliti Meštar od Igre bit će Ivica Račan.

GURAVAC: Zašto Račan?

RUTAVAC: To su pitali i stratega. Zna slušati, rekao je strateg. Sav svoj život živio je o tuđoj volji. Morate se okupiti oko njega. Baš svi. Neko vrijeme ne smije biti oporbe. Za nju treba nadomjestak. U koaliciji su stoga vrlo poželjna jaka vrtložna gibanja. Dakako, samo prividna. Tako se odgađa konsolidacija oporbe i marginalizira njezin rad. Osim našega interesa, sve drugo prepušteno je vašoj igračkoj strasti.

GURAVAC: Zato dakle Račan stalno rekonstruira Vladu, a u njoj nema nikakvih promjena. U novije vrijeme rekonstruira i Šesticu. Pretvorit će je, kažu, u Tricu.

RUTAVAC: To su trice i kućine. No, ta je metapolitička igra, prijatelju, omogućila nekontroliran razvitak političkoga sustava. Negdašnji polupredsjednički sustav Šestica je bila obećala pretvoriti u parlamentarnu demokraciju. A u što ga je Račan pretvorio? U kancelarsku demokraciju! Sabor više nije ni kokošinjac. Postao je tužno mjesto na kojem se ozakonjuju Račanovi hirovi.

GURAVAC: Ipak, on odlučno brani hrvatske interese. Vidio si kako je ukrotio Jakovčića?

RUTAVAC: Ma nemoj?! Progutaio si poruku predizbornog igrokaza: Jakovčić je tvrd protu-Hrvat, a Račan odlučan branitelj hrvatskih interesa. To je za mnoštvo koje ne vidi konjstvo. Ti gledaj svoje posle, a Račane i Jakovčiče prepusti Račanima i Jakovčičima.

GURAVAC: E, moj prijatelju, kako izdržati to hrzanje i njištanje? A nema tko da se čestito ritne?!

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

27. IV. 2001.

RUŽIČASTI TEROR

GURAVAC: Vidiš ti što radi naša javna dalekovidnica?

RUTAVAC: Što i svaka druga. Proizvodi usporedan, nestvarni svijet - stvarniji od stvarnoga.

GURAVAC: Što je tebi? Ja sam htio razgovor o jednoj emisiji, a ti prosu opću teoriju televizije. I to dozlaboga zauzlanu. I ne baš suvislu.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Što je to tako nesuvislo?

GURAVAC: Pa, ti stvarni i nestvarni svjetovi. To su čisti paradoksi.

RUTAVAC: Kakvi paradoksi? Možda na prvi pogled. Ali kad se malo bolje promotri, sve je tu na svom mjestu. Čega nema na televiziji, toga nema ni u zbilji.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - A, ne bih rekao! Nas dvojice nema na televiziji... Ha-ha-ha... Ali našu zbiljnost, hvala Bogu, ovjerovljuje gospa Štefa.

RUTAVAC: Slažem se. I uživam. Ali, nije valjda ljuti boj za javnu televiziju bio tek tako - boj radi boja?

GURAVAC: Nije. Tadašnja je oporba htjela osvojiti televiziju.

RUTAVAC: Zašto? Zato što je televizija tvornica čisto svrhovita svijeta. Ono što je u stvarnosti sirovina, boksit,

to je na televiziji svrha, Obrovac. Stoga svaku televizijsku emisiju treba gledati imajući na umu pitanje: Čemu? Za koji Obrovac?

GURAVAC: Da. Gledao sam neki dan "Latinicu". Ne mogu vjerovati da je takvo što moguće! Latin je okupio hrvatsko društvanje, kojemu je pridodao Miloša Vasića iz srpskog tjednika "Vreme". Govorilo se o ubojstvima i podmetanju eksploziva. Paradžik, Kraljević, Zec, Krivokuća, Levar, zagrebački gangsteri... Eksplozija pred zagrebačkim Gradskim poglavarstvom, eksplozija pred partizanskim spomenikom na Mirogoju...

RUTAVAC: I?

GURAVAC: Voditelj je sve to upakirao kao terorizam političke desnice u sjeni Domovinskog rata. No, doživio je mala iznenađenja. Liberalna je Đurđa, misleći valjda na svibanjske izbore, odmah odbila televizijsko vezivanje kriminala uz Domovinski rat. Marijan Kraljević King, ako se dobro sjećam imena, stručnjak u pitanjima terora, uskratio je Latinovoj robi status terorizma. Cijelu je njegovu ponudu, ne našavši u njoj političkih ciljeva zastrašivanja, nazvao - banditizmom.

RUTAVAC: A Miloš Vasić?

GURAVAC: Taj gospodin visoka je gledao na hrvatski kriminal. Strpljivo je slušao. Nije mogao ili nije htio prikriti kako misli da je sve to - luk i voda! Taj posao, rekao je, u Hrvatskoj i količinom i kakvoćom daleko zaostaje za onim što struka nudi u Srbiji. Stoga se mirne duše može nazvati diletantizmom.

RUTAVAC: Dobro. Samo, ne ide mi u glavu da tebe može tako uzrujati srpsko omalovažavanje hrvatskoga kriminala?

GURAVAC: Ma ne, čovječe! Drugo je mene izludilo. Sve te strahote, koje Vasić prezire, složno su se pripisivale bivšoj vlasti, tj. Hrvatskoj demokratskoj zajednici. Niti je tko što dokazivao niti se tko čemu protivio.

RUTAVAC: No-no. To je stara pobjednička povlastica. Čuo si izreku *Vae victis!* Jao pobijedenima! Pobjednici to oduvijek tako rade. Svaljuju sve grijehе svijeta, dakle i svoje, na pleća poraženih. Zato naša Šestica, da sačuva tu povlasticu, neprestance cvrkuće o "poraženim snagama". Nego, ti misliš da je Hrvatska demokratska zajednica čista?

GURAVAC: Pa, sad... Ta je stranka, kao narodni pokret, obuhvaćala sve hrvatske opcije. Bilo je u njoj ljudi i s krajnje desnice i s krajnje ljevice. No, ne mogu se isključiti ni agenti Udbe i KOS-a.

RUTAVAC: Tko dakle u Hrvatskoj ubija Hrvate? Ideološka desnica? Ideološka ljevica? Ili tko treći?

GURAVAC: Što hoćeš reći?

RUTAVAC: Ne vjerujem da ćemo to dokučiti.

GURAVAC: Možemo prosuđivati. U čijem su interesu bile sve te strahote? Komu je trebalo Levarovo ubojstvo? Komu mogu koristiti zagrebačke eksplozije?

RUTAVAC: Možemo vrtjeti i prevrtati oskudne činjenice. Na kraju ćemo ipak ostati u području nagađanja. Dokle god to gospodari znanja budu htjeli, nama će se nuditi dvije mogućnosti: Ili su zločini tako savršeno izvedeni da vlast ne može otkriti izvršitelje, ili su izvršitelji tako dragi vlasti da ih vlast ne će otkriti. Prvu mogućnost, vidimo, realizira televizija.

GURAVAC: Pred izbore! Bože, pa to...

RUTAVAC: Što?

GURAVAC: To se savršeno uklapa u definiciju terorizma! Zastrašivanje radi utjecanja na političke procese.

Televizija, pred izbore, utjeruje Hrvatima strah u kosti od desnog terorizma. Tako odbija biračko tijelo od desnih stranaka. Pravi pravcati televizijski teror.

RUTAVAC: No-no, ima terora i terora! Klaićev rječnik luči "bijeli teror" od "crvenoga terora". "Bijeli teror" sustav je progona što ga kontrarevolucionarne snage primjenjuju protiv naprednih elemenata. "Crveni teror", to su mjere otpora što ih napredni elementi poduzimaju protiv kontrarevolucionarnih snaga.

GURAVAC: Oho! Jedan je teror zlo, drugi dobro; jedan prokletstvo, drugi blagoslov? A ovo režanje HRT-a, što je to?

RUTAVAC: Moda, prijatelju, mijenja boje. Bijelu je zamijenila crnom, crvenu ružičastom. Imamo, dakle, ružičasti teror. Ali to ružičasto ozračje, *George Dandin, tu l'as voulu* 3. januara, *n'est-ce pas?*

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

4. V. 2001.

PONTE ROSSO

GURAVAC: Sajam sitnih potrepština. Hvala Bogu, velim. Kupit ću nekoliko sitnica. Tražim iglu. A, ne, toga nema! Hoću penkalu. Penkala? Pa, gdje vi živite? Uzmite PC, osobno računalo... I tako, što god zatražim, prodavač se naruga mojoj potrebi. On zna što meni treba.

RUTAVAC: Govoriš, ako sam dobro razumio, o kampanji za mjesne i područne izbore?

GURAVAC: Naravno. O tom političkomu Ponte Rossu. Tu se uglavnom nastoji utržiti roba koja visoko nadilazi potrebe birača.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo.

GURAVAC: Eto, i fašizam i antifašizam idu dalje! "Škvadristi" u Vodnjaju zabranjuju hrvatski jezik, a Predsjednik u Splitu javno hrani svoj antifašizam živim mesom splitskog - četništva!

RUTAVAC: Da, da. Nude sve više ideologije. Više nego uoči prošlih parlamentarnih izbora. Ali, kako to da nitko ne brani ni fašističku ni komunističku idejnu baštinu?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Doista zanimljivo. Toliko fašizma i antifašizma, komunizma i antikomunizma, a

nikoga tko bi rekao: Ja sam fašist, ili: Ja sam komunist. Što je to?

RUTAVAC: Pluralizam samoupravnih interesa.

GURAVAC: Molim?

RUTAVAC: Šestica je zapravo Socijalistički savez radnog naroda Hrvatske. Sjećaš se? To je mjesto za uzgoj pluralizma samoupravnih interesa. Dakako, interesi moraju biti crvenkasti, jer Savez je proteza Partije. Kada stranački prvaci unutar Saveza jedan drugoga nazivaju fašistima, to je - zabavno! Etiketa nikoga ne će onesposobiti za savezništvo.

GURAVAC: Ali, etiketa je strašna...

RUTAVAC: Bila, i ostala - izvan Šestice. Ali Šestici je ludistička poraba "fašizma" korisna. Ona odvraća pozornost javnosti od stvarnih društvenih nevolja.

GURAVAC: Bilo kako bilo, poruke su biračima uglavnom glupe i nezanimljive.

RUTAVAC: A, ne! One su uglavnom apstraktne. Ali nisu ni glupe ni nezanimljive. Iz njih redovito provaljuje podsvijest odašilatelja. Uzmimo, na primjer, SDP-ov veleplakat sa sloganom "Živjeti kao normalan svijet".

GURAVAC: Što je to?

RUTAVAC: To bi valjda trebalo značiti: Ako izaberete SDP, živjet ćete kao normalni ljudi. Problem je samo u tomu što im ispod normalnosti izbija predložak - Beograd. Slogan je podsvjesni citat naslova srpskog filma "Živeti kao sav normalan svet". Tipičan primjer freudovske pogriješke. Plakat zapravo poručuje: Zagrepčani, ako izaberete SDP, živjet ćete kao normalni Beograđani.

GURAVAC: A HNS-ov slogan "Vratimo Zagrebu budućnost"?

RUTAVAC: Vidiš kako jezik postavlja stupice. I bojni poklič Vesne Pusić priziva prošlost. Vratimo! Dakle, prošlost kao budućnost. Što to ona nudi? Priču o novom naraštaju hrvatskih političara: Čačić-Pusić-Mesić. I opet 200 tisuća novih radnih mjesta. Zajedno s onih 200 tisuća iz srpnja 1999. obećanja iz te priče taman sustižu najnoviji broj nezaposlenih - 400 tisuća.

GURAVAC: A što hoće LS?

RUTAVAC: E, to je teško protumačiti. Dr. Zlatko Kramarić skida buldogu brnjicu. Slogan poziva: "Oslobodimo mogućnosti!" Valjda pasje mogućnosti. Dakle, lavež i ugriz. Kako lavež već deset godina nitko ne sputava, Krama očito traži potporu za slobodu - ugriza! Ili tek "zaumno" prijeti Zagrepčanima da će, ne izaberu li LS, na njih umjesto buldoga nahuškati buldožere Bože Kovačevića.

GURAVAC: Gdje je u svemu tomu HSLS? Što nudi Budiša?

RUTAVAC: Novi uzlet Hrvatske bez predrasuda. Nitko ne zna što je to. No, slog je očito filozofski. Vidi se, smislio prosvjetiteljski orijentiran čovjek. A takav, naravno, ostaje u plemenitoj općenitosti.

GURAVAC: HSS je ono lani ponudio Zagrepčanima mržnju prema Hercegovcima. Kako se sada drži?

RUTAVAC: To su radili diletanti. Ove godine sam je Zlatko Tomčić uzeo stvar u svoje ruke. I nadmašio Budišu. HSS se danas zauzima "za život i čovjeka". Eto, lani protiv Hercegovaca, a ove godine ne samo za čovjeka, nego i za - život! Konkretno, zar ne?

GURAVAC: IDS je ponudio dvojezičnost. Ponudu razmatra Ustavni sud.

RUTAVAC: I "Više od politike - *Non solo politica*".

GURAVAC: Što bi to bilo?

RUTAVAC: *Vederemo*, ako ne odustanu.

GURAVAC: A oporba?

RUTAVAC: I tu govori podsvijest. Trudnicu i njezina supruga, radnika, Hrvatski blok HDZ-HSP-HKDU sokoli: Mi smo s vama! No, koliko to vrijedi na mjesnoj razini? HDZ poziva na sprječavanje stečaja Hrvatske. Što drugo nakon izjave ministra Fižulića da "u Hrvatskoj ne može biti lošije nego sada"? HDZ podsjeća: "Bili smo bolji i bit ćemo bolji". Bili su. Ali zar je bogzna što biti bolji od onih koji ne mogu biti lošiji, od Socijalističkoga saveza?

GURAVAC: Dobro, ima li što dojmliivije?

RUTAVAC: Ima. HIP hoće Hrvatsku bez brade. Opet proključala podsvijest. Provalio iz nje Petar Veliki. On bi britvom europeizirao bradatu hrvatsku politiku.

GURAVAC: Što je s DC-om?

RUTAVAC: A, On i Ona "imaju rješenje"! No, vražji je parić vrlo sofisticiran. Poruku ne možeš razumjeti bez znanstvenog tumačenja prof. dr. Ljubomira Antića.

GURAVAC: Sve u svemu, jad i bijeda. Na tom Ponte Rossu čovjeku nema druge nego da i sam - pocrveni.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

11.V. 2001.

NADLJUDI

GURAVAC: Ovih me dana salijeću svakakve gluposti. Valjda zbog predizborne groznice.

RUTAVAC: Ne daj se, prijatelju!

GURAVAC: Branim se ja. Ali bedastoće su uporne. Opsjedaju me kao stršljeni.

RUTAVAC: Molim?

GURAVAC: Eto, na primjer, ideja nadčovjeka.

RUTAVAC: Oho! Zar opet o fašizmu i antifašizmu?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemiš od kraljevine, molim lijepo. - Ni govora. Druge mene stvari muče. Nego, stvarno, naša javnost sugerira da je Hrvatska puna nadljudi. I nudi argumente. A argumenti su argumenti.

RUTAVAC: Da. Argument je argument. Ali treba biti oprezan. Nije nevažno tko se njime služi i za koju svrhu. Danas se opet, kažu, širi ozračje građanskoga rata. Što ako priča o nadčovjeku dolazi od onih koji su to ozračje održavali 45 godina? Sigurno je posrijedi kakva podvala. "Nadljudi", prijatelju, nužno impliciraju "ljude", a možda i - "podljude".

GURAVAC: Tko je održavao atmosferu građanskoga rata?

RUTAVAC: Partija. Partija je živjela o hrvatskom građanskom ratu i ideološkom manihejstvu. O moralnomu "*chiaroscuro*". Njezini su članovi i pristaše 45 godina bili

"good guys". Svi ostali bili su *"bad guys"*. Onda je Tuđman zločinački dokrajčio taj rat. Najednom su svi Hrvati postali *"good guys"*. Zato Partija sotonizira Tuđmana. I obnavlja građanski rat. Nada se da će opet moći o njemu živjeti.

GURAVAC: Bla-bla... Nema više KPH, nema SKH...

RUTAVAC: Nema. Ali duh Partije živi u Socijalističkom savezu.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Hoćeš reći: u Šestorki? U redu. Ali naš je razgovor ipak krenuo stranputicom.

RUTAVAC: Kako to?

GURAVAC: Nešto sam drugo mislio. Nije riječ o politici. Gledam HTV. Kroz emisiju *"Misli XXI. stoljeća"* defilira mnoštvo neobično sposobnih ljudi...

RUTAVAC: S dalekovidnice, dakle, vjetar puše! O, genijalni i dobri naš Branimire Biliću! Jesi li vidio kako je nedavno preradio negdašnju komunističku znanstvenu nesreću Velimira Sriću u našu današnju liberalnodemokratsku sreću? Lijepo se čovjek odužio Titovu fondu.

GURAVAC: Okrutan si. Kad si takav prema novinari-
ma, što li misliš o političarima?

RUTAVAC: O političarima, iz Šestice? Ono što zaslu-
žuju. To su odreda - nadljudi. Eto, energetski gigant Go-
ran Granić! On bi zapravo mogao zamijeniti cijelu
državnu upravu. Trošio bi za to samo 40-ak posto energije.
Zlatko Kramarić, slavonski orijaš znanja i vještine,
preuzet će, ako mu se posreći, ulogu cijeloga osječkog
sveučilišta, gradonačelnništvo svih slavonskih gradova i
predsjedništvo nekoliko liberalnih stranaka. Radimir
Čačić, džin poduzetničke čestitosti, kao ministar obnove i

izgradnje danas radi neznatnim dijelom svoga kapaciteta. A on bi, da ga ne sputavaju odnosi snaga u Šestici, znao upravititi cijelim državnim proračunom.

GURAVAC: Slavko Linić?

RUTAVAC: A, riječki kolos! On misli kroz nos. A, vidiš, od šale će podnijeti teret desetak upravnih odbora većih trgovačkih društava. Uz to će, po potrebi, skrbiti o dobrobiti cijeloga turizma. Od njega i njegove nove ideološke strasti možemo uskoro očekivati poštnu privatizaciju hrvatskoga zračnog prostora.

GURAVAC: U Istri, nakon Velog Jože, kao da nema divova?

RUTAVAC: Kako nema? Ima, ima. Eto - Ivan Jakovčić! Tomu gorostasu ujedinjene Europe Istra je uvijek bila premalena. Što Istra? I Hrvatska! Samo Jugoslavija ili Europska unija. A pun je političkih vrlina. Kao šipak zrna. Ne zaboravi, prijatelju, štedljiva je hrvatska vlast za toga istarskog regionalista osnovala novo ministarstvo.

GURAVAC: A ministar Crkvenac?

RUTAVAC: E, ministar financija Mato Crkvenac i guverner Hrvatske narodne banke Željko Rohatinski idu zajedno! Kao Kastor i Poluks. Oni se ovih dana hrvu s kunom. To je prava gigantomahija. Jaka kuna, kažu, ugrožava turističku sezonu! Hrvu se oni, prijatelju, s kunom kao Jakov s anđelom. I, vjeruj mi, oborit će je.

GURAVAC: Samo ti se, dakle, Mesić čini slabim i malenim?

RUTAVAC: Ni govora. Moralni ispolin Stipe Mesić sve nas - kao što i priliči - nadvisuje u svemu. Kako bi inače Predsjednik, što no reče bijeli fratar Frano Prcela, bio svakom loncu poklopac?

GURAVAC: O političarkama ni riječi?

RUTAVAC: A, ima u Šestici i nadžena! Div-žena Đurđa Adlešić može, primjerice, istodobno zastupati narod u Saboru, nadzirati sve obavještajne službe, gradonačelnikovati u Bjelovaru i voditi barem desetak pučkoškolskih knjižnica. A tek divot-žena Vesna Pusić! Njoj je među divot-muževima ravan samo Zlatko Kramarić...

GURAVAC: Dobro, šalu na stranu. Kako drugdje u svijetu sputavaju takvo gomilanje dužnosti?

RUTAVAC: Što? Sputavati? Bože sačuvaj! Obećali su oslobađati i promicati sposobnost, a ne podobnost. Meštar od Igre, glasno razmišljajući o rekonstrukciji Vlade, reče ovih dana da Šestica nema sposobnijih ljudi od ovih koji sada obnašaju vlast. A ne će se valjda buniti protiv milosti Božje što je sposobnosti blagosloвила podobnostima?

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

18. V. 2001.

DVA BLOKA

GURAVAC: Onda, izbori su prošli. Kako ti se čini?

RUTAVAC: Sjajno, ali pogibeljno.

GURAVAC: Kako to?

RUTAVAC: Ne znamo što hoće veća polovica biračkoga tijela.

GURAVAC: Tako je svugdje u svijetu. Ni u Njemačkoj ne bira razmjerno veći broj građana. To će reći da se Hrvatska normalizirala.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Kamo sreće da se normalizirala! Ali nije. U nas ova manja polovica, koja izlazi na izbore - opet luduje! SDP-ova strastvena odmazda razbija Hrvatsku popola, tjera je u crno-crveni, odnosno desno-lijevi bipartizam. Za malobrojne narode poput hrvatskoga to je pogubno. Perpetuira lanac odmazda. Sad jedna, sad druga polovica tlači naciju. Neprestano se vraća milo za drago.

GURAVAC: Ne će biti tako. Politolozi drže da su HSS, HNS, HSLŠ, LS i IDS centrističke stranke, SDP lijeva, a HDZ ekstremno desna stranka.

RUTAVAC: Krasno! Šestica je tim istim politolozima lijevi savez. Dakle, članice su toga saveza, kad su s Račanom, lijeve, a kad su same sa sobom, centrističke stranke!

HDZ im je i u odnosu na Račana i sam o sebi, dakle i relativno i apsolutno, ekstremno desna stranka! Zdrav razum ne razmatra korelative same o sebi. On ne vidi majku bez djeteta, uzrok bez učinka, desno bez lijevoga, itd. Lijeva znanost voli takva razmatranja. To je ono što je lijevom čini.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Dobro, dobro. Ali i Budiša niječe bipolarizaciju. On, iz centra, upozorava na dva marša - lijevi u institucijama, desni na ulicama.

RUTAVAC: Ah, da! Gdje mu je taj epicentar, koji on naziva središtem? Da nije u Bugarskoj, u Turskoj? Sudeći po izbornim rezultatima u Zagrebu, Budiša se opasno približio hipocentru, tj. Mati Graniću, čovjeku kojega nema. Ni HSLŠ ni DC nisu ušli u Skupštinu. To zaslužuje patetičan komentar: Koga bogovi vole, umire mlad. HSLŠ na svoj 12. rođendan.

GURAVAC: O Mati Graniću i DC-u mislim poslovično: Oteto, prokletu. Ali žao mi je Dražena Budiše i HSLŠ-a.

RUTAVAC: Zašto? Budiša je sam sebe i svoj HSLŠ servirao Račanu za doručak. Ti žališ Budišu, a Budiši nije žao Budiše! Matu Granića treba žaliti. On se, jadan, kao "čisti centar", bez ikakvih obilježja, do jučer hvastao svojom općevaljanošću. Hvastao se da je, s ona dva-tri saborska mandata, što ih je prošle godine oteo od HDZ-a, općepečeljan koalicijski partner. I - što jest, jest - SDP je prema njemu bio milostiv. Sada više nema razloga za milost.

GURAVAC: A LS i HSS? Ni oni nisu ušli u zagrebačku skupštinu.

RUTAVAC: Zašto bi ušli? Kramarićeve mogućnosti više ne trebaju ni Osijeku. Partitokracija će, dakako, pokaza-

ti da Osijek bez njih ne može. A Tomčićevi "seljaci"? Što oni mogu ponuditi velegradu? U predizbornoj kampanji, koliko se sjećam, nisu ništa nudili. Samo su poručivali da ne žele "ovakav Zagreb".

GURAVAC: SDP je potvrdio postojanost svoga biračkog tijela.

RUTAVAC: Da. Ali i tu je vrag na djelu. U Zagrebu je zapravo najveće iznenađenje izborni uspjeh HNS-a. Tko bi rekao da toliko Zagrepčana jug-juguje i za Topčiderom tuguje!

GURAVAC: Neki misle da je HIP iznenađenje.

RUTAVAC: Ni govora! Izborni uspjeh HIP-a posve je očekivana pojava. HIP je sjajno prezentirao političku baštinu HDZ-a. Neke birače, kojima je srce u HDZ-u, zbunili su bubnjevi vlasti. Oni nisu mogli glasovati za "porazene snage", "zločinačku organizaciju", itd. Stoga su izabrali HDZ-ov "djevičanski program" i glasovali za - HIP.

GURAVAC: A Hrvatski blok?

RUTAVAC: E, Hrvatski je blok zasebna priča. Lijevi su ga politolozi odmah žigosali kao ekstremnu desnicu. Desnica i ljevica njima nisu socijalne, nego nacionalne kategorije. Ako je desnica hrvatstvo, što je ljevica? Protuhrvatstvo? Ili barem nehrvatstvo? Po tom nauku doista imamo samo dva bloka.

GURAVAC: To su gluposti. Nije se Hrvatska za godinu i pol dana tako raspolutila.

RUTAVAC: Nisu to gluposti. To je okrutna zbilja. Tuđmanova je pomirba deset godina pogodovala bujanju stranaka. Stranke su nicale kao gljive nakon kiše. Račanova odmazda svest će taj pretjerano bujni stranački krajolik na pustoš dvaju suprotstavljenih blokova. Na strahotu pokliča: Mi ili Oni.

GURAVAC: Bla-bla... Zaboravljaš da je HDZ nakon ovih izbora opet najjača politička stranka.

RUTAVAC: Doista? To ti u Hrvatskoj malo znači. Ivo Sanader pozvao je neke stranke iz Račanove Narodne fronte da s HDZ-om uspostave mjesnu i područnu vlast. Što misliš, što će se dogoditi? Oni će, kao i dosad, nastupiti u zatvorenom bojnom redu: SDP i Narodna fronta nasuprot HDZ-u i Hrvatskomu bloku.

GURAVAC: Ne vjerujem! HDZ je ipak najjača stranka, a na mjesnoj i područnoj razini visoka politika ne igra nikakvu ulogu.

RUTAVAC: Uvažavam obrazloženje. Ali to u hrvatskim prilikama ipak ne znači ništa. Na početku prošle godine u Hrvatskoj i na kraju prošle godine u Bosni i Hercegovini HDZ je također bio najjača hrvatska politička stranka. I, sjećaš se što se dogodilo, i tu i tamo? Politička korektnost koja pljačka banke nije mogla dopustiti da u Hrvata najjača politička stranka sudjeluje u vlasti. I to potvrđuje tezu o dvama blokovima. Dao Bog da me Narodna fronta ovaj put žestoko demantira.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

25. V. 2001.

IMPERATIV

GURAVAC: Drugovi ustrajavaju na ortačkom ugovoru.

RUTAVAC: Da. Ali nešto ih ipak žulja. Eto, gospoda Pusić sada zagovara samostalan izlazak na izbore. U Njemačkoj su, veli, predizborne koalicije zakonom zabranjene.

GURAVAC: Zar ona to dosad nije znala?

RUTAVAC: Vjerojatno jest. Ali, ako sam dobro shvatio, gospoda drži da u Njemačkoj viši interesi ne dopuštaju predizborne saveze. U Hrvatskoj, nasuprot tomu, drži gospoda, viši se interesi, tj. politika "novoga smjera", nisu mogli ostvariti bez predizbornog saveza.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemiš od kraljevine, molim lijepo. - Visoki interesi mogu se dakle poslužiti i niskim sredstvima?

RUTAVAC: Točno. Opaža to i Zdravko Tomac. Tomac izlaže, a Luka se Trconić slaže. "Poražene snage", zabrinuto veli Tomac, brzo uče tehnologiju udruživanja.

GURAVAC: Što to njemu smeta? Nije valjda Šestorka patentirala udruživanje svih protiv jednoga?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Nije riječ o udruživanju svih protiv jednoga. Ta ciganija odavno je podignuta u povijes-

ni nadnevak: 3. siječnja. Riječ je o blokovskoj podjeli koju je izazvala Šestica.

GURAVAC: Račan za tu podjelu optužuje HDZ. On, štoviše, u povodu Dana državnosti, poziva na jedinstvo nacije.

RUTAVAC: Je li? Bit će da je počeo čitati Tuđmana. Ali, kako je to HDZ mogao izazvati bipartizam? Šestica je stvorila urotnički blok. Ona je zabranila saveze s HDZ-om. Što preostaje HDZ-u? Ili baciti koplje u trnje, ili stvarati protublok. Trećega nema. Pogledaj ishod lokalnih izbora. Šestica je taj ishod doživjela kao iznenadan uspjeh "porazanih snaga". Njezini su vođe odmah pozvali na čvršće zbijanje redova oko Račana. I podsjetili na zabranu koaliranja s najjačom strankom. Zabrana, naravno, pretvara HDZ-ov uspjeh u poraz. HDZ-ovci ostaju politički gubavci.

GURAVAC: Budiša se usprotivio takvu postupanju.

RUTAVAC: To je dobar znak. Ali, moglo bi i ostati samo moralna gesta.

GURAVAC: Što misliš kako će se stvar razvijati?

RUTAVAC: Kako može. Crveni moraju imati svoje crne. Oni su pola stoljeća živjeli od progona i proklinjanja pola naroda.

GURAVAC: Uzalud je, dakle, Sanader pozivao na stvaranje koalicija "za nešto" umjesto koalicija "protiv nečega"?

RUTAVAC: Nikako. Poslušali su oni njega. Nekoć su koalirali "protiv". Protiv HDZ-a. Danas koaliraju "za". Za stabilan ostanak na vlasti.

GURAVAC: A, nema toga u politici! U politici nema statike. Dinamika je tu pouzdaniji nauk.

RUTAVAC: Izvrsno. Šestica je stvorila neprobojan blok apsolutne vlasti. Stoga je stvaranje protubloka imperativ

političkog trenutka! I to odmah. Da parlamentarni izbori ne zaskoče nespripreman narod. Najveću odgovornost snosi najjača stranka. Hrvatski blok u Splitu i Zagrebu jasan je putokaz "poraženim snagama".

GURAVAC: Ništa od toga. Račanov blok je veći.

RUTAVAC: Bio je veći. Što jest, jest: ni na jednim izborima od '90. nije bilo 50 posto državotvornih glasova.

GURAVAC: Ako je tako, kako je onda HDZ došao na vlast?

RUTAVAC: Krjepošću izbornoga zakona. Istina, zakon je Smiljko Sokol bio skrojio za Partiju.

GURAVAC: Dobro. Ali kako misliš da bi sada Hrvatski blok mogao doći na vlast? Njemu je uspjeh samo - apsolutna većina! A hrvatsko je društvo danas interesno vrlo različito. Apsolutne većine odavno su apsolutna prošlost.

RUTAVAC: Misliš? A po čemu se to međusobno tako jako razlikuju Račanovi skutonoše? Samo po snazi kojom podupiru turboliberalnu socijalnu demokraciju. Na drugoj strani, što to tako jako dijeli namagarčene seljake, nezaposlene radnike, majke bez novca za uzdržavanje dojenčadi, stručnjake bez posla, prevarene umirovljenike, ponižene branitelje, potištene državne službenike i namještenike?

GURAVAC: Bože, pa ti od desnice očekuješ da se zauzme za čisto ljevičarske interese?

RUTAVAC: Bla-bla... Kakva desnica, kakvi bakračii?! U Hrvatskoj, prijatelju, niti je desnica desnica niti ljevica ljevica. To su naljepnice. Ovdje to služi za ideološko ozloglašivanje. Zar je socijalni demokrat Slavko Linić, koji umanjivanjem prava hrvatskih radnika snubi američke ulagače - ljevičar? Ili su HDZ-ovi zastupnici koji zazivaju socijalna prava - desničari? Koješta. Hrvatsko je društvo

dubinski raspolučeno. Na jednoj strani oni koji drže da im ne treba hrvatska država. Na drugoj oni koji znaju da za njih i njihovu djecu nema podnošljive budućnosti bez hrvatske države. Ovih je drugih, zahvaljujući apsolutnoj vlasti Šestice, sve više.

GURAVAC: Možda. Ali za pobjedu je potreban zajednički nastup. On iziskuje malo skromnosti. U taboru "poraženih snaga" nema ni traga samozatajnosti među vodama.

RUTAVAC: Ne boj se, prijatelju! Bit će samozatajnosti. Nevolje su sve veće, laži sve očitije. Možeš se pouzdati u društvenu dinamiku. Ona je dio svojevrstne fizike. Pogledaj opet u Split. Možda je HSLŠ-ovac Ivica Škarić čovjek-znak. Ali, bio ili ne bio, ono što je danas zamisao bit će - sila. Pred njom će svi oni koji se pijevče protiv Hrvatskoga bloka pognuti glavu. Ili će biti gurnuti u stranu. Dakako, na izborima.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

1. VI. 2001.

RAČANOV OLTAR

GURAVAC: E, to mi se sviđa. Napokon malo demokratskoga takta.

RUTAVAC: Molim? Tebi se ta uvrjeda sviđa? Tu bezobraštinu nazivaš demokratskim taktom?

GURAVAC: Na krivom mjestu teške riječi. Rekao sam da mi se sviđa što je donesena odluka o podizanju Spomenika Domovini. Sviđa mi se i mjesto i način. Banski dvori i svečana sjednica Vlade u povodu Dana državnosti. Odlukom je osnovan odbor za izgradnju, koji okuplja širok krug mjerodavnih ljudi. Odboru predsjedja premijer. Što je tu prijeporno?

RUTAVAC: Sve!

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Baš sve?

RUTAVAC: Sve.

GURAVAC: A što to tebe vrijeđa?

RUTAVAC: Što i svakog pristojnog čovjeka. Današnja je vlast, i dok je bila u oporbi, izvrgavala ruglu Oltar Domovine.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Ne ćeš valjda reći da je Tuđman na demokratski način podigao taj oltar?

RUTAVAC: Ni govora. Podigao ga je Kuzma Kovačić. Na umjetnički način. Kipar je u svoje djelo zbio simboliku hrvatskih državotvoraca. I prije su Tuđmanovi protivnici nasrtali na Oltar Domovine. Tada su Hrvati mislili, hajde, to je neukusna, ali demokratska igra, sastavni dio borbe za vlast. Nitko nije očekivao da će ti ljudi, ako dođu na vlast, postupati kako postupaju.

GURAVAC: E, oni to sada popravljaju. Račanu se ne sviđa Oltar Domovine. Zgodnijim mu se čini Spomenik Domovini.

RUTAVAC: O, da! On i Partija više to vole svjetovno. Samo su jednom pobožno kliknuli. Sjećaš se, prije koju godinu? Nadbiskup je zagrebački propovijedao o grijehu struktura. "Vrli naš nadbiskup!" zanosno su tada uzdisali. Kao nekoć domoljubni Srbi na spomen Dragutina Khuen-Héderváryja: "Vrli naš ban!"

GURAVAC: Nemoj tako. Vidio sam i Mesića, i Račana, i Tomčića na misi za Domovinu.

RUTAVAC: Mogu misliti što je u toj prigodi svaki od tih muževa mislio o drugoj dvojici. I što su sva trojica zajedno mislila o msgr. Bozaniću.

GURAVAC: Što je tebi? Ti ne dopuštaš mogućnost obraćenja?

RUTAVAC: Kako ne? Vidim, cijela se Hrvatska svela na - put u Damask! Gledam i slušam: Mnoštvo Hrvata govori nepoznatim jezicima! Istina, vanjski su to znakovi. No riječ je o vjeri. U tom pitanju Gospodin zagleda u bubrege. Ja, prijatelju, samo propitujem razloge i svrhe, sredstva i ciljeve hrvatske politike.

GURAVAC: I to slabo. Ili nerazumljivo. Još ne vidim što zamjeraš Vladi u svezi sa Spomenikom Domovini.

RUTAVAC: Vlada tom odlukom hoće zatrti istinu. Ona poručuje: Hrvatska počinje s Račanom i Šesticom! I

Tomčić je na svečanoj sjednici Sabora koraknuo u tom smjeru. Njemu su stvaranje države i izgradnja demokracije jednako težak posao! I Račan i Tomčić složno su, u prigodi Dana državnosti, prešutjeli Franju Tuđmana. S njima se solidarizirala i državna HTV. Na obljetnicu prvog postrojavanja ZNG-a javna se dalekovidnica vratila u davna vremena. Zatajila je, s razloga "političke korektnosti", lik prvoga hrvatskog predsjednika. Što to znači? Zar će svaka vlada iznova osnivati hrvatsku državu?

GURAVAC: Dobro, Račan i Galić, ali Tomčić... Nije li Tomčić još nedavno tvrdio da HSS ne će s komunistima?

RUTAVAC: Jest. A nije li Račan, također ne tako davno, ideološki vojevao za cjelovitost Jugoslavije protiv hrvatskih državotvoraca? Pa što? I bivši Tomčić i bivši Račan puka su prošlost. Ta prošlost danas je samo zalog njihova međusobnog povjerenja. Puno, zar ne?

GURAVAC: Ali Spomenik Domovini...

RUTAVAC: To je ujedno raskolnički klin i svojevrsan oltar. Njime se, u simboličkoj sferi, nacija koli na dvoje. Na jednoj strani dio kojemu su pomirba i cjelovitost hrvatstva - barjak, na drugoj dio kojemu su cjelovitost i pomirba hrvatstva - zločin. Na taj će oltar, ako mu se posreći, Račan prinijeti Tuđmanovu Hrvatsku. Žrtvenik, valjda po navici, naziva spomenikom. "Spomenik Domovini" kao "spomenik palom borcu". Ili Račan misli da je žrtva doista već pala, pa joj, eto, s ljubavlju podiže spomenik?

GURAVAC: Pretjeruješ!

RUTAVAC: Misliš? A što javni radnici ispotiha bubnja-ju? Česi su, govorka se, "Baršunastoj Revoluciji" podigli spomenik visok - pola metra. Nije li to upućivanje na uzor? Ako je Česima, koji su dva i pol puta brojniji od

Hrvata, dosta pola metra, Hrvati bi se morali zadovoljiti vrtočlavom spomeničkom visinom od 20 centimetara.

GURAVAC: Otrovno! Odveć otrovno, a da bi bilo vjerojatno.

RUTAVAC: Je li? A Račanove su priče vjerojatne? Unatoč tomu što ti je Zapadnobalkanski summit EU prodao pod "Zagrebački"? Javni su radnici tumačili kako je Zapadni Balkan samo radni nazivak u Bruxellesu. Hrvatskoj je, govorili su, osiguran individualan pristup Uniji. A ovih dana dođe u Zagreb lord Robertson, glavni tajnik NATO-a, i pozva zemlje jugoistočne Europe da se ujedine. Inače će, veli lord, propasti. Račan se ne osvrće na lorda. On nam, umjesto toga, nudi maloumnu zabavu: smiješnu ostavku svoga smiješnog ministra za europske integracije. I "decentan" nagovještaj da bi gubitak Šestice mogli sanirati Očenašek i njegov DC. A ti, prijatelju, i dalje demokratski blaguješ pri oltaru tom?

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

8. VI. 2001.

BUMERANG

RUTAVAC: Naravno, Hrvati nemaju junaka Domovinskog rata. Znamo zašto ih ne smiju imati. Nasuprot tomu imaju u izobilju junaka i junakinja građanskoga rata. Znamo zašto ih moraju imati.

GURAVAC: Zanovijetaš. O kakvim ratovima govoriš? O kakvim junacima i junakinjama? Mi danas, hvala Bogu, živimo u miru. Komu treba hrabrost, a kamoli junaštvo?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Zar ne vidiš, prijatelju, da se opet rasplamsao unutarnji rat?

GURAVAC: Unutarnji?

RUTAVAC: Da, unutarnji ili građanski. Domovinski je bio vanjski ili međunarodni.

GURAVAC: To je smiješno! Tko bi vodio taj rat?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Tko? Svi protiv svih. Dođuše, izričaj *bellum omnium in omnes* opisuje metež i nered kakav vlada do sklapanja društvenog ugovora. U Hrvatskoj, paradoksalno, taj izraz opet postaje prikladnim za opis društva. To prikladnijim što se više odmičemo od dana kada je naš društveni ugovor stupio na snagu.

GURAVAC: Kako to misliš?

RUTAVAC: Unutarnji se rat vodio - kad žešće, kad blaže - gotovo cijela dva stoljeća. U njemu su, naoko, vojevali svi protiv svih. No glavna se crta fronte ipak nekako podrazumijevala. Povremeno bi planula. Kao: 1848., 1871., 1941., 1971. Uvijek su na jednoj strani bili slobodari, na drugoj jugani.

GURAVAC: Da nisi malo zabludio? Otkud Jugani 1848. i 1871.?

RUTAVAC: O, mali nesporazum, prijatelju! Nisu jugani samo Jugoslaveni. Kao što su slobodari ljubitelji slobode, tako su jugani ljubitelji ropstva! Naziv potječe od latinskoga *iugum* - jaram. Latinizam je tu u službi "političke korektnosti". On uvažava njihov odnos prema svojim hrvatskim korijenima. Jugansko je srce s onu stranu Hrvatske. Ono plovi mističnim vodama slova B, koje ima "image" - jarma! Stoga jugan, čim se osvijesti, ushićeno sriče: B-beč-B-budimpešta-B-beograd-B-bruxelles...

GURAVAC: Bla-bla... Gdje ti danas vidiš hrvatski "unutarnji rat"?

RUTAVAC: Na svakom koraku. Nakratko prigušen vanjskim ratom, taj je rat u miru odmah živnuo. Raspirila ga oporba, današnja vlast. Laž, potvora, spletko - sve što ozloglašuje suparnika, najednom je postalo novom građanskom krjepošću! Srodne su duše iz velikoga svijeta spremno dočekale tu krjepost. Odmah su osigurale jaku novčanu i stratešku potporu. Vidjevši jugani da se zlo isplati, paušalno su pljunuli prvo u obraz dijelu naroda. Odatle crni mit o bijelim čarapama. No, stratezima to nije bilo dosta. Ne smije, navaljivali su, ostati kamen na kamenu! I tako bi. Promijenili smo 3. siječnja 2000. vlast. To, samo o sebi, nije loše. Ali više nema poštena čovjeka u Hrvatskoj.

GURAVAC: Ma hajde, pretjeruješ!

RUTAVAC: Na žalost, ne pretjerujem. Svi su Hrvati lažljivci, pronevjeritelji, krijumčari, lupeži, pljačkaši, ubojice, palikuće, izdajice...

GURAVAC: Ipak, sadašnja hrvatska vlast uživa visok ugled u svijetu.

RUTAVAC: Da. Ima stanovit ugled. Ali, kakav? Svijet zna da je ta vlast utemeljitelja hrvatske države proglasila zločincem. A vidi svijet i njegova izbornog nasljednika. Državna ga je televizija više puta prikazala u dvorištu dračevačke vojarne, obasuta zvižducima i pogrđama. I nitko ne dvoji: To što saborski odbor Đurđe Adlešić tretira kao *crimen laesae majestatis*, to je samo doček - haaškomu svjedoku. Kakav ugled?

GURAVAC: A Račan?

RUTAVAC: Račana i Budišu prepusti Goranu Graniću. On je stručnjak za obojicu. I povrh toga za Mesića.

GURAVAC: Kako to?

RUTAVAC: Kad se Budiši učini da Račanovo gušenje "Slobodne Dalmacije" miriše na komunizam, Goran Granić izjavi: *Non olet!* Ne smrdi! Inače on, gospodin fina njuha, ne bi ni sekunde sjedio uz Račana. Kada Mesić izgrdi Račana, jer još nema znakova oporavka hrvatskoga gospodarstva, Goran Granić izjavi: Predsjednikovo je ustavno pravo biti u krivu, i pusti Račana da nas preplavi službenim optimizmom. Ali već sutradan Goran Granić objavi narodu da se do isteka Račanova mandata ne može nadati boljitku.

GURAVAC: Zahvatilo je, znači, i Šestorku? Jadni Račan!

RUTAVAC: Da-da. Što je godinama sijao, sada počinje žeti. Toliko lopova, a nijedne osude! Dapače, lopova je, po

općem uvjerenju, sve više. Ortaci se odmeću. Otišao je IDS, pa je Šestica sada Petica. Podigao je *cordon sanitaire* oko HDZ-a, a ortaci danas isključuju njega i njegov SDP - u Medimurju i u Splitu.

GURAVAC: Bože, pa to je pravi rat! Dosta mi je junaka. Gdje su junakinje?

RUTAVAC: Nepregledno mnoštvo, tu oko nas. No, samo su se dvije vinule do slave Ivane Orleanske. Obje su ostale bez posla. Ankicu Lepej, kanoniziranu godinu i pol prije 3. siječnja, Puki i ekipa upravo melju i pakiraju na dar omiljenom dr. Iviću Pašaliću. Vesnu Balenović, godinu i pol nakon 3. siječnja, mediji odbijaju kanonizirati. Promiče je samo Dorica Nikolić.

GURAVAC: I Slavko Linić. On se javno čudi čudovišnim optužbama na svoj račun. Njemu te optužbe ne smetaju. Ali što će na to reći njegova majka? Kakvo smo mi to društvo?

RUTAVAC: Takvo kakvo su drugovi projektirali.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

15. VI. 2001.

ČEŠLJUGAROV PJEV

RUTAVAC: Hej, kakva te to tuga, pitao bi pjesnik, iz daljine draga?

GURAVAC: Pusti. Odnio vrag šalu. Ljudi strahuju. Tište ih bankovni zajmovi, plaši devizna klauzula. Vlada prijeti masovnim otpustima, dokida socijalna prava. Plaće padaju, cijene rastu. Pakao u javnim i državnim službama. U vlastitom soku pirja se 200 do 250 tisuća ljudi. Cvile građanske udruge, komešaju se sindikati. Ministar rada i socijalne skrbi, Davorko Vidović, u brk im se smije. Htjeli smo, veli, tvrdi kapitalizam. Sad ga imamo.

RUTAVAC: Gle-gle! Što se to tebe tiče?

GURAVAC: Kako?

RUTAVAC: Pa, ti si svoj čovjek. Ne ovisiš o državnom proračunu.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Da. Moglo bi se tako reći. Ali to bi, u konačnici, ipak bilo krivo. Državni proračun omogućuje, među ostalim, i ono što svima treba. Sigurnost, red i mir, društveni odgoj djece, prosvjetu i kulturu... Što se smijuljiš?

RUTAVAC: Ništa. Samo nastavi.

GURAVAC: Izazivaš me? Odavno sam ja izazvan. Govorili su: bolji život svima, a ne samo njima, vratit ćemo umirovljenicima dug, smanjit ćemo proračun za 17 posto...

RUTAVAC: A vi, je li, niste znali Ivicu Račana?

GURAVAC: Pusti to! Zar je to važno? Nešto mene drugo muči.

RUTAVAC: Što to?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Proračun nisu smanjili. Dapače, neznatno su ga povećali. Dug umirovljenicima nisu vratili. Smanjili su izdatke za obranu i obnovu. Obustavili su isplatu mirovina Hrvatima iz Bosne i Hercegovine. U "mraku tudmanizma" hrvatska je zajednica u b-h vilajetu, kažu, dobivala iz proračuna Republike Hrvatske milijun njemačkih maraka dnevno. To se jako zamjeralo Zagrebu. Wolfgang Petritsch hvali današnju hrvatsku vlast. Hvali je na pasja preskakala. Ona je i demokratska, i europska, i prosvijetljena, i dobra! Sve se to ogleda u činjenici da već više mjeseci nije njegovim buntovnim Hrvatima doznačila ni pfeniga. - Mašallah! - kliče Petritsch u ime međunarodne zajednice...

RUTAVAC: Dobro. Ali što tebe muči?

GURAVAC: Kako što? Ne vjerujem da bi hrvatska Vlada, kad bi bilo novca, išla u tako žestok sukob sa sindikatima, javnim službama i državnom upravom. Proračun nije manji, brisani su krupni izdatci, a nema novca za plaće javnih i državnih službenika. Gdje je novac?

RUTAVAC: A, državni novac! Stvar je posve jasna. Sve je sumnje uklonio - Češljugarov pjev.

GURAVAC: Ne zavitlavaj se! Pitanje je ozbiljno.

RUTAVAC: Eto ga! Kad ti kažem, nedavno je stanoviti gospodin Joža Češljugar ...

GURAVAC: Dobro, što je tebi?

RUTAVAC: Ništa. A tebi? Hrvatski prijevod nije uvjerljiv? U redu, vraćam se izvorniku. Nedavno je gospodin Joseph Stiglitz propjevao u "The Observeru". Je li sada bolje?

GURAVAC: Tko je Stiglitz?

RUTAVAC: Bivši član kabineta Billa Clintona. Predsjedao je predsjedničkom vijeću gospodarskih savjetnika. Bio je glavni gospodarstvenik Svjetske banke. No, pokazao je blago neslaganje s njezinim globalizacijskim stilom, pa ga je banka prije dvije godine otpustila. "The Observer" je razgovarao sa Stiglitzem o unutarnjem radu MMF-a, Svjetske banke i njezina 51-postotnog vlasnika - ministarstva financija SAD-a.

GURAVAC: I što je otkrio o Hrvatskoj?

RUTAVAC: Ništa. Odnosno sve. Razjasnio je nešto što se u tim ustanovama naziva "strategijom pomoći". Ona se sastoji od četiri koraka. Prvi je korak privatizacija. Poučan je primjer velika ruska rasprodaja iz 1995. Njome je gotovo prepolovljen nacionalni prihod. Drugi je korak liberalizacija tržišta kapitala. Ona načelno omogućuje investicijskom kapitalu da slobodno ulazi i izlazi. Ali novac često samo izlazi. Državne se pričuve naglo iscrpe. Tada MMF traži da države dignu kamatne stope na 30, 50 i 80 posto. Treći je korak tržišno određivanje cijena. To je zgodan naziv za podizanje cijena hrane, vode i plina za kućanstva. Na to pučanstvo odgovara pobunom. Padaju vlade. Napokon dolazi četvrti korak. To je slobodna trgovina po pravilima Svjetske trgovačke organizacije i Svjetske banke. Stiglitzu je ona nalik na opijumske ratove. U njima se, veli, Zapad koristio vojnom blokadom. Danas Svjetska banka može zapovjediti jednako djelotvornu, a katkada i jednako pogubnu financijsku blokadu.

GURAVAC: Što hoćeš time reći?

RUTAVAC: Što i ti. Ne bi Vlada sama od sebe činila narodu ono što mu čini. To od nje zahtijevaju MMF i Svjetska banka.

GURAVAC: Dobro, ali kakav je sporazum Vlada sklopila s MMF-om?

RUTAVAC: E, to je nepristojno pitati. To, čini se, ne znaju ni zastupnici u Saboru. Uostalom, Stiglitz veli da su svi ti "sporazumi o restrukturiranju" jednaki.

GURAVAC: A gdje je proračunski novac?

RUTAVAC: Nema ga, prijatelju! Ali on je zasad na sigurnom.

GURAVAC: Kako to?

RUTAVAC: Lijepo. Vlada je četvrtinu proračuna kanila namaknuti rasprodajom, a dosad nije ništa prodala. Zlo će biti kada sve rasproda. Tko će tada složiti novi proračun? Hoće li tada Hrvatska još uopće postojati?

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

22. VI. 2001.

KARIZMA

GURAVAC: Što je karizma? Ta riječ često se čuje. Svi se prave da je razumiju. A zapravo malo tko zna što je to.

RUTAVAC: Misliš karizma u politici?

GURAVAC: Zar toga ima i izvan politike?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Ima. Karizma je gracija, milost. U politiku je prodrla iz sociologije Maxa Webera. To je u biti sekularni prijevod "milosti Božje" iz starih vladarskih naslova. Nekoć se govorilo: *Dei gratia rex...* Milošću Božjom kralj... (tomu i tomu narodu). Kralju je to "*Dei gratia*" davalo legitimnost. U XX. stoljeću vladari se demokratiziraju.

GURAVAC: Zar i diktatori?

RUTAVAC: I oni. Svi su vladari, ostavši bez "milosti Božje", upućeni na "milost demosa". U XX. stoljeću samo demos može dati legitimnost. Tako ni Adolf Hitler, ni Francisco Franco, ni Josif Visarionovič, ni Mao Zedong, ni Josip Broz... više nisu milošću Božjom - vladari. Oni su, u XX. stoljeću, karizmatični - "vođe i učitelji" svojih "naroda i narodnosti".

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Dobro. Takvima su ih proglasili njihovi propagandisti. Ali malo im je koristila ta karizma.

RUTAVAC: Varaš se, prijatelju! Koristila je. I te kako. Često više nego okrunjenim glavama naslovna "milost Božja". Sjeti se srpskih kraljeva.

GURAVAC: Ah, baš si mi našao primjer! Nego, ta karizma, kako se ona postiže? I kako se očituje?

RUTAVAC: Kako se postiže? Iznimno. Samo u prijelomnim vremenima. Zato se hoće troje: dotrajalost određenog društvenog stanja, pojedinac s vizijom preustroja i demos koji vjeruje da će preustroj donijeti rješenje njegovih temeljnih problema. Ako je vizionar uz to opsjednut svojom misijom, ništa ga, osim prirodnih sila, ne može zaustaviti. Pokušaji atentata redovito propadaju. Oni samo učvršćuju dobro zdravlje i čvrstu volju karizmatičnoga vođe.

GURAVAC: Je li pokojni Franjo Tuđman bio karizmatik?

RUTAVAC: Jest. I dobro je surađivao s Promislom Gospodnjim. On mu je 1990. poslao dr. Smiljka Sokola da skroji izborni zakon koji će onoga tko osvoji nešto više od četrdeset posto glasova nagraditi dvotrećinskom većinom u Saboru. Sokol je, dakako, zakon skrojio za Račana. No, to nije pomoglo njegovu naručitelju. Naprotiv, zakon je omogućio Tuđmanu da ostvari svoju viziju. Treba li još koji dokaz?

GURAVAC: Ne treba. Nego, ima li među današnjim hrvatskim političarima karizmatika? Što je s Mesićevom, Račanovom, Budišinom, Tomčićevom, Pusićkinom, Kra-marićevom karizmom?

RUTAVAC: Nasmijavaš me, prijatelju! Sitni trgovci i karizma? Toga nema. Toga ne može biti. Karizma nije roba. Ne može se kupiti. Ni na drugi način steći u sivim, pepeljastim vremenima. Karizma priznaje samo prijelom-

na vremena. Prezire strašljivce i kompromisere, a luduje za ljudima koji se usude.

GURAVAC: Kakva je Sanaderova, Đapićeva, Očenašekova... karizma?

RUTAVAC: Ti mene zafrkavaš?

GURAVAC: Ne-nee! Poznajući te, znao sam da tebi nitko u Petorki ne može imati karizmu. To je bio samo uvod. Zapravo sam htio istražiti oporbeni teren.

RUTAVAC: Tako, dakle? Nisi shvatio. Karizma se, prijatelju, postiže samo u prijelomnim vremenima. Stoga, hvala Bogu, karizmatici danas u Hrvatskoj niti su mogući niti su potrebni. A što se Petice tiče, nitko u toj udruzi i ne čezne za karizmom. Tim ljudima posve je dostatna milost novoga svjetskog poretka.

GURAVAC: A izvan petorke? Gledamo na televiziji: Ljudi stoje pokraj Tuđmanova groba i kliču: "Ivo! Ivo!"

RUTAVAC: To je nerazumijevanje. Ništa više. Redatelj valjda misli da je karizma prenosiva.

GURAVAC: A sam Sanader, on razumije?

RUTAVAC: Ne znam koliko razumije. Na 6. općem saboru HDZ-a ponudio je čudan diskurs. Za tu zgođu dao je tiskati svoje govore. Na pozornici nije bilo Tuđmanove slike. Nad Radnim su predsjedništvom bdjele zvijezde Europske unije. Sanader je govorio, među ostalim, o "rovarenju" i novim organizacijskim načelima HDZ-a - subsidijarnosti i hijerarhiji. Nije trebalo dugo da se vidi kako ta "sveta" načela funkcioniraju u svjetovnoj organizaciji. Hijerarhija se, čim je proglašena, iz zasjede obrušila na subsidijarnost. Zatražila je od Sabora da prihvati izmjene i dopune Statuta kojima se subsidijarnost - dokida.

GURAVAC: Sanader je, kažu, propustio pozvati na Sabor velik broj uglednih članova stranke. Uskratio je riječ

svojoj zamjenici Maji Freundlich i članu Središnjega odbora Iviću Pašaliću. Time je valjda mislio osigurati uspjeh promjeni Statuta.

RUTAVAC: Ne znam što je mislio. Ali mnogo toga govori da Ivo Sanader sebe ne smatra jednostavnim upraviteljem goleme HDZ-ove političke baštine. Svakako je dobro što se Sabor nije dao zaskočiti. Time je pokazao da je stranka bolja od svoga vodstva. I dao dobar znak Ivi Sanaderu.

GURAVAC: Okrutan si!

RUTAVAC: Nisam. Sabor je mogao drastično kazniti postupak stranačkoga vodstva. Mogao je razriješiti vodstvo i izabrati novo. Ali nije. Samo je dao dobar znak. Sanader je pametan čovjek. On će shvatiti da politički savjetnici i podatni suradnici ne mogu izgraditi karizmu. To je nešto što se - ne gradi! Kada on to shvati, mogao bi se uzdignuti nad antagonizme stranačkih knezova i početi izgrađivati jedinu "karizmu" sivih, pepeljastih vremena: osobnu političku vjerodostojnost. Za to Ivo Sanader ima dobre pretpostavke.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

29. VI. 2001.

TRIJUMF TRGOVINE

GURAVAC: Ej, odnio ga Haag!

RUTAVAC: Molim?

GURAVAC: Vožd je u Scheveningenu. Stigao je tamo na Vidovdan.

RUTAVAC: Ah, da.

GURAVAC: Pravda je spora, ali dostižna. Zar ne?

RUTAVAC: Dobro. Jest malo pokasno, ali bolje ikad nego nikad.

GURAVAC: Čovječe, cijeli svijet likuje! Samo si ti ravnodušan prema trijumfu pravde. Kao da ti nije drago što su ga izručili?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - A, ne! Drago mi je što je Slobodan Milošević u Haagu. Dobra je to vijest. A trijumf pravde? Koješta! To je poruga pravde.

GURAVAC: Kako?! Velik je to događaj! Voždovo izručenje Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu svakako je kakva-takva zadovoljština žrtvama srpskih osvajačkih ratova. S obzirom na simboliku nadnevka, na Vidovdan, to je i smrtni udarac ideji Velike Srbije. Tako su napokon stvoreni uvjeti za dobrosusjedske odnose u regiji...

RUTAVAC: Bla-bla... Ti i ne slutiš da si se preobrazio u Matu Granića.

GURAVAC: Ne razumijem. Što hoćeš reći?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Postao si glasnogovornikom "političke korektnosti". Iz tebe govori duh mrkve i batine.

GURAVAC: Kakva mrkva, kakva batina?

RUTAVAC: "*The carrot and the stick*", vele Anglosasi. Mi bismo rekli: nagrada i kazna kao metoda uvjeravanja. Ona nužno donosi autoritativnu istinu i heteronomnu čudorednost. Dakle, nevrijednu robu široke potrošnje, kakva i priliči globaliziranom svijetu.

GURAVAC: Previsoko za moje mogućnosti. Nego, gdje ti vidiš porugu pravde?

RUTAVAC: Saberi se, prijatelju. Dovoljno je da budeš samo časak kod kuće, da pogledaš kroz svoj prozor. Vidjet ćeš svu lažljivost njihove istine, svu nepravdu njihove pravde.

GURAVAC: Ne će to biti provincijalno, da ne kažem pristrano viđenje?

RUTAVAC: Ne boj se! Lako je to izbjeći. Odvрати načas pogled od Vukovara i Pakraca, od Siska i Karlovca, od Gospića i Zadra, od Šibenika i Dubrovnika, zaboravi načas Ovčaru i Škabrnju, vojničke grobove i masovne grobnice po Hrvatskoj. Razmotri samo nekoliko činjenica.

GURAVAC: Na primjer?

RUTAVAC: Na primjer Vidovdan 1989. na Gazimestanu. Oni koji danas trijumfiraju gledali su i slušali Voždovu svečanu najavu krvoprolića. Nisu imali zamjerke.

GURAVAC: Možda mu nisu povjerovali.

RUTAVAC: Dobro. Ali '91. Vožd je već bio uvjerljiv. Unatoč tomu State Department je gotovo redovito, svaki

tjedan, slao dvije poruke. Recimo, ponedjeljkom: Čvrsto stojimo iza cjelovitosti Jugoslavije, petkom: Nikada ne ćemo priznati države koje se izdvoje iz Jugoslavije.

GURAVAC: Što je tu čudno? To je korektno. Retorika čuvanja postojećeg stanja. Zar su Sjedinjene Države trebale ohrabrivati razaranje svjetskog poretka?

RUTAVAC: Retorika? U redu. Hrvatsku je napala dobro naoružana JNA. A Hrvatska je bila bez oružja. Usprkos tomu, ili upravo zbog toga, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda uvelo je u rujnu '91. embargo na uvoz oružja svim članicama bivše jugoslavenske federacije. Što je time učinilo? Uskratilo Hrvatskoj prirodno pravo na samoobranu i ohrabrilo Vožda. Sjedinjene Države nisu uložile veto.

GURAVAC: To je bila početna zbrka i nerazumijevanje. Na kraju su nas svi priznali. Ne treba zlopamtiti.

RUTAVAC: Naravno, ne treba zlopamtiti. Ali pamtiti treba. Ako je '91. bila početna zbrka, '95. nije. Tada je i slijepcu bilo jasno. Sjeti se Srebrenice. Ne može ti "politička korektnost" Srebrenicu upisati u pristranost. Nisu posrijedi Hrvati. Dakle, Srebrenica, koju su Ujedinjeni narodi proglasili sigurnim utočištem, pokazala se kao - srpska klopka! Ishod: sedam tisuća mrtvih. A sada pravda. Ti veliš: kakva-takva zadovoljština žrtvama? Kazna je, prijatelju moj, uvijek i odmazda. A pravdi koja danas trijumfira jedan je živi Srbin kao tisuće mrtvih ne-Srba! Haag nema smrtne kazne. Nije li već to sprdnja?

GURAVAC: Za Srebrenicu su krivi Karadžić i Mladić.

RUTAVAC: Je li? A tko je u ime Srba potpisao Daytonski sporazum? Tko je Karadžićevim i Mladićevim žrtvama omogućio da počivaju u Republici Srpskoj? - Vožd. A surađivali su i George Bush, i James Baker, i Bill Clinton, i

Madeleine Albright, i Charles Redman, i Richard Holbrooke. I mnogi drugi koji danas trijumfiraju. Djelo je odveć veliko. Ne može se pripisati osobnim snagama jednog bankovnog činovnika.

GURAVAC: Dobro, kako ti vidiš to izručenje?

RUTAVAC: Što? Predaju, odnosno prodaju Vožda za 1,28 milijarda eura? Nije to ni trijumf pravde ni smrtni udarac konceptu Velike Srbije. O trijumfu pravde trube zapadni trgovci. Oni "politički korektno" - lažu! O smrtnom udarcu zanosno govorite ti i Dušan Bilandžić. Vi se domoljubno - varate! Posrijedi su, prijatelju moj, trijumf trgovine i obred pranja. Trgovina trijumfira s razlogom. Sve je pretvorila u robu. A ima se što i prati. Zapad pere svoj geopolitički profit. Srbi umivaju svoju malu Veliku Srbiju, to će reći: Srbiju i Republiku Srpsku. I ufaju se da će ona uz pomoć Zapada - rasti. To je to.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

6. VII. 2001.

HAAŠKI SAPUN

GURAVAC: Jadan Račan! Teška odluka. Poduprli ga Goran Granić i Alojz Tušek. Jozo Radoš i Goranko Fižulić nisu glasovali. Hrvoje Kraljević se usprotivio. I svi, osim Tušeka, podnijeli ostavke! Što će biti sad?

RUTAVAC: Ništa. Ne dogodi li se čudo, "parlament" će "premijeru" potvrditi mandat. Generali će u Haag. "Premijer" će, iznova potvrđen, biti znatno jači. Radit će što i dosad, samo odrješitije. Rekonstruirat će "ovu Vladu". U njoj će, ako tko od ministara - ne daj Bože! - umre, provesti promjene koje najavljuje već 16 mjeseci. I, dakako, ne će dati da se "ova zemlja" vrati u "balkansko blato".

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - A ministri, što će biti s njima?

RUTAVAC: E, ministri! U subotu su neki od njih uravnotežili osobnu čast s načelom "non olet". Slijedili su primjer državnoga odvjetnika "ove zemlje". On je nedavno ustvrdio: Sudstvo je podmitljivo! Malo zatim, na prigovor Ivice Crnića, predsjednika Vrhovnog suda, ispričao se sudcima, podnio ostavku i - odlukom Ivice Račana - ostao državnim odvjetnikom.

GURAVAC: Ma hajde! Kako možeš krizu Vlade uspoředivati s pričom koja se vrti oko Radovana Ortynskoga?

RUTAVAC: A, mogu! To je isti obrazac ponašanja.

GURAVAC: Kako?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Tako! Ti ljudi su časni. Nikomu od njih nije strana slutnja višega života. Samo ih ne treba dovoditi u napast da biraju između časti i masti.

GURAVAC: Nema dakle krize Vlade? A ostavke?

RUTAVAC: Kakva kriza Vlade? Gledaj žive primjere! Eto, dr. Mate. On odavno računa. Odavno se mota oko Račana. E, sad bi mogao! Ali tko zna? Ako DC uđe u Vladu, zastupnički će mandati pobjeći kući - u HDZ. A tada, premišlja dr. Mate, koliko bi od tog čara moglo biti šićara? A dr. Goran? On nadmašuje nenadmašivoga dr. Matu. Ne računa. On zna. Bolje Račan u ruci nego Budiša na grani. I tako, kako može biti krize dok je doktorā Graničā? Ma haj'te, molim vas, rekao bi Račan. A ostavke? To je, tako, malo obredno sitnotrgovačko pranje haaškim sapunom.

GURAVAC: Dobro. Znam što pere međunarodna zajednica, znam što Srbi peru. Ali kog vraga peru Hrvati?

RUTAVAC: Ovi u Vladi? Peru, prijatelju, istočni grijeh hrvatskoga državnog osamostaljenja.

GURAVAC: Molim?!

RUTAVAC: Doista. Što jest, jest: Grijeh nije njihov. Kada je Sabor 25. lipnja 1991. proglašavao hrvatsku državnu samostalnost, Račan i njegovi jasno su se od tog zločina distancirali. Izašli su iz vijećnice. Prije toga, od '45. do '90., bili su još ispravniji. Račan i njegovi taj su zločin preventivno kažnjavali. O tomu je "politički korektno" šutjeti, ali što jest, jest. Oni su za taj zločin podijelili više tisućljeća robije no što će Haaški sud stoljeća. Kao što je do '90. priječio Hrvate da odu iz "balkanskoga blata",

Raćan ih sada prijeći da se vrate u "balkansko blato". Metoda ista, samo umjesto Gradiške - Scheveningen.

GURAVAC: Ma nemoj, ne će biti baš tako!

RUTAVAC: Nego kako? Konspirira s Carlom del Ponte protiv hrvatskih generala. Demokratski transparentno, je li? Drži nas u gorem položaju nego Kafka svoga Josefa K. u romanu "Proces". Josef K. barem zna da je on optužen. Mi ne znamo ni tko je ni za što optužen.

GURAVAC: Novine nagađaju da su optuženi Ante Gotovina i Rahim Ademi. Objektivna zapovjedna odgovornost za napad na RS Krajinu i plansko "etničko čišćenje" 150.000 Srba.

RUTAVAC: Da. Tako veli Dražen Budiša. Ako je tako, nisu optuženi samo generali. Optužena je Republika Hrvatska za agresiju i njezina vojska za genocid. Ne utužuje li to Haaški sud staru komunističku protuhrvatsku promidžbu? Zbog toga je HSLŠ naložio svojim ministrima da ne podupru prijedlog o suradnji s Haaškim sudom za koji je Raćan tražio konsenzus.

GURAVAC: Ministri nisu bili baš stegovni. Ali Raćana podupiru...

RUTAVAC: Naravno, i svi oni koji su ga podupirali do '90.

GURAVAC: Predsjednik Mesić tvrdi da Haag dobro postupa. Pojedinačne optužnice oslobađaju hrvatski narod kolektivne krivnje.

RUTAVAC: To je demagoški sofizam haaškoga svjedoka. Pretpostavimo da osude Gotovinu i Ademija kao zapovjedne krivce za genocid. Zar će time osloboditi krivnje vojsku koja je izvršila njihove zapovijedi, izvršila genocid? Naprotiv, osudom zapovjednika osuđuju i vojsku. Zar su Ademi i Gotovina sami, bez vojske, mogli napasti RS Krajinu i izvršiti genocid nad 150.000 Srba?

GURAVAC: Ali Vladu će i bez HSLS-a poduprijeti saborska većina. Tako tvrdi Zlatko Tomčić. Slažu se i neki analitičari.

RUTAVAC: Većina je takva kakvu smo izabrali. Komunisti bi mogli trijumfirati. U tom slučaju pokupovat će nešto HSLS-ovih dužnosnika i izbaciti HSLS iz svoje družbe.

GURAVAC: Da, jogune se sva tri manja ortaka.

RUTAVAC: Da je samo to! Budišina "politički nekorektna" izjava o haaškim optužnicama uzbudila je i Liberalnu internacionalu. Već je podnesen zahtjev da se HSLS isključi iz te udruge.

GURAVAC: O, jadni Dražene! A ako ipak padne Vlada?

RUTAVAC: A, nee! Ne boj se, prijatelju! Ne će to. To bi značilo raspuštanje Sabora i raspisivanje izbora. A novih izbora ne može biti dok ovaj saziv Sabora ne zaradi zastupničke mirovine. Dakle, do proljeća.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

13. VII. 2001.

AMICUS CURIAE

GURAVAC: Kakav tjedan! No, sve je dobro što se dobro svrši.

RUTAVAC: Je li? Što je to dobro svršilo?

GURAVAC: Pa, sva ta zbrka! Ademi i Mesić, Gotovina i Račan, Budiša i Račan, HSLs i Budiša, HSLs i Goran Granić, Račan i ostavke u Vladi, Račan i povjerenje Vladi u Saboru. Kao što vidiš, puno toga.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Da, da, puno toga. Ali, što je svršilo? Samo se Račan, za početak, dao sramotno potvrditi.

GURAVAC: Sramotno? Kako tolika većina može biti sramotna?

RUTAVAC: Tako misle oni koji ne misle. Sramotna je većina - što veća, to sramotnija.

GURAVAC: Ali po čemu je sadašnja saborska većina sramotna?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Ti to ne vidiš? A gledao si nedjeljnu predstavu na televiziji?

GURAVAC: Gledao, ali nisam dočekaao glasovanje.

RUTAVAC: Dobro, pođimo redom. Ivica Račan s Goranom Granićem mjesec dana u tajnosti prečitava optužnice Haaškog suda protiv Ante Gotovine i Rahima

Ademija. Upućuje pismeni prigovor Tužiteljstvu. Pobija političku kvalifikaciju zločina. U optužnicama se, nagada hrvatska javnost, Domovinski rat tumači kao agresija Republike Hrvatske na Republiku Srpsku Krajinu, u kojoj je Hrvatska vojska "etnički očistila" 150.000 do 200.000 hrvatskih Srba. Carla del Ponte dolazi u Zagreb. Ona, veli, ne može mijenjati optužnice. Ali traži od Račana da joj generale odmah izruči. Haag više ne može čekati, jer su Srbi "isporučili" Slobodana Miloševića.

GURAVAC: Kakve veze imaju Srbi i Milošević s Hrvatima?

RUTAVAC: Kako nemaju? Haaška pravda je svestrana ravnoteža. Ili, ako baš hoćeš, bratstvo i jedinstvo Srba i Hrvata u zločinu. Tako to shvaćaju i neki sadašnji hrvatski državni dužnosnici.

GURAVAC: Nemoguće!

RUTAVAC: Moguće. Račan je u paničnu strahu. Čini mu se da zaostaje za Srbima. Odlučuje zaobići zakonske i druge zapreke, Ustav, Ustavni zakon o suradnji s Haaškim sudom, 13 točaka svoje Vlade, saborsku rezoluciju i deklaraciju o Domovinskom ratu, svoj prigovor Tužiteljstvu i - udovoljiti zahtjevu Carle del Ponte! Traži potporu Vlade.

GURAVAC: Dobro, demokratski je podijelio odgovornost.

RUTAVAC: Naravno. I odmah dao provesti odluku o izručenju. No, to mu nije bilo dosta. Zatražio je od Sabora glasovanje o povjerenju Vladi.

GURAVAC: Što bi u tomu bilo loše?

RUTAVAC: Ništa. Kad bi htio samo provjeriti ima li Vlada povjerenje saborske većine. No sve je loše, ako je posrijedi što drugo.

GURAVAC: A što drugo?

RUTAVAC: Ono što je postigao. To su barem tri stvari. Prvo, kancelar je ponizio Hrvatski sabor kao nitko prije njega. Prisilio je najviše zakonodavno tijelo Republike Hrvatske da bez uvida u tajne optužnice javno raspravlja o nečemu o čemu ništa ne zna. Toga nema ni u Tunguziji! Da sprdnja bude veća, to je izazvalo čestitku esdepeovca Mate Arlovića i filozofsku pohvalu bivšeg hadezeovca Zlatka Canjuge. Drugo, ukrotio je HSLŠ-ovu frakciju Socijalističkog saveza. Hrvatski liberali nisu ni pisnuli kad je Račan odbio njihov zahtjev da Saboru predoči svoje pismo Carli del Ponte. Treće, neupitnu ljubav Socijalističkog saveza prema Partiji prikazao je kao potporu hrvatskih građana svojoj Vladi. To je izazvalo delirij odobravanja u političkoj nadgradnji Zapada. Tako sada Partija može onima koji su stvarali hrvatsku državu obijesno uskratiti ustavno pravo na referendum.

GURAVAC: Znači, vratili smo se u 1989.?

RUTAVAC: Da, tako nekako. Opet smo na početku.

GURAVAC: Ali Račan je prilično uvjerljivo opravdao svoj postupak. Izručenje je većini predočio kao "nacionalni interes Hrvatske", a manjinu je nastojao umiriti obećanjem da će se Hrvatska - kao *amicus curiae*, prijatelj suda - izravno umiješati u proces i na sudu pobiti neprihvatljive političke kvalifikacije iz optužnice.

RUTAVAC: Glupost! Svoju većinu Račan ne treba ni u što uvjeravati, a oporbena manjina nema razloga da mu išta vjeruje. Ona vidi da je Račan i te kakav prijatelj suda. A Hrvatska? Kakva je ona *amica curiae*, prijateljica suda? Ili bolje, kakva je *curia amica Croatiae*, kakav je sud prijatelj Hrvatske? To se vidi iz presude generalu Blaškiću. Taj sud osudio je Blaškića na 45 godina robije. Visinu kazne

obrazložio je, među ostalim, i agresijom Hrvatske na Bosnu i Hercegovinu.

GURAVAC: Ti, dakle, misliš da Hrvatska, kao prijateljica Haaškog suda, nema u Haagu nikakve šanse?

RUTAVAC: Kakve šanse? Tamo će politički mešetari sjaj njezine pobjede utopiti u bijedu srpskog poraza. Kada to učine, što će stajati na putu njihovu projektu Zapadnog Balkana?

GURAVAC: Mračno. A što bi s Budišom? Nakon ostavke nitko ga više ne spominje.

RUTAVAC: Kako ne? Spominju ga njegovi birači. Mi smo, vele, 3. siječnja glasovali za Budišu, a on nas je sada, ostavkom i nestankom, izručio Račanu.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

20. VII. 2001.

GRANICA

GURAVAC: Vidiš ti sad ovo? Čim se jedno ugasi, drugo plane. Nacija se sada dijeli zbog granice. A ne zna, veli Zdravko Tomac, o čemu je riječ.

RUTAVAC: Je li?

GURAVAC: Tko nas gura u takve podjele?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Pa, Tomac i njegovi. Tko pokušava držati naciju u mraku neznanja? Oni se rote - sad s Carlom del Ponte, sad s Janezom Drnovšekom - protiv hrvatske javnosti. A Hrvati? Mućni malo! Kako Hrvati mogu pretpostaviti da njihov predsjednik Vlade od njih skriva državni probitak?

GURAVAC: Neki upravo to vjeruju. U tomu se, kažu, ogleda Račanova državnička mudrost.

RUTAVAC: Unatoč slovenskomu slavlju? Velika je njihova vjera!

GURAVAC: Čekaj! Govorimo načelno. Zašto se premijer ne bi smio sa Slovencima tajno sporazumjeti o granici?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Zato, prijatelju, što se tomu protive tri jaka razloga. Dva opća i jedan posebni. Prvo, nije riječ o privatnom posjedu Ivice Račana. Da jest, Račanovi se ustupci ne bi ticali nikoga osim njega i nje-

govih žena. Drugo, u javnim poslima - tako nas je, ako se sjećaš, poučavala i Petica dok je bila Šestica - demokracija zahtijeva transparentnost.

GURAVAC: Što?

RUTAVAC: Prozirnost, očitost.

GURAVAC: Tako reci. A treći, posebni razlog?

RUTAVAC: On je doista poseban. Janez Drnovšek i Ivica Račan bivši su komunistički funkcionari.

GURAVAC: Evo ga opet! Jesmo li se pomirili s njima, ili nismo?

RUTAVAC: Jesmo. Ali ne na platformi diktature proletarijata, nego na platformi liberalne demokracije.

GURAVAC: Dobro. Bivši komunisti, pa što?

RUTAVAC: Ništa. Samo podsjećam da su slovenski komunisti uvijek bili slovenski. Hrvatski su, na žalost, bili više srpski. Ili međunarodni. Takvi su i ostali. To pokazuje njihova velikodušnost u graničnim pitanjima. Srbiji su prepustili Srijem, kod Neuma su presjekli Hrvatsku na dva dijela, a kad bi Slovenci što god hrvatsko svojatali, pokazivali su drugarsko razumijevanje. Vladimir Bakarić nalazio je visoko opravdanje: Nije, drugovi, važno je li ovo ili ono selo u Hrvatskoj ili u Sloveniji. Važno je da je i s ovu i s onu stranu granice - socijalizam!

GURAVAC: Ma dobro! Ali komunisti više nisu na vlasti ni u Hrvatskoj ni u Sloveniji.

RUTAVAC: Misliš?

GURAVAC: Pa, to je očito! Račan je danas socijalni demokrat, Drnovšek je liberal, a Mesić i Kučan su - ne samo po položaju, nego i ideološki - nekako nadstranački. Zar ne?

RUTAVAC: Hm, da. Drugovi su se promijenili. Samo je odnos prema granicama ostao isti. Slovenci su, ako je vjerovati "Delu", znali da će ono što nikako nisu mogli s

Tuđmanom i Hrvojem Kačićem lako ostvariti s Račanom i Olgom Kresović-Rogulja. Ipak, za svaki slučaj, oprezno su do krajnosti odgađali ratifikaciju sporazuma o malo-graničnom prometu.

GURAVAC: To je tlapnja. Nisu mogli znati.

RUTAVAC: Nisu? He-he... Drugarstvo se ne zaboravlja! Uostalom, vide Slovenci da je Mesićev nauk o granicama travestija Bakarićeva nauka: Nije, gospodo, važno živi li Hrvat ili Talijan s ovu ili s onu stranu granice. Važno je da će i s ovu i s onu stranu granice biti - Europska unija!

GURAVAC: Ma nemoj! Tako Predsjednik?

RUTAVAC: I gore. Vodio se, veli, nepotreban rat za granice. Svi se svima trebaju ispričati. Granice danas ne razdvajaju, one spajaju. Važan je slobodan protok ljudi i ideja, roba i kapitala. Resursi... resursi... resursi...

GURAVAC: Slovenci su, dakle, znali da se današnji hrvatski dužnosnici boje granica i ograničenja?

RUTAVAC: I da vole igre bez granica! Znali su da će za buduću "meku" schengensku granicu dobiti sve što traže. Stoga su povisili cijenu. Nekoć su od Tuđmana tražili dvije trećine Piranskoga zaljeva. Ovih su dana, ako je vjerovati "Delu", od Račana dobili četiri petine.

GURAVAC: Kako to Račan obrazlaže?

RUTAVAC: On nikako. Samo veli: Oni koji odbijaju slovenske zahtjeve tjeraju nas da se tučemo. Obrazlažu drugi. Stipe Mesić: Dobili smo više; Vladimir Ibler: Ostvarena je davna želja Slovenije da bude pomorska zemlja; Josip Boljkovac: Hrvati imaju puno mora, dobro je što su malo dali Slovencima... Sve u svemu, hrvatski se drugovi više raduju nego sami Slovenci.

GURAVAC: Suludo! Slovencima trebaju njihove granice, a Hrvati se svojih granica odriču?!

RUTAVAC: Kako ne razumiješ?! U Sloveniji, prijatelju, vlada provincijski duh. Tamo ti puše fen. To je mala, ograničena sredina. Takvoj sredini, naravno, trebaju granice. A Hrvatska? E, Hrvatska! Tu pušu svjetski vjetrovi. Tuđman je držao kako je njegovo poslanje učiniti da Hrvati budu *nešto*. To je prije svega značilo: ograničiti Hrvate, opskrbiti ih državnim granicama. Današnjim hrvatskim vodstvom vitla duh globalizma. Ono drži kako je njegova misija učiniti da Hrvati opet budu *ništa*. To prije svega znači: obezgraničiti Hrvate, osloboditi ih državnih granica. Takvo što ne da se prikriti. Vara se, dakle, drug Tomac. Nacija zna o čemu je riječ. Zato se i dijeli.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

27. VII. 2001.

MAGLA

GURAVAC: Gledaj ti to! Ja sam 3. siječnja glasovao za Budišu i njegove liberale. Danas, nakon Račanove krizme u Saboru, čini mi se da je moj glas otišao Račanu i njegovima.

RUTAVAC: Ma nemoj?! Sad ste svi vi glasovali za Budišu! Meni se, prijatelju, čini da se ti to sam sebi ispričavaš. Ispriku ne možeš prihvatiti. Znaš da je neiskrena. Pa sad, onako izokola, ispipavaš što ja o tomu mislim. Zar ne?

GURAVAC: Nee! Ni govora! Znam ja što ti misliš. Budiša i Račan slili su se uoči 3. siječnja u jednu politiku. U redu. Ali tko je tada mogao predvidjeti...

RUTAVAC: Da će se politika "novog smjera" prometnuti u politiku "starog kursa"? Ha, ha, ha... Pa, to su i vrapci predviđali.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Nije tako. Treba biti pravedan. Budiša je tada svojom karizmom jamčio da se to ne će dogoditi. A vidiš što se zbiljo. Nego, što je s njim? Gdje je sada Dražen Budiša?

RUTAVAC: U Repišću. Izdao ga HSLS. Od toga, izgubljen u magli, boluje kao ranjena šljuka.

GURAVAC: U kakvoj magli, usred ljeta?

RUTAVAC: U trećojanuarskoj. Kao pravi Hrvat! Jer: "Magla, što li, Unu skriva?" Pa, kako Hrvat ne bi volio

maglu?! On je doista voli. Bilo kao prirodnu pojavu ili kao pjesničku metaforu. Južnom su Hrvatu sva ljudska godišta "san, magla i ništa". Sjeverni je Hrvat "v megli" vidio "tristotin banov, tristo galanov". I "v megli" je "videl, videl" je "v megli: seh križneh putov konec i kraj"... Istočni je Hrvat, rodom iz vukovarskog Šapudla, shvatio kako je magla draga rodu njegovu. I nije se mogao odhrvati: Izumio je "Stroj za maglu".

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Pa, ti si pravi literarni nefolog!

RUTAVAC: A, ne! U književnomu magloslovlju ja sam samo strastven ljubitelj. Tu lako zahirim. Pouzdaniji sam kao politički magloslovac.

GURAVAC: Molim?!

RUTAVAC: Magla kao prirodna pojava i magla kao pjesnička metafora samo su dva načina maglobitka. Hrvati, kao što sam pokazao, vole te dvije vrste magle. Ali magla u Hrvata bivstvuje i kao medij politike. A toj vrsti magle, kao djeca čokoladi, Hrvati jednostavno ne mogu odoljeti.

GURAVAC: Ma hajde! Ne volim to. Tako se može sve iz magle proizvesti i sve u maglu preobratiti.

RUTAVAC: Volio ti ili ne volio, činjenice su - činjenice! Ne ćeš valjda poreći da je Stjepan Radić, prvi u Hrvata, uočio njihovu pogibeljnu ljubav prema magli? U jesen 1918. on je preklinjao narodne zastupnike da ne idu u Beograd "kao guske u maglu". Uzalud. U jesen 2000. Europska je unija u Zagrebu održala svoj Zapadnobalkanski summit. Vladajuća je Šestica taj skup, svoj vanjskopolički ponos i diku, za domaću porabu preimenovala u - Zagrebački summit! Zvonimir Šeparović & drugovi

pokušali su, na Radićvu tragu, rastjerati tu Šestičinu maglu. Pokazali su Hrvatima šest tustih gusaka. Opet uzalud. Što kažem?! Puno gore nego prvi put! Hrvatski je državni poglavar okrenuo taj čin protiv spomenute gospode, a u obranu magle! On je profesora Šeparovića i drugove na državnomu HRT-u izvrgavao ruglu kao - "guskonosce".

GURAVAC: Dobro. Mora se priznati, vlast voli katkada prikriti ono što radi. Ali velike magle nema.

RUTAVAC: Je li? Dobro, neka bude. Ti to tako vidiš. Ali, prijatelju, nije zlo što vlast voli varati. Zlo je što birači žele biti prevareni. Koliko birači vole maglu, vidi se po njihovoj snošljivosti prema lažima kojima ih vlast obasipa.

GURAVAC: Kakvim lažima? Tu priču šire oni koji bi u pola igre iznova miješali karte.

RUTAVAC: Vučeš me za jezik? Dobro. Kad već hoćeš, evo male inventure trećojanuarske magle. Obećali su pretvoriti Hrvatsku u zemlju izrazite parlamentarne demokracije. Što su učinili? Dokinuli su Županijski dom Sabora, a Zastupnički dom pretvorili u Vladino izvršno tijelo. Obećali provesti reviziju pretvorbe i privatizacije, a Saboru ne daju ni popis dvjesto najbogatijih obitelji. Obećali smanjiti PDV, a omogućili mjesnoj i područnoj samoupravi uvođenje novih poreza. Obećali za 24 mjeseca vratiti dug umirovljenicima, a uvode dopunska osiguranja i povećavaju participaciju u troškovima liječenja. Obećali otvoriti novih 200.000 radnih mjesta, a povećali broj ljudi bez posla za 50.000. Obećali podizanje životnog standarda, a smanjili plaće. Podižu cijene svemu i svačemu: benzinu, struji, plinu, živežnim namirnicama... Furtimaše na svakom koraku. Kriju sporazum s MMF-om, haaške optužnice, sporazum o granicama... I, logično,

prije petnaestak dana donesoše odluku "o načinu rada Hrvatskoga sabora na sjednici bez nazočnosti javnosti". Parlament kao - tajno vijeće! A i tom tajnom vijeću tajit će se - kao i dosadašnjem javnomu - bitne obavijesti! To je demokracija Ivice Račana i njegovih vazala.

GURAVAC: Ti si zločest!

RUTAVAC: Je li? Možda i jesam. A ti nisi, kao ni ostali Hrvati, glasovao za Račana. Tebe danas, kao i ostale Hrvate, muči Budiša? E, moj prijatelju! Što je to nego, kao što bi pjesnik rekao, "san, magla i ništa"?

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

3. VIII. 2001.

U SRIDU

GURAVAC: Šest godina nakon Oluje vlast slavi u Kninu, oporba u Kninu i u Sinju. Mirko Norac, alkarski vojvoda - milošću Carle del Ponte - proslave prati iz zatvora u Rijeci. Rahim Ademi dragovoljno se u Haagu uzda u svoju nevinost. Za Antom Gotovinom traga hrvatska policija. Što je to? Dan domovinske zahvalnosti? Ili Dan domovinskog jada i čemera?

RUTAVAC: Pazi, prijatelju, što govoriš!

GURAVAC: Zašto? Što je posridi?

RUTAVAC: Naš razgovor, što drugo?! Ne čitaš ti "Večernjak"? Jedna od "posve besmislenih rubrika" u Hrvatskomu slovu, "loše oponašanje Pavlinovićevih i Starčevićevih dijaloga".

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Što se to nas tiče? Za smisao rubrike odgovara glavni urednik g. Ivan Jindra, za oponašanje naš zapisničar g. Eugen Patak.

RUTAVAC: Hm... da. Koliko je do nas, mi oko smisla nastojimo. Mi smo kao kopači zlata. Kopamo, zajedno s našim g. Jindrom. Pa, ako što bude - bude. Nego, nepravedan je Dubravko Horvatić prema g. Patku. Ne oponaša g. Patak Antu Starčevića. On oponaša Platona. Mi smo doduše - Dodo je u pravu - Starčevićevi likovi, ali naš je slog platonički.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Da, da... Ali vratimo se mi Kninu i Sinju. Što ti se čini?

RUTAVAC: Tebe muči dvojba: Dan domovinske zahvalnosti ili Dan domovinske propasti? Lažna dvojba. Bio je to dan kušnje. I vidjeli smo: Ima nade.

GURAVAC: Molim?! Zar ti doista ne vidiš što se događa? Na misi za domovinu u Kninu fra Ivan Nimac grdi premijera i njegova zamjenika. Čita im pokudnicu šibenskoga biskupa Ante Ivasa. Za podizanja hrvatske zastave na kninskoj tvrđavi nema nikoga od ljudi koji su je tamo podigli prije šest godina. U Sinju izvanredni alkarski vojvoda, stožerni brigadir HV-a, Ante Kotromanović grmi protiv vlasti zbog progona hrvatskih branitelja. Gledatelji dižu slike Mirka Norca, a na spomen Predsjednika Republike viču: "Mesiću, Cigane!" Na kraju Mate Jukić, predsjednik VAD-a, u ime slavodobitnika odbija primiti dar državnoga poglavara. Kakve tu može biti nade?!

RUTAVAC: He-he.. To je samo dio. Istina je, kažu, cjelina.

GURAVAC: A što sam ja to izostavio?

RUTAVAC: Ništa bitno. Ali štošta nisi vidio. Mnogo se toga dana gađalo. I u sridu pogađalo. Eto, i Budiša se ukazao. I u Kninu i u Sinju. U Kninu je, izbjegavši Račana, kod središnjega križa položio svoj vijenac. A u Sinju cijeli se dan družio s ozloglašanim dr. Ivićem Pašalićem. Bit će da je napokon prozreo fikcionizam svojih trećojanuarskih ortaka.

GURAVAC: Politički fikcionizam, što ti je to?

RUTAVAC: Himba, u rječniku "političke korektnosti". *Als-Ob-Politik*, rekli bi Nijemci. U vlasti drže da više ne

treba toliko hiniti. Dosta im je obrednoga prenemaganja. Naporno je to. Od toga se sada odmaraju. U kolovošku žegu šalju izaslanike. A sami, u primorskom hladu, smišljaju kako odvojiti rat od ratnika. Domovinski rat je, tobože, svetinja. Ali ratnici su, naravno, zločinci. Tu mudrost u Kninu već i vrapci cvrkuću.

GURAVAC: Dobro, Knin je politika. Ali Sinj? Alku su ružno politizirali. U tomu se slažu sve novine.

RUTAVAC: Je li? Sve se režimske novine slažu?

GURAVAC: Pusti režim. Alkari su folklorno društvo. Sinjani su dosad alku "trkali" 286 puta. Viteškom su igrom častili različite vladare. Svakoga su darivali. Darove nisu odbijali. A ovo? Vidio si kako slavodobitnik na konju čeka kraj? I konj je bio tužan. Nisu to smjeli učiniti.

RUTAVAC: Naprotiv. Morali su. To je bio glavni pogodak u sridu.

GURAVAC: Kako?! Ivici Periću, kojemu nije do politike, nego do alke, uskratili su darove Predsjednika Republike.

RUTAVAC: Jesu, prijatelju! Žao mi je. Ali to je, kad se usporedi s onim što su postigli, posve nevažno. Viteško alkarsko društvo više nije samo folklorno. Ono je tim činom postalo i doista viteško. Odbacilo je shvaćanje časti kakvo zastupa član njegova Časnog suda general Petar Šimac. General veli: "Svima smo davali visoke počasti i zbog poltronstva koje nam je u genima darivali ih, poklanjali im nepotrebnu pažnju na rubu servilnosti."

GURAVAC: Ma dobro! General Šimac je Sinjanin, on to može reći. Misli: Ako Karađorđevićima nisu odbijali darove, zašto su to učinili Mesiću?

RUTAVAC: Zato, prijatelju moj, što njegove darove nisu mogli primiti. To društvo njeguje uspomenu na po-

bjedu nad Turcima 1715. Za tu svrhu smišljena je viteška igra - alka. No, usud se okrutno poigrao društvom. Pretvorio je igru u zbilju. Dao mu je za vojvodu Mirka Norca - junaka Domovinskog rata. Vojvodi ova vlast sudi za ratni zločin. Pokrovitelj je 286. alke haaški svjedok protiv Hrvatske vojske - Stipe Mesić. Primiti na šestu obljetnicu Oluje, 2001., Mesićev zlatni prsten i gizdavu sablju ne bi bilo samo poltronski, nego i posve neviteški. Gore nego šest godina nakon pobjede nad Turcima, 1721., primiti zlatnu burmu i dimiškinju od sultana. Vidiš li sad zašto ipak ima nade?!

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

10. VIII. 2001.

PREVIŠNJA PISMA

GURAVAC: Čuo si? Dopisuju se Stipe Mesić i Ivan Pavao II.

RUTAVAC: Pa što?

GURAVAC: Kako "što"? Stipe je hrvatski, a Ivan Pavao vatikanski državni poglavar. Ako, dakle, državni poglavar piše državnomu poglavaru, to nije nimalo neobična stvar?

RUTAVAC: Nije.

GURAVAC: Onda su se najeli ludih gljiva.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Tko se najeo ludih gljiva?

GURAVAC: Novinski žreci i njihovi čitatelji. Glodu neko pismo. Sročio ga, kažu, Mesićev savjetnik za vanjsku politiku Tomislav Jakić, a Predsjednik poslao Papi.

RUTAVAC: A, to pismo? He-he... Nisu, prijatelju, lude gljive posrijedi.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Kako? Zar se nismo složili da je dopisivanje državnih poglavara obična stvar?

RUTAVAC: Jesmo. Ako ne izlazi iz običaja. A to pismo, promotri li se malo pomnije, posve je izvan običaja. Dapače, ono je bez premca. Visoko nadmašuje i glasovito pismo Ivica Račana Carli del Ponte, o kojega je "oštrom

tonu" Hrvatski sabor danonoćno raspravljao, a da pismo nitko od zastupnika nije vidio. Bilo bi dakle čudno da tako znamenito pismo ne privuče različite vrste glodavaca.

GURAVAC: Sad baš ništa ne razumijem! U tvojim očima obične stvari, trice i kućine, najednom postanu neobične! Dapače, prometnu se u znamenitosti! Kako je takvo što moguće? A travaricu nisi ni okusio!

RUTAVAC: A, može to, može! Ne ovisi to o travarici. Što, na primjer, ima tričavije od zahtjeva hrvatskih intelektualaca u famoznoj Deklaraciji 1967. da se jezik Hrvata naziva - hrvatskim? A sjećaš se kako se ta banalnost, kada ju je u Saboru SRH dotaknuo tadašnji narodni zastupnik Stipe Mesić, najednom prometnula u - zločin? Narodni je zastupnik tražio kazneni progon potpisnika...

GURAVAC: Sjećam se, iz povijesti. Ali ne ću povijest!

RUTAVAC: Ne ćete povijest? Bravo! Zato i ne zaslužujete ništa drugo doli prošlost. A prošlost vas ovih dana sustiže i obilno zapljuskuje. E pa, uživajte!

GURAVAC: Što se ti rogušiš? Ne želim sada pregled povijesti od postanka svijeta. Sad me zanima Mesićevo pismo Papi. Zašto je to pismo izvan običaja? U čemu ono nadmašuje pismo Ivica Račana Carli del Ponte? Po čemu je to pismo tako znamenito?

RUTAVAC: Dobro, kako hoćeš! Dakle, to pismo. Ono ti ide u red bića koja su neobična. Tih bića, da bi bila bića, ne mora biti. Njih naime može i ne biti. Po tomu je Mesićevo pismo Papi ravno Račanovu pismu Carli del Ponte. Prije objave. Oba pisma biju iz potaje. Oba su, kao tragedija iz duha glazbe, rođena iz duha - konspiracije. Ona podjednako promiču transparentnost Šestičine konspirativne demokracije. No, nakon objave Račanova pisma Mesićevo pismo zadobiva veliku ontološku nadmoć.

Bitak njegova bića još se proteže i na nebitak toga bića. Nitko, koliko se sjećam, nije ni potvrdio ni zanijekao postojanje pisma ni njegovu odaslanost Papi. Ni Pantovčak, ni Zrinjevac, ni Nuncijatura - nitko!

GURAVAC: Ali, nešto tu nije u redu! Kako onda pišu o njegovu sadržaju? Kažu da je Predsjednik tražio od Pape da disciplinira hrvatske biskupe, jer da biskupi otvoreno podupiru nacionalističku desnicu u Hrvatskoj. Mogu razumjeti da Račan konspirira s Carlom del Ponte. Ali kako je moguće da Mesić konspirira s Papom?

RUTAVAC: Puno je tu pitanja. Naš Predsjednik je brz! Nije brz samo na jeziku, nego i na peru. To je, naravno, posljedica brza mišljenja. Sjećaju se novinari kao se Predsjednik 1994. bio udružio s Josipom Manolićem i kako su njih dvojica vlastima SAD-a pismeno prokazivala nacionalističku nepouzdanost dr. Franje Tuđmana. A nisu novinari zaboravili ni tajna svjedočenja u Haagu, gdje je Predsjednik optužio Republiku Hrvatsku za agresiju na Bosnu i Hercegovinu. Predsjednik, kao što se vidi, poodavno vojuje protiv hrvatskoga nacionalizma. Isto tako Predsjednika poodavno fasciniraju inozemne institucije. Novinari su dakle, kada nagađaju, u prilično sigurnoj kolotečini.

GURAVAC: Ma dobro! Ali konspiracija s Papom? Protiv hrvatskih biskupa?

RUTAVAC: To je prava ideološka slastica! Vjerojatno je Tomislav Jakić, čovjek širokih vidika, Predsjedniku protumačio da su sva tri univerzalizma - komunistički, liberalnodemokratski i katolički - u biti istorodna. A kad je već tako, što mogu biti hijerarhija i subsidijarnost u Katoličkoj crkvi? U biti ništa drugo nego oblik - demokratskog centralizma! Dakle, drugarski su procijenili Predsjednik i njegov savjetnik, vrijedi pokušati pacificirati biskupe.

GURAVAC: A, sad razumijem! Pismo je doista preznamenito!

RUTAVAC: Jest. Ali treće, Tomčićevo, previšnje pismo još je znamenitije.

GURAVAC: Molim? Pa toga pisma nema!?

RUTAVAC: E, to i jest njegova supstancijalna draž! Pismo je to koje predsjednik Hrvatskoga sabora nije napisao Dalaj Lami. U njemu Tomčić gospodski prelazi preko svih aspekata žnjanskog ognja što ga je u SDP-u raspirio Žare Peهار. Zatim opširno šuti o redovitoj koincidenciji meteorološkog predviđanja olujne bure i istodobnog izbijanja mnoštva požara u Dalmaciji. Na kraju vrlo objektivno propušta ocijeniti visoku političku vrijednost konsenzualnog nemara za uzroke katastrofe. Mudro. Tomčić naime zna da je javna šutnja bitan sastojak konspirativne demokracije. Zato je i odbio sazvati izvanrednu sjednicu Sabora.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

17. VIII. 2001.

POSLANJE

GURAVAC: Hrvatska je demokratska zajednica, čini mi se, već 1990. teško pogriješila. Trebala je, čim je preuzela vlast, zabraniti Savez komunista Hrvatske - Stranku demokratskih promjena.

RUTAVAC: Ni govora. Niti je trebala niti je mogla.

GURAVAC: Oho! Tko bi rekao da ti tako misliš?!

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Tako ne mislim samo ja. Tako misle i političari koji govore kao ti. To je nagonski govor. Njega po-vremeno rađa nacionalni i socijalni užas koji proizvodi današnja vlast.

GURAVAC: A, ne! Tu je stranku svakako trebalo za-braniti.

RUTAVAC: Ali HDZ to nije mogao učiniti. Čuo si dru-gu stranu? Da ste nas tada zabranili, odgovaraju danas iz SDP-a, ne biste imali Domovinski rat. Imali biste - građanski rat!

GURAVAC: To se oni sada junače. U ono vrijeme bili su manji od makova zrna.

RUTAVAC: Može biti. No, zabrana bi unatoč tomu bila uništila HDZ. Možda bi onemogućila poslanje SDP-a. Ali sigurno bi propao pokret koji bi pod barjakom slobode posegnuo za sredstvima diktature...

GURAVAC: Bla-bla... Poslanje SDP-a? Kakvo poslanje mogu imati komunisti nakon propasti komunizma?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Čudni su, prijatelju, putovi Gospodnji.

GURAVAC: Jesu. Ali, ne zavitlavaj me! Kakav smisao, na primjer, sad može imati pismo Zdravka Tomca Carli del Ponte? Pa on je nedavno podupro Račanov neuspjeh u toj stvari! Odobrio je Vladinu odluku da se hrvatski generali pošalju u Haag. Što hoće sada? Hoće li sad tražiti da Hrvatski sabor podupre i njegov neuspjeh? Ili, kakav smisao ima Mesićeva dodjela hrvatskoga državnog odličja Predragu Matvejeviću? Rimski zaljubljenik u Adu Ciganliju zaslužio je, kažu, to odličje u inozemstvu. Tamo je - podsmjehuju se zlobnici - kao i Mesić promicao hrvatsku slobodu! Tu bezobraštinu natkriljuje samo vjera Šime Lučina u "svijetlu budućnost" hrvatskih branitelja kojima oduzima posao u MUP-u! Kakvo poslanje imaju Đorđe Balašević u Puli i Rade Šerbedžija na Malom Brijunu? što znači Račanovo javno milovanje Radinih "learskih" obraza? Kamo nas to gura evanđeosko siromaštvo Ivica Račana, koji - javno - nema 40 kuna? Komu treba umjetnički ukus Ivana Jakovčića, Zlatka Garelića, Gorana Štroka...?! Što to oni misle hvaleći brijunskoga "Kralja Leara"? Oni i njihovi mediji? Da su Hrvati maloumni? Vrijeme je da ih sve zajedno pošalju u - poslanje SDP-a!

RUTAVAC: Oho, prijatelju! Tko bi rekao da ti tako misliš?!

GURAVAC: Uzvraćaš istom mjerom? U redu! Nego, vratimo se mi srži našeg razgovora. Ja ne vidim nikakvo poslanje SDP-a.

RUTAVAC: Ha-ha-ha... Ali gledaš u pravom smjeru. Još ga ne vidiš, a ono se tako jasno objavljuje - na tebi!

GURAVAC: Molim?!

RUTAVAC: Gledajmo dalje. Što je socijalnodemokratska partija radila kao KPH, odnosno SKH, pa i SKH-SDP - to danas treba staviti u zaporke. Pred izbore 3. siječnja 2000. SDP je obećavao otvaranje zemlje svijetu, brz gospodarski razvitak, stotine tisuća novih radnih mjesta, više građanskih sloboda, transparentnu demokraciju, uopće "bolji život svima, a ne samo njima". Tako je, sa svojim trabantima, opet došao na vlast. Ovaj put u slobodnoj Hrvatskoj. I što bi? Obećanje - ludom radovanje! Umjesto da izgrađuju "bolji život", SDP i drugovi - iz tobožnjega "lijevog centra" - razgrađuju hrvatsku državu! Oni, otkad su došli na vlast, strastveno detuđmaniziraju, globaliziraju, kriminaliziraju, ekstradiraju, anatemiziraju, etiketiraju... U inozemstvu, osim među Hrvatima, uživaju opće simpatije. U zemlji umnožavaju neprijatelje. Počeli su s Hercegovcima, pa udarili na Gospićane, Splitske, Sinjane... Ponižavaju sudce, državnu upravu, branitelje, sindikate. S euharistijskoga Žnjana očekuju oganj Gazimestana! Udaraju na Papu i hrvatske biskupe. Ivanu Pavlu II. ne mogu oprostiti što je "blagoslovio" politiku predsjednika Tuđmana, a hrvatskim biskupima zamjeraju - vjernost Papi! Ovih su dana "Kraljicu Hrvata" Blaženu Djevicu Mariju degradirali u vodu hrvatske ekstremne desnice!

GURAVAC: Znam. Zlo i naopako. Ali gdje je tu - poslanje?

RUTAVAC: Nije, prijatelju, poslanje samo stvaranje države. Ima i drugih poslanja.

GURAVAC: Da, da. Samo, poslanje uvijek podrazumijeva opće dobro. A vidjeli smo što radi SDP.

RUTAVAC: He-he... To što radi SDP svojevrsna je *via negativa*, niječan put prema općem dobru. Jer, ovo što se Hrvatima danas događa očito je kazna. A kazna nije samo odmazda. Ona je i pouka. SDP je, usudujem se reći, narodni učitelj krjeposti! On krvavo uči Hrvate kako je lakovjernost pogibeljna opačina. Ako ovako nastavi, vrlo će ih brzo naučiti kakvu vlast više nikad ne smiju izabrati. A to je sigurno i te kako visoko poslanje.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

24. VIII. 2001.

ČAST

GURAVAC: E, što veliš?

RUTAVAC: O čemu?

GURAVAC: Pripetavalo se na Pantovčaku. Državni je poglavar, kako sam reče, ispravio nepravdu 286. Sinjske alke. Predao je slavodobitniku Ivici Periću i njegovu alkarskom momku Ivanu Vuki predsjedničke darove: prstenje, sablju i jatagan. I to je, kažu poznavatelji viteštva, prvorazredan viteški čin.

RUTAVAC: Dakle, naš je vitez Stipe Mesić svoju sinjsku sramotu veselo proslavio na Pantovčaku?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Možeš ti govoriti što hoćeš. Alka je napokon svršila. Predsjednik Mesić pravi je majstor. On je zapravo slavodobitnik ovogodišnje Alke. Jer: Tko se zadnji smije, najslade se smije.

RUTAVAC: Oho, prijatelju! Slavni bi akademik Ervin Šinko rekao: Tko otraga smije, najslade smije! Ali ne valja žuriti sa završnim mudrostima. Što jest, jest. Mesić je doista majstor. U šestici, odnosno Petici, nema mu ravna. Svi se oni nadmeću. Ali njemu, u gađanju u ništa, nitko nije ni do gležnja! A nije se zaboravio ni smijati. Evo, krasno to potvrđuje slučaj alkarskoga vojvode stožernog brigadira Ante Kotromanovića. Nije njega njegov vrhovni

zapovjednik umirovio. A, ne! Samo ga je privremeno uklonio iz službe. Na potezu je sada načelnik Glavnog stožera general Petar Stipetić. Ako načelnik, u idućih šest mjeseci, ne nađe za brigadira Kotromanovića kakav drugi posao u HV-u, brigadir će dobiti otkaz. Brigadir je, veli Mesić, po zanimanju tkalac. To ga zanimanje, po Mesićevu mišljenju, ne će priječiti da čast poima drukčije nego njegov vrhovni zapovjednik ...

GURAVAC: No-no... Nije Mesić maknuo brigadira zbog časti. Maknuo ga je zbog njegova bavljenja politikom.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Tebi su promidžbene vrane mozak popile! Pogledaj druge časnike. Neki se od njih nesmetano bave politikom. A Kotromanoviću prijeti nečastan otpust iz vojske. Što tu može biti posrijedi? Samo nečastan igrokaz o časti. Nego, zar ti doista misliš da to gađanje u ništa može samo tako svršiti?

GURAVAC: Gađanje u ništa?

RUTAVAC: Da. Moralni nihilizam

GURAVAC: Nasmijavaš me, prijatelju!

RUTAVAC: Razmotri tu stvar malo pomnije, pa će te proći smijeh.

GURAVAC: Što da razmotrim?

RUTAVAC: To pripetavanje, taj tobožnji viteški svršetak Sinjske alke na Pantovčaku.

GURAVAC: Zar nismo sve rekli?

RUTAVAC: Ništa nismo rekli. Prešutjeli smo - kao i slobodni mediji hrvatski - samu bit. Tko se još sjeća o čemu je zapravo riječ? Nepristojno je, slažem se, sjećati se toga. Ali mi, u ovoj zgodi, moramo biti nepristojni. Što je bitno u tom monstroznom igrokazu? To da je Stipe

Mesić tajno svjedočio protiv Republike Hrvatske na Međunarodnom sudu u Haagu; da Republika Hrvatska alkarskomu vojvodi Mirku Norcu, slavnom generalu Hrvatske vojske, sudi za ratni zločin; da je Uprava Viteškoga alkarskog društva odlučila odbiti darove tajnoga haaškog svjedoka. Sve ostalo samo je sramotna obrana sramotna poimanja časti.

GURAVAC: Kako to možeš reći?! Čast predsjedničkih darova brane vrlo različiti ljudi! Tu su: general Petar Šimac, član Časnog suda VAD-a; Ivica Perić, ovogodišnji slavodobitnik Alke; Zlatko Canjuga, glavički zet; Marko Grčić, ugledni književnik i publicist ...

RUTAVAC: Da, da. I svi drugi miljenici Šestičine javnosti. No, nije važno tko, važno je što i kako. Pogledajmo kakvi su im razlozi. Sam Stipe Mesić svoju veleizdaju, očito, smatra "dnevnom politikom". Dosljedno tomu, on se protivi upletanju politike u vitešku igru. General Šimac, sudac u pitanjima časti, drži da je Sinjanima poltronstvo u genima. Svakakvih je, veli, nitkova bilo na vlasti. Sinjani su svakoga častili, nikomu darove nisu odbili. Časno je darove primati, nečasno darove odbijati. Stoga general Šimac očekuje ostavku Upravnog odbora VAD-a. Slavodobitnik Ivica Perić tvrdi da na samoj Alki nije bilo "ni 50 Sinjana", a on nije i ne želi "biti protiv svoje države", pa je "zagrlio i izljubio predsjednika Mesića". Zlatko je Canjuga iz Glavica na Alki vidio dr. Ivića Pašalića. Jasno, rekao je, to rigidno shvaćanje časti uvedeno je u Hrvatsku iz "susjedne države". Braneći čast Mesićevih darova, najdalje je otišao pismoznanac, koji je ovako obrazlagao: Nikako mu nisu smjeli odbiti darove. Nisu ih, veli, odbijali ni Habsburzima. A znali su da je njihov predak kralj Leopold I. 1671. vjerolomno dao odrubiti glave Petru Zrinskomu i Franu Krsti Frankopanu.

GURAVAC: I sve to čita general Norac u tamnici?

RUTAVAC: Valjda. Ali ne čita samo Norac. Čita i narod. Čita i vrti glavom. Sam se sebi čudi kakvu je to čast doveo na vlast.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

31. VIII. 2001.

STARAČKI DOM

GURAVAC: Ne će biti rekonstrukcije Vlade. Račan je odustao. Teško bi, veli, našao bolje ministre. A što jest, jest: Vlada je napokon proradila. Eto, uštedjet će novom socijalnom politikom 700 milijuna kuna. A samo će mirovinska reforma, veli Davorko Vidović, ministar rada i socijalne skrbi, već na proljeće stvoriti 200 milijuna dolara za ulaganje u gospodarstvo.

RUTAVAC: O, da! Čudesna je to Vlada. A Račan je od početka savršeno vodi. Ima pouzdan *know-how*. Čim društvo malo olabavi, on najavi rekonstrukciju.

GURAVAC: Može biti. No, dosad nije bilo promjena.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Nije, veliš, bilo promjena u Vladi? Bilo ih je, prijatelju! Istina, danas se one ne vide. Naša javnost slabo pamti, brzo zaboravlja. Šestica je, da podsjetim, dok je bila u oporbi, obećavala smanjiti broj ministarstava. A što smo dobili kad je došla na vlast? Još dva ministarstva. Da zadovolji IDS i HSS, Račan je osnovao Ministarstvo europskih integracija za prpošnoga Ivana Jakovčića i Ministarstvo obrta i malog i srednjeg poduzetništva za samozatajnoga Željka Peceka. Tako je trajno uklonio vrtložna gibanja u Vladi. Zar ne?

GURAVAC: Dobro. Neka bude. Ali po čemu bi Vlada bila - čudesna?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Po mnogo čemu. Evo kra-
sna primjera. Zamjenik predsjednika Vlade i najvažniji
ministri odavno su u ostavci. U ostavci su ministar
obrane, ministar gospodarstva, ministar uprave i pravo-
suda, ministar znanosti... No, za ostavke nitko ne mari.
Ni predsjednik Vlade, ni tzv. javnost. Sami pak ministri
u ostavci o svojim ostavkama mudro šute. Ostavke
padaju u zaborav. Tako i treba. Jer, eto, odstupio je mini-
star europskih integracija. Pa što? Vlada jednako radi
bez Jakovčića kao i s Jakovčićem. Jamačno bi tako radila
i bez svih drugih ministara. Nije li to čudesno?

GURAVAC: Lijepo se rugaš.

RUTAVAC: Ne rugam se. Doista mislim da bi niži
činovnici u toj Vladi i bez ministara jednako dobro
slušali MMF i Svjetsku banku. Uostalom, moju ocjenu
potvrđuje i Trublja Račanova.

GURAVAC: Molim?!

RUTAVAC: Pa, Davor Butković. Njega je *International
Crisis Group* (Međunarodna krizna skupina) izvijestila o
skrbi međunarodne zajednice za političku stabilnost
Hrvatske. Pod političkom stabilnoću Hrvatske među-
narodna zajednica shvaća stabilnost Vlade i koalicije.
Međunarodna zajednica ne vidi ni pravu alternativu ni
oporbu sadašnjoj Vladi. Ona naime drži da HDZ i druge
desne stranke nisu stvarna opozicija. Te snage samo po-
kušavaju povratiti na vlast Tuđmanov sustav bez Tuđ-
mana. A to je međunarodnoj zajednici neprihvatljivo.

GURAVAC: To si izmislio!

RUTAVAC: Ako laže koza, ne laže - "Globus"! Nego, ti doista vjeruješ da Vlada ima viziju pravednijega društva i suvisao koncept socijalne reforme?

GURAVAC: Vjerujem. U socijalnu sferu treba napokon uvesti reda.

RUTAVAC: Red je svakako potreban. Ali, prijatelju, gdje je tu vizija reda? Gdje je koncept? Njihovi postupci pokazuju samo lakomislenost, neznanje, pa i zloću. Prvo su pokušali dokinuti socijalna prava stečena na osnovi 50-postotne invalidnosti. Onda su odustali. Kanili su oporezivati mirovine od kojih se ne može preživjeti. U zadnji čas odredili su ciničan cenzus od 2500 kuna. Umanjuju roditeljske naknade, krešu dječje dodatke. Najavljuju dokidanje 235 seoskih škola. Time osuđuju isto toliko naselja na umiranje. U Hrvatskoj se ove godine rodilo najmanje djece u zadnja dva stoljeća. Broj umirovljenika i nezaposlenih izjednačio se s brojem zaposlenih. Plaće se smanjuju, cijene rastu. Poskupljuje sve, u visokim postotcima. Benzin, struja, plin, telefon, zdravstvene usluge, lijekovi... Mladež bježi u inozemstvo. U kakav se to uklapa koncept? Vlada, čini se, želi Hrvatsku pretvoriti u starački dom. A tko će taj dom uzdržavati? He-he...Tko ne može o sebi, mora o drugomu.

GURAVAC: No-no, nije sve tako crno! Ako se smanje ta silna prava, stvarno se može uštedjeti 700 milijuna kuna. A ni 200 milijuna dolara što ih obećava mirovinska reforma nisu neznanat novac. S time se u maloj zemlji može štošta početi.

RUTAVAC: Oho! Ja se tebi, prijatelju, iskreno čudim. Ti si trgovac, a tako lako nasjedaš. Kakva ušteda?! Štedjeti ne znači ne trošiti ono što nemaš. Inače bi se moglo reći da smo nas dvojica večeras beskrajno mnogo uštedjeli. Vlada

jednostavno nema novca za socijalne potrebe. A mirovinska reforma? To je samo preraspodjela novca. Naravno, gospodarstvo prvo mora stvoriti novac da bi ga Vlada mogla preraspodijeliti. Kad ne bi bilo tako, ne bi Račan sklapao aranžman s MMF-om, nego sa svojim ministrom rada i socijalne skrbi. A on je - kao što vidimo - ostavio nama da se aranžiramo s Davorkom Vidovićem.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

7. IX. 2001.

PEDLJEVINA

GURAVAC: Bili su najavili da će Račan u petak izaći pred saborski Odbor za vanjsku politiku. Onda su iznenađeno odgodili sjednicu Odbora. Što se to na Griču zbiva?

RUTAVAC: Račan nije dobio dostatnu potporu za svoj granični sporazum s Drnovšekom. Ni među svojim. Izlazak pred Odbor donio bi mu siguran poraz. Umjesto poraza na sjednici Odbora predsjednik Vlade očekuje pobjedu na sjednici Sabora.

GURAVAC: Bude li tako, Hrvati će morati više cijeniti pamet svoga premijera.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Pamet? Htio si valjda reći lukavost?

GURAVAC: Neznatna je tu razlika. Ne može biti lukav tko nije pametan.

RUTAVAC: A, ne! Varaš se, prijatelju. Premda se često ne vidi, razlika je golema. Pamet se uvijek povezuje s kakvim dobrom. Pametan čovjek obično nije lukav. Lukavost je tajnovit put zla nauma. Neki narodi lukavost smatraju zloćom. Štoviše, pripisuju je vragu. Rusi, na primjer, Nečastivoga časte nazivom - *Lukavyj*. Imaju i eufemizam: Lukanjka.

GURAVAC: Što dakle?

RUTAVAC: Ništa. Treba pričekati.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Ako Račan u Saboru progurava svoju i Drnovšekovu granicu...

RUTAVAC: ...bit će to pomrčina zastupničke pameti.

GURAVAC: Hm. Zašto tako zadržto? Ne može li se naći štogod srednje? Nagodba među oprjekama?

RUTAVAC: *Compromissum oppositorum?* Ha-ha-ha... Nagodba vatre i vode? Ne može! Previše se razloga protiviti tomu.

GURAVAC: Zar ne treba urediti odnose sa susjedima?

RUTAVAC: Treba. Ali ne kako to radi Račan.

GURAVAC: Tuđmanu su u teritorijalnim pitanjima zamjerali kruti maksimalizam. Pa i presezanje u Bosnu i Hercegovinu. Mesiću, Račanu i Tomčiću u istoj stvari spočitavaju popustljivi minimalizam. Kako ti pristupaš tim pitanjima?

RUTAVAC: Zašto ja? Razum!

GURAVAC: Dobro, može i tako.

RUTAVAC: Zdrav razum traži uporište u sadašnjosti. Ali jednako ozbiljno gleda u prošlost i budućnost. Našu pravnu sadašnjost opisuje Ustav Republike Hrvatske. Za Račanovu nagodbu s Drnovšekom nema u Ustavu nika-kva uporišta! Naprotiv. Ustav u čl. 2., st. 1., onemogućuje takvu nagodbu: "Suverenitet Republike Hrvatske neotudiv je, nedjeljiv i neprenosiv."

GURAVAC: Pusti Ustav! Ustav vrijedi koliko vrijedi politička volja koja ga podupire. Dok je na vlasti, Račan može mijenjati Ustav kad god mu se sviđa. Već ga je dva-put mijenjao.

RUTAVAC: Znam. Ali ni u ustavnim monarhijama granice ne uređuju pojedinci. Pogotovo to ne čine furtim-nagodbama! Taj posao obavljaju skupine stručnjaka.

GURAVAC: A, ima Račan svoje stručnjake! Kako nema?! Istina, maknuo je Hrvoja Kačića. Ali ostalo je povjerenstvo za granice. Vodi ga Olga Kresović-Rogulja. Možda je gospođa Kresović-Rogulja Račanu savjetovala da Slovincima ustupi tih 120 četvornih kilometara mora nad kojima nariče Kajin? Možda mu je predložila i metodu? A ni Drnovšekovi ustupci nisu neznatni. Riječ je o dugovima Ljubljanske banke hrvatskim štedišama, o slučaju NE Krško...

RUTAVAC: Glupost! Mi prema teritorijalnim zahtjevima svojih susjeda moramo biti tvrdi i poštteni.

GURAVAC: Što ti to znači?

RUTAVAC: Ustrajati na međunarodnom pravu i dobrim običajima. Tko se lako odriče svoga, još će lakše, ako mu se ukaže zgoda, prigrabiti tuđe. Ustupke ne treba ni davati ni tražiti. Sjećaš se kako je nastala naša država? Kako smo branili svaki "pedalj" svoje zemlje? Ali, našu je sjajnu obranu ipak trebalo blagosloviti međunarodno pravo! To se i dogodilo. Zahvaljujući pravorijeku Badinterova povjerenstva, svijet je našu "pedljevinu" priznao u granicama negdašnje SR Hrvatske. Male države, prijatelju, imaju samo dva sigurna uporišta: domoljublje svojih državljana i međunarodno pravo.

GURAVAC: Da, ali Sloveniji treba malo hrvatskoga mora. Tako bi dobila "teritorijalni" pristup međunarodnim vodama. A Hrvatskoj treba Slovenija. Naš put u Bruxelles, veli Račan, vodi preko Slovenije.

RUTAVAC: Je li?! Kao da Hrvatska prijeći Sloveniji pristup međunarodnim vodama?! Uz to, veliš, Slovenija samo što nije pristupila Europskoj uniji! Krasno. Što će joj onda hrvatsko more? Imat će preko talijanskoga slobodan pristup međunarodnim vodama. A hrvatski put u Bru-

xelles? E, to je zgodno! Ako taj put, kao što veli Račan, vodi preko Slovenije, kako to da mu drug Drnovšek nije za uzdarje ponudio "teritorijalni" pristup - Bruxellesu?! He-he... Šuplji su to sofizmi. Zna Račan što je posrijedi. Znaju i Hrvati. Iz Unije ih svako malo - ovih dana Renato Ruggiero i Joschka Fischer - podsjećaju kuda i kamo vodi hrvatski "put u Europu"! U Unijin geto, na "Zapadni Balkan"! Hoće li, dakle, Hrvati i granicu na Dunavu, granicu na Uni, granicu kod Neuma, granicu u Boki uređivati, kao u Tršćanskom zaljevu i na Sutli, velikodušnim ustupcima? Ako hoće, "pedalj" po "pedalj", ode naša - "pedljevinu"!

GURAVAC: Razumijem tvoj bijes. No, Račan ti se u brk smije. On će, vidjet ćeš, provesti svoj naum.

RUTAVAC: Moguće. Slovenci se tomu žarko nadaju. Ali, ne boj se, prijatelju! Preživjet će naša "pedljevinu" taj pokušaj odgrizanja. A takvo što ne može proći nekažnjeno. Jer, nisu Hrvati nikomu dali mandat da u miru razdaje ono za što su u ratu ginuli.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

14. IX. 2001.

FUKUYAMIN SAN I HUNTINGTONOVA MORA

GURAVAC: Učinili su nemoguće! Srušili Blizance, razorili Pentagon. Mrtvih i ranjenih kao u filmu. Možda i više nego u našem Domovinskom ratu. Ta strahota mene se, Bože mi oprost, doima kao trijumf Samuela Huntingtona.

RUTAVAC: Jesi li ti pri zdravoj?! To je trijumf Zločina!

GURAVAC: Svakako! No, nije li Huntington zazivao sukob civilizacija? Prije nekoliko godina njegovu su teoriju svuda po svijetu veselo razvlačili i izvrgavali ruglu. Naši su se globalisti uz to podsmjehivali predsjedniku Tuđmanu. On je, kažu, slično vidio svijet.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Hm, da... Tako to i danas prikazuju neupućeni. Ili neskloni. Međutim Huntingtona, pa i Tuđmana, treba shvatiti kao odgovor na jednu drugu teoriju, koju je Zapad pri kraju XX. stoljeća bio prigrlio kao neku vrstu svoga svjetovnog evanđelja.

GURAVAC: Nisam čuo za tu teoriju.

RUTAVAC: To je slatka bajka o svršetku povijesti. Do godine 1989. svijet se, podijeljen na Istok i Zapad, uravnoteženo vrtio oko dvaju stožera: Moskve i Washingtona. Na jednoj strani "diktatura proletarijata", na drugoj "liberalna demokracija".

GURAVAC: Govoriš o takozvanom bipolarnom svjetskom poretku od 1945. do 1989.?

RUTAVAC: Da. Onda se, posve neočekivano, istočna polutka - urušila! Svijet je nehotice postao jednostožeran. Zapad je taj epohalni događaj razdragano protumačio kao pobjedu slobode nad tiranijom. Nije opažao da se Zemlja zaljuljala. Dapače, američki je filozof Francis Fukuyama u knjizi "Kraj povijesti" izložio zanosnu apologiju jednoga jedinog svijeta. Povijest je, veli, postigla svrhu: Uspostavila je "liberalnu demokraciju" kao univerzalan, u sebi neprotuslovan sustav vrjednota i - svršila.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Ne razumijem! Kako bi povijest svršila?

RUTAVAC: Na početku "Peloponeskoga rata" Tukidid veli: Prije nije bilo znamenitih događaja. Na kraju "Kraja povijesti" Fukuyama poručuje: Sve su se velike stvari već dogodile. Više nema ratova. Čovječanstvu preostaje samo humana agonistika: natjecanje na području gospodarstva, znanosti, umjetnosti, športa...

GURAVAC: Bilo bi to krasno. Ali povijest, čini mi se, ide dalje.

RUTAVAC: E, činilo se to i Huntingtonu! On je odmah upozorio da se zbilja krvavo ruga Fukuyaminu snu. Istina, veli, mir u XXI. stoljeću ne će ugrožavati ideološka dvodioba svijeta. Ali ratova će biti. Huntington naime vidi kako se iz ruševina dvostožernoga svijeta rada novi višestožerni svijet kulturnih krugova. U knjizi "Sukob civilizacija" on opisuje osam takvih krugova: zapadni, pravoslavni, islamski, kineski, hinduistički, japanski, afrički i latinskoamerički. Raščlanjuje Bosanski rat i proučava ponašanje Zapada, pravoslavlja i islama u tom ratu ...

GURAVAC: I govori o "krvavim međama islama". To se naravno svidjelo Franji Tuđmanu i njegovim pristašama.

RUTAVAC: Misliš?! Ali Huntington, prijatelju, samo ne zatvara oči pred činjenicama: Afganistan, Azerbajdžan, Čečenija, Kašmir, Zapadna obala, Bosna i Hercegovina, Kosovo... Uostalom, trebalo bi čuti što o tomu misle Hrvati u Bosni i Hercegovini. Ako su ti oni nepouzdana, osluhni razgovore katoličkih prelata iz Bosne i Hercegovine u američkom Kongresu. Nedavno su tamo bili kardinal Vinko Puljić i biskup Ratko Perić.

GURAVAC: Dobro. I što? Huntington poziva u križarski rat?

RUTAVAC: Ni govora! To čine drugi. Huntington drži da bi u novom svjetskom poretku, u svijetu kultura, središnje zemlje pojedinih krugova - kao nekoć središta dvaju blokova - trebale preuzeti odgovornost za svjetski mir. Zabluda je, drži Huntington, da u novim okolnostima Washington može sam ono što je donedavno jedva uspijevao u suradnji s Moskvom. Budućnost mira i civilizacije ovisi o uzajamnom razumijevanju i suradnji velikih kulturnih krugova. Huntington, dakle, ne zaziva sukob civilizacija. Naprotiv. Sukobi civilizacija po njegovu su mišljenju najveća prijetnja svjetskom miru, a međunarodni poredak koji se osniva na kulturnim krugovima najsigurnija je zaštita svijeta od takvih sukoba.

GURAVAC: Zanimljivo. Ovo u New Yorku i Washingtonu, što je to? Sukob civilizacija?

RUTAVAC: Nee! Zasad sukob barbarstva i civilizacije.

GURAVAC: A za koji dan?

RUTAVAC: Na djelu je paklena dijalektika. Vidjet ćemo kako će Amerikanci odgovoriti. Udariti primjereno

znači kazniti krivce. Počinitelji su mrtvi. Preostaju organizatori zločina. Može li se to učiniti brzo? I hoće li to u međuvremenu obeshrabriti ili ohrabriti nove zločince? Udariti preko mjere znači i sam pasti u barbarstvo. A što, prijatelju, mobilizira jače nego prolijevanje krvi nedužnih ljudi?

GURAVAC: Znači li to da bismo se uskoro mogli iz Fukuyamina sna prevaliti u Huntingtonovu moru?

RUTAVAC: Svašta je moguće.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

21. IX. 2001.

U SJENI TERORIZMA

GURAVAC: Užas šiba Ameriku! I ne popušta. Dapače, jača. Stručnjaci raspiruju strah i trepet. Prokazuju rupe u sustavu sigurnosti. Pitaju: Tko će zaustaviti bakterije i bojne otrove? Na kraju mudro zaključuju: Što je dosad bila sloboda, odsad će biti sigurnost.

RUTAVAC: Mudro?

GURAVAC: Pametan čovjek, ako mora birati između slobode i života, izabrat će život. To je tebi ludo?

RUTAVAC: Nije ludo, ali je podvala.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemiš od kraljevine, molim lijepo. - Kakva podvala?

RUTAVAC: Liberalna demokracija odustaje od slobode? Oko slobode, prijatelju moj, vrti se sav taj šareni svijet liberalne demokracije. Odustajanje od slobode može biti samo dobra izlika za velike nepodopštine.

GURAVAC: Kakva sad izlika? Kakve nepodopštine?

RUTAVAC: Ne žesti se! Čuo si da je Račan osnovao ministarski Krizni stožer? Stožeru predsjedna predsjednik svega i svačega - dr. Goran Granić.

GURAVAC: Rugaš se? Hrvatska se, hoćeš reći, nije smjela solidarizirati s Amerikom? Trebala je ostati neutralna? Čuo si što veli George W. Bush: Tko nije s nama, taj je protiv nas. Ili smo, možda, trebali stati na stranu Osame bin Ladena?!

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Hrvatska, prijatelju, nije mogla birati. Ona je tu gdje jest, to što jest. I dosad je surađivala sa Zapadom. Napose sa Sjedinjenim Američkim Državama. Upozoravala je od početka na prisutnost mudžahedina u srednjoj Bosni. Zapad to nije htio čuti. Nakon srpskog pokolja u "sigurnom utočištu" Srebrenici Hrvatska je vojska razbila srpsku opsadu Bihaća, također "sigurnog utočišta" Ujedinjenih naroda. Zapad to nije honorirao. U Daytonu je podijelio Bosnu i Hercegovinu: pola Srbima, pola Muslimanima. Tada je bila vidljiva samo srpska polovica, danas Hrvati, pod Petritschevom upravom, jasno vide i muslimansku. Ipak, kada je riječ o solidarnosti s ranjenim Sjedinjenim Državama, ja se - u tom pitanju - potpuno priklanjam radikalizmu dr. Mate Granića.

GURAVAC: Što onda imaš protiv Račanova Kriznog stožera?

RUTAVAC: Ništa. Samo ne vidim kako Račan može pomoći Americi. Hrvatska danas, njegovom zaslugom, ima umjesto vojske Jozu Radoša, umjesto policije Šimu Lučina, umjesto diplomacije Tonina Piculu. A obavještajne službe? Od njih je Šestica napravila pravu sprdnju. Ljudima u tim službama Jozo Radoš javno poriče ne samo stručnost, nego i inteligenciju. Sve u svemu, ta bi halabuka, kao i inače, mogla biti tek dimna zavjesa za nešto drugo.

GURAVAC: Ma hajde! Za što drugo? Opet pretjeruješ.

RUTAVAC: Je li?! Zar ti, prijatelju, ne vidiš što se zbiva u sjeni svjetskog terorizma?

GURAVAC: Što?

RUTAVAC: He-he... Krasne stvari! Lijeve pirotehničke igre po Hrvatskoj dobivaju svjetsku dimenziju! Dosad su

te udbaške nepodopštine - prasak ovdje, prasak ondje, uglavnom pred partizanskim spomenicima - trebale samo odbijati pristojan svijet od "terorističke" desnice. Stoga Lučin i njegova policija nisu mogli otkriti počinitelje. Sad, na opće udivljenje, naš predsjednik Vlade dovede u svezu lijevi ideološki prasak u zagrebačkom spremniku za smeće s terorističkim napadom na simbole američke moći u New Yorku i Washingtonu! I obeća, za dan-dva, imena dvojice-trojice terorista.

GURAVAC: Da, zbilja! Je li održao riječ?

RUTAVAC: Što je tebi? Pa, to je Račan! Nego, on ti svjetski terorizam rabi i kao argument za saborsku potvrdu svoga sporazuma s Drnovšekom. Ako Slovencima ne daruju 120 do 160 četvornih kilometara mora, Hrvati će reče Račan - ostati na vanjskoj strani nekakva "sanitarnog kordona" ili "koridora" Europske unije!

GURAVAC: To je glupost. Ali čujem da se i Goranko Fižulić utječe takvim argumentima.

RUTAVAC: E, vidiš sad! Svjetski terorizam otvara baštinicima crvenog terora sve mogućnosti. Oni u njegovoj sjeni mogu činiti što hoće! Mogu smijeniti svakoga, promijeniti sve! Eto, otjeraše Ivana Rusana iz Državnog zavoda za statistiku. Što ćeš! Njima treba radosna statistika. Maknuše nepodobne carinike i poreznike. Košulja je, vele, bliža od kaputa. Zakonom se rugaju Ustavu. Poručuju naime Mirku Čondiću da mu ne vrijedi onih 400.000 potpisa za referendum, jer ih je skupljao duže od 15 dana. Odjednom smjenjuju dvjestotinjak predsjednika sudova. Trebaju im njihovi sudci...

GURAVAC: Kako sve to opravdavaju na ideološkoj razini?

RUTAVAC: Prevratnički. Sve što je bilo prije njih ili je zločin ili ne vrijedi ni pišljiva boba! Stoga državni po-

glavar može dijeliti odličja protivnicima hrvatske slobode. Sva tri Predsjednika mogu prezreti otkrivanje spomenika Franji Tuđmanu u Škabrnji. Gdje je ta Škabrnja? Tko je uopće taj Tuđman? Mogu zanemariti 10. obljetnicu junačke obrane Šibenika i Vukovara. Stipe Mesić može toga dana otići u Varaždin i tamo odlikovati svoga narodnog heroja - Radimira Čačića. *O tempora!*

GURAVAC: Nemoguće!

RUTAVAC: Moguće, moguće. Ako u sjeni svjetskog terorizma izaberemo sigurnost umjesto slobode, možemo se lagodno valjati u - "sretnom ropstvu".

GURAVAC: A, sad je sve jasno! Zato se američka "Beskrajna pravda", tako draga našoj Šestorki, na posljetku ipak prometnula u "Trajnu slobodu".

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

28. IX. 2001.

TALIBANI

RUTAVAC: Nešto nije u redu. Američki se ministar obrane Donald Rumsfeld zgrozio. Uočio je na protutero-rističkoj kampanji talibanski bojni oklop. I odmah je "Beskrajnu pravdu" preimenovao u "Trajnu slobodu". U Hrvatskoj, čini se, još nisu opazili taj događaj.

GURAVAC: Kako nisu? Pa, ja sam prije tjedan dana ovdje upozorio na to.

GURAVAC: Jesi ti. A vlast?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemiš od kraljevine, molim lijepo. - Što vlast? Zašto bi vlast razmišljala o tomu? U nas nema talibana.

RUTAVAC: Siguran si? A tko je zapalio automobil Renate Peroš u Zadru?

GURAVAC: Sitan izgred! A ti bi da Račan o tomu razmišlja u kategorijama pravde i slobode? Ima on drugog posla.

RUTAVAC: Dobro. Ne razmišlja Račan. Ne razmišljaju ministri. A aparat vodi "informativne razgovore", aparat "hapsi", aparat "privodi". Ni tu ne može biti velika razmišljanja. Ali, što rade hizmet-ćate? Tvorci javnog mnijenja?

GURAVAC: Što?

RUTAVAC: S đavlom tikve sade! Afganski s Alahom, hrvatski s đavlom. Afganski javno, hrvatski tajno. Izni-

mka je Boris Dežulović. On se diči svojim radnim ugovorom.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Kakvim ugovorom?

RUTAVAC: Ugovorom s đavlom. To je nadnaslov njegovih uradaka u "Globusu".

GURAVAC: Ah, da! Zgodno. Ali kakve to veze ima s talibanima? Talibani su, koliko ja znam, vjerski učenici.

RUTAVAC: Afganski jesu, hrvatski nisu. Taliban je zapravo đače-nedouče. Afganski taliban ostvaruje Alahovu beskrajnu pravdu. On je uzvišeni Alahov ratnik. Šejtan se tomu smije. Zna šejtan da taliban njegov vrt plijevi.

GURAVAC: A hrvatski?

RUTAVAC: Hrvatski je taliban postkomunističko đače-nedouče liberalne demokracije. On ostvaruje svjetsku beskrajnu pravdu. Načuo je da su Washington i Bruxelles u Haagu pohranili nacrt njegove budućnosti. Tu budućnost pokreće manihejski binarni mehanizam: Mrkva i Batina. Mrkva je hrvatskomu talibanu - najveće dobro; Batina - najveće zlo. Stoga hrvatski taliban, ostvarujući svjetsku beskrajnu pravdu, škilji prema Haagu. Odanle očekuje Mrkvu. Vrag se tomu smije. Zna vrag da hrvatski taliban njegovu njivu ore.

GURAVAC: To su dakle razlike?

RUTAVAC: Ima još jedna. Bitna. Afganski taliban vjeruje u Alahovu pravdu. Za njezinu provedbu on će radošno žrtvovati život. Hrvatski taliban ne vjeruje u svjetsku pravdu. Za njezinu provedbu on će žrtvovati sve osim svoga probitka. Afganski je taliban, rekao bi Fichte, "umogućen u božanstvo". Hrvatski je, rekli bi Hrvati, do vrata umogućen u glasoviti Danteov "umak".

GURAVAC: Uf! A gdje su sličnosti?

RUTAVAC: Talibani u Afganistanu samo su Alahovi izvršitelji. Oni ostvaruju Alahovu beskrajnu pravdu, ne obzirujući se na svjetovnu dobrobit Afganaca. Talibani u Hrvatskoj samo su svjetski izvršitelji. Oni ostvaruju beskrajnu svjetsku pravdu, ne osvrćući se na dobrobit Hrvata. I jedni i drugi djeluju heteronomno.

GURAVAC: To je tvoja konstrukcija. Tko u Hrvatskoj govori o beskrajnoj pravdi?

RUTAVAC: He-he... U konspirativnoj demokraciji, naravno, ne govori nitko! Ali pogledaj što radi Vlada. Dok diljem Hrvatske aparat uhićuje, privodi, saslušava, sudski progoni, sotonizira sudionike Domovinskog rata, Vlada širi pravdu i na partizane iz Drugog svjetskog rata.

GURAVAC: Ali, što je u tomu loše?

RUTAVAC: Ništa. Osim podvale. Za partizanske zločine, kažu, nema svjedoka! No, zato će Vlada, odana beskrajnoj pravdi, istrage vjerojatno protegnuti na Prvi svjetski rat i sve tamo do ratova Ljudevita Posavskoga i Borne Dalmatinskoga.

GURAVAC: Bla-bla... To je besmislica!

RUTAVAC: Jest praktična, ali nije ideološka.

GURAVAC: Ma gdje ti vidiš takvu ideologiju?

RUTAVAC: U najnakladnijem nacionalnom tjedniku. Pročitaj kako mula Dežulović u ime sigurnosti strastveno napada "krvavo izborenu slobodu".

GURAVAC: No-no... Nemoj tako. Tko razmišlja, tko odmjerava razloge i proturazloge, tko sumnja i strastveno zastupa svoje stavove, nije zbog toga taliban.

RUTAVAC: Slažem se. Ali tko traži da ljudska pravda bude beskrajna? Tko ne zna da ona mora biti ograničena zakonima? Što ćemo s takvim čovjekom? Možemo li ga

nazvati talibanom? Ja mislim da možemo. Dežulović očito ne shvaća kako je supruga Zvonka Bušića Julienne Eden Bušić, nakon što je izdržala kaznu zbog otmice zrakoplova, mogla postati - slobodna! Kako je, kao slobodan čovjek, mogla stupiti u hrvatsku državnu službu, itd., itd. On bi na gospođi Bušić, i nakon što je izdržala kaznu, do vijeka egzercirao beskrajnu pravdu. Tko je tu taliban, Boris Dežulović ili Julienne Eden Bušić?

GURAVAC: To je jasno. A jesi li gledao "Oluju nad Krajinom"? Čini se da talibani haraju i Ministarstvom kulture Republike Hrvatske.

RUTAVAC: I Galićevom javnom televizijom. Kako bismo inače za svoj novac vidjeli ono što smo vidjeli? Naime, da su u srpsko-hrvatskom ratu Srbi po Hrvatskoj činili navlas isto što i Hrvati po Srbiji.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

5. X. 2001.

RAT U RATU

GURAVAC: Počelo je. George W. Bush raketira talibane. Gori Kabul, Kandahar, Džalalabad... Je li baš morao?

RUTAVAC: Morao je. Zločin mora stići kazna. Što prije, to bolje.

GURAVAC: Bit će nevinih žrtava. Ide, dakle, zločinom na zločin. Hoće li i taj zločin stići kazna?

RUTAVAC: A, ne! To nije zločin. To su kolateralne štete. Kad vojskovođa razrađuje ratni plan, on predviđa vlastite gubitke i kolateralne štete. To dvoje čini cijenu njegova pothvata. George W. Bush vodi u Afganistanu pravedan rat. Ima uzvišene ciljeve: kazniti zločince, učvrstiti američko multikulturno društvo, vratiti samopouzdanje Americi, predvodnici Zapada. Možda i što-god drugo.

GURAVAC: Što drugo?

RUTAVAC: Moguće je, na primjer, da je Amerika ušla u priču Zbigniewa Brzezinskog o "Velikoj šahovnici". Možda se napadom na Afganistan geostrateški primiče Kaspijskomu bazenu, odnosno Euroazijskom Balkanu. Bilo kako bilo, ne predviđaju se znatniji gubitci. George W. Bush ne bi bio američki predsjednik, nego smušen slabić, kad bi ga u ovakvim okolnostima zaustavile kolateralne štete.

GURAVAC: Što god to bilo, nešto je tu naopako. Za naše kolateralne štete ide se u Haag.

RUTAVAC: Jest. Ali, i naši su ratovi osebusni. Osobito ovaj sadašnji.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemiš od kraljevine, molim lijepo. - Kakav sadašnji rat?

RUTAVAC: Rat u ratu.

GURAVAC: Što je tebi?! Mi smo u antiterorističkoj koaliciji. Nismo u ratu. Naš Predsjednik je samo sročio povelju koalicije. Ali za nju, na žalost, nitko ne mari.

RUTAVAC: Kako ne mari? Povelju su lijepo dočekali neki domaći novinari. Istina, drugi se sprdaju. Spočitavaju Mesiću prijateljstvo s Moamerom el Gadafijem.

GURAVAC: Dobro, dobro! Ali kakav je to rat u ratu?

RUTAVAC: Jedan je rat opći rat protiv Osame bin Laden a afganskih talibana. Hrvatska je, kao što si rekao, članica antiterorističke koalicije okupljene oko Amerike. Ako je Amerika u antiterorističkom ratu, onda je u tom ratu cijela koalicija. Dakle, i Hrvatska. Uostalom, to ovih dana potvrđuju sjednica Vladina Kriznog stožera i Mesić-Tomčić-Račanova junačka retorika.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Neka bude. Mene udio Hrvatske u tom ratu nasmijava. A drugi rat?

RUTAVAC: To što tebe nasmijava mene plaši. Jer mi smo poodavno i u unutarnjem, posebnom ratu. Vanjski je rat savršen oklop za unutarnji rat.

GURAVAC: Mi - u unutarnjem ratu?

RUTAVAC: Da. U Vladinu ratu protiv naroda.

GURAVAC: Ma hajde! Bulazniš.

RUTAVAC: No-no... Vlada je dobila vanjskog nepri-

jateljja: afganske talibane. Talibani, kao teroristi, savršen su vanjski neprijatelj. Univerzalan i dugotrajan. Po tom modelu Vladini mule mogu oblikovati i unutarnjega. A ne treba zaboraviti da su komunisti, uz potporu vanjskog i unutarnjeg neprijatelja, u Hrvatskoj komotno vladali gotovo pola stoljeća.

GURAVAC: Opa! Ima tu nešto. Račan daje Slovencima dio hrvatskog državnog teritorija. Linić najavljuje konačni obračun s HDZ-om. Ta je, veli, zločinačka organizacija Hrvatskoj nanijela više zla nego JNA. Ne bi tako ni Veljko Kadrijević! A Vlada zbilja ratuje na više bojišnica: na braniteljskoj, na sindikalnoj, na pravosudnoj, na znanstvenoj, na kulturnoj...

RUTAVAC: He-he... A nisi uočio kako se mijenja slika unutarnjeg neprijatelja? Taj neprijatelj izvorno je bio ustaša. Onda je postao hercegovac. Sad kao mrazovci niču - talibani!

GURAVAC: Znam samo da je mula Dežulović talibankom proglasio Julienne Eden Bušić.

RUTAVAC: I hrvatske branitelje. No, ima i drugih mula.

GURAVAC: Da, da. I svi oni marljivo rade. Čitam Jelenu Lovrić, Miljenka Jergovića, Gordanu Grbić, Jasnu Babić, Ivana Zvonimira Puhovskog... A i Nenad Popović puše u taj rog. Fini se gospodin ideološki žestoko distancira od hrvatske knjižne proizvodnje, pa na Frankfurtskomu sajmu knjiga robu nakladničke kuće "Durieux" izlaže na štandu - njemačkoga P.E.N.-a.

RUTAVAC: Eto, vidiš! Takvi proizvode talibane. Njima je Vladimir Gredelj taliban neovisnog sudstva, Ivan Aralica taliban hrvatske književnosti... Desetu obljetnicu državne neovisnosti vlast je prepustila "talibanskom"

HDZ-u. Vlasti neovisnost očito ne treba. Istini za volju, tu je obljetnicu obilježio Vrhovni Mula. On je u Zakladi Friedricha Naumanna zatražio reviziju hrvatske povijesti. Puno se, reče, lagalo u tih mračnih deset godina.

GURAVAC: A što radi mula Latin na dalekovidnici?

RUTAVAC: On svojim gostima poslužuje "Oluju nad Krajinom". Domovinski rat nije ništa drugo nego zločin nad Srbima. Za bolju probavu, mula Latin drugi put, na zgražanje Joška Kontića, poslužuje začinsku reportažu o ustaškom Otoku i partizanskim Glavicama pokraj Sinja.

GURAVAC: Ha, tu smo! A je li EU doista tražila od Vatikana da suzbije napadaje hrvatskih biskupa na sadašnju vlast?

RUTAVAC: To je sura mule Pukija. Pod plaštom vanjskog rata moguće je svašta. Eto, Račan opet gradi Cestu kralja Tomislava. Ovaj put po formuli: tri milijarde maraka, tri godine rada, tri sata vožnje. I vjeruju mu. Ne samo splitski inženjeri, nego i župan Branimir Lukšić.

GURAVAC: Ali, zašto mule to rade? Zašto Hrvate proglašuju talibanima?

RUTAVAC: Kako zašto? Pomažu svojoj talibanskoj Vladi u ratu protiv naroda. Ta Vlada tako, pod feredžom liberalne demokracije, može uz odobravanje vanjskog svijeta, kao nekoć u komunizmu, raditi što hoće. Može - nadaju se mule - na kraju poraziti i narod i liberalnu demokraciju.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

12. X. 2001.

ŠUŠUR

GURAVAC: Ostavke su u Hrvatskoj česta stvar. A u drugim državama?

RUTAVAC: Kako gdje. Presudan je oblik vladavine.

GURAVAC: Kako to?

RUTAVAC: Jednostavno. Ostavka može imati vrlo različite razloge. Od bolesti do odgovornosti za krupan propust ili čin nespojiv s dužnošću koju čovjek obnaša. Razlog može biti vlasti vrlo neugodan. Na primjer neslaganje s njezinom politikom. U komunističkim, takozvanim "narodnim demokracijama" ostavka je uvijek bila ideološki sumnjiva. Stoga dužnosničke ostavke u Hrvatskoj od 1945. do 1990. možeš izbrojiti na prste jedne ruke.

GURAVAC: Ta su pitanja komunisti rješavali smjenama.

RUTAVAC: Tako je. S više razine. Za razliku od smjene ostavka je čudoredni ures liberalne demokracije. Ona pretpostavlja moralnu suverenost dužnosnika.

GURAVAC: Hrvatska je, po tomu, nakon 3. siječnja 2000. doživjela pravi procvat liberalne demokracije.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Ma nemoj? Tebi su, prijatelju, samari brži od konja! Ja bih bio oprezniji. Rekao bih: Kakve ostavke, takva demokracija.

GURAVAC: Što je sad to? Ostavka je - ostavka!

RUTAVAC: He-he... Nije nužno! Ako bolje pogledaš, vidjet ćeš da je Šestica, odnosno Petica, ideološki raskrečena. Ona je jednom nogom u "narodnoj", a drugom u "liberalnoj" demokraciji. Na protivnicima prakticira smjene, na pristašama ostavke. Ali, kako je u politici "novog smjera" dosta toga privid, tako je i ta dihotomija prividna. Smjene naime jesu smjene, ali ostavke nisu ostavke. Ostavke su zapravo - ostanke.

GURAVAC: No-no. Ostavka Ivana Jakovčića...

RUTAVAC: Pusti Jakovčića! On se, jadan, preračunao. Vrtio se poslije oko Račana ne bi li ga Račan vratio u Vladu.

GURAVAC: Dobro, a ostavka Stjepana Ivaniševića?

RUTAVAC: U pravu si. To je ostavka. Ali tu ostavku nije dao Ivanišević. Dala ju je bolest. Nego, treba biti pravedan: Bila je u Ministarstvu pravosuđa jedna prava ostavka. Dao ju je Ranko Marijan. Ali on nije Šestičin čovjek. Naprotiv, Marijan nije mogao, ni moralno ni profesionalno, provoditi Šestičinu pravosudnu politiku.

GURAVAC: Gle-gle! A ostavke što su ih dali Goran Granić, Goranko Fižulić, Hrvoje Kraljević, Jozo Radoš? To su zbilja, kako ti kažeš, ostanke. Daju ostavku i - ostanu na dužnosti! Sad je ostavku dala i ministrica zdravstva Ana Stavljenić - Rukavina.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Krivo, prijatelju! Nakon što je u državnim bolnicama za nepun tjedan dana, zbog Baxterovih filtara, umro dvadeset jedan bubrežni bolesnik, ministrica nije dala ostavku. Ministrica je ponudila predsjedniku Vlade "mandat na raspolaganje". Kao da mu taj mandat nije na raspolaganju otkad ju je imenovao!

GURAVAC: Ali, budimo pravedni! Ministrica je nakon tragičnih događaja rekla da je ministarstvo pravodobno poduzelo sve potrebne mjere. Štoviše, bili su vrlo brzi. Brži od Španjolaca, kojima se prije dva mjeseca dogodila ista tragedija. Španjolcima je, veli ministrica, trebalo nekoliko tjedana da nešto poduzmu, a našima - nekoliko sati! Ni Račan ni Mesić ne vide razloga za ostavku. Mesić je pohvalio ministričin postupak kao moralan čin.

RUTAVAC: Svatko ocjenjuje iz vlastite kože! Ministrica broji mrtve, njihove i naše. Broji njihove mjesece i naše sate. A ne gleda drugu stranu vage. Španjolska se tragedija dogodila dva mjeseca prije hrvatske. Nije li zbog toga odgovornost hrvatske ministrice zdravstva - veća? Na izvanrednoj sjednici Vlade ministrici ne pada na pamet ostavka. Naprotiv, ministrica podsjeća na pomor bubrežnih bolesnika u sisačkoj bolnici 1994. Za to, veli, nitko nije kazneno odgovarao.

GURAVAC: Nemoguće! To je obrana neodgovornosti. Što bi u takvu slučaju učinio ministar u kojoj drugoj državi?

RUTAVAC: Kako gdje, kako koji. Japanski bi samuraj počinio harakiri. Liberalni bi demokrat, ako imalo drži do svoga dostojanstva, dao neopozivu ostavku. Možda bi se kakva ništarija izmotavala. Ali nigdje u svijetu nijedan predsjednik vlade ne bi mogao zadržati ministra koji bi se javno očitovao kao naša ministrica.

GURAVAC: A Račan?

RUTAVAC: On može. Nije li zadržao ministra obrane Jozu Radoša nakon eksplozije u ogulinskoj vojarni? Ministra unutarnjih poslova Šimu Lučina nakon eksplozije u dvorištu osječke policijske postaje? U vojsci je, čini mi se, poginulo i pretrpjelo teške ozljede nekoliko ročnika. U

policiji je, ako se ne varam, učinjena velika materijalna šteta. I? Račan je ponude "mandata na raspolaganje" pohvalio kao - moralan čin. A ministri su ostali čvrsto u sedlu.

GURAVAC: Kako je to u nas moguće?

RUTAVAC: E, kako! Lani je "Slobodna Dalmacija" objavila tajno svjedočenje Stipe Mesića u Haagu protiv Hrvatske. Pomišlja li možda Predsjednik na ostavku? Ne. On vedro otvara simpozije o transparentnosti financiranja predizbornih kampanja i taji imena ljudi koji su financirali njegovu predizbornu kampanju. A Ivica Račan? On je ljetos sklopio sporazum sa Slovenijom na štetu Hrvatske. Sporazum je odbila cijela hrvatska stručna i politička javnost, osim SDP-a. Pomišlja li možda predsjednik Vlade na ostavku? Ne. On vedro gradi Cestu kralja Tomislava.

GURAVAC: Sad je sve jasno! Ostavke su u Hrvatskoj liberalnodemokratski šušur starih komunista.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

19. X. 2001.

POSLANICA

GURAVAC: Elektronička je pošta već bila osvojila eksponente svjetskog duha u Hrvatskoj...

RUTAVAC: Misliš na Matu Arlovića? Njega ti je osvojio - "emajl".

GURAVAC: Molim?!

RUTAVAC: Zaboravio si! Kad je Arlović to izjavio u Saboru, Šeks ga je zabrinuto upitao kako on to s tog "emajla" skida HDZ-ove poruke. A svjetski duh? E, to je drugo! Nakon Tuđmanove smrti svjetski nam duh doista puše i popuhuje kuda hoće i - kako hoće!

GURAVAC: Gdje ga ti vidiš?

RUTAVAC: Na svakom koraku. Najviše luduje po Griču i Pantovčaku. Predsjednika Republike i predsjednika Vlade zapuhuje izravno iz Bretton Woodsa. Zbog toga je predsjednik Sabora Zlatko Tomčić odbio zastupnički zahtjev da se nakratko odgodi donošenje zakona o pravima hrvatskih branitelja. Ne možemo to odgoditi, ponosno je rekao Tomčić. To moramo danas, jer Račan ima obveze prema MMF-u. - Kakve obveze? - pitali su zastupnici. A Zlatko im Tomčić, jednako ponosno, odvratio: Ne mogu precizirati.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Što jest, jest. Naši su dužnosnici u svojim

očima to vrjedniji što manje odlučuju. Zastupnici su ponosni što umjesto njih odlučuje Tomčić. Tomčić je ponosan što umjesto njega odlučuje Račan. Račan je ponosan što umjesto njega odlučuje MMF.

RUTAVAC: Najponosniji je, kao što i priliči, Stipe Mesić. Jer, državni poglavar ima i najdeblju legitimnost. Samo smo njega svi birali neposredno. A on ne odlučuje - ni o čemu! Niti zna tko umjesto njega odlučuje.

GURAVAC: To stoji. Ali mislio sam nešto drugo. Već mi se više godina činilo da su zbog elektroničke pošte izumrle poštanske marke i omotnice. A, gle, prošli tjedan val pisama zapljusnu cijeli svijet! Kakav je to iznenadni anakronizam?

RUTAVAC: A, ne! Nije taj val ni iznenadan ni anakroničan. Pisma redovito prate jače zapuhe svjetskog duha. Helenizam je, na primjer, bio takav grčki zapuh. Upravo je u to doba nastala epistularna književnost. Cvijet su toga zapuha novozavjetne poslanice Pavla Taržanina i stoička "Pisma Luciliju" Seneke Rimljanina. Iz tih epistula cijeli Srednji vijek siše nauk o krjeposti. Toliko se tim naukom opija te izmišlja da su se, davno prije elektroničke pošte, apostol i filozof - dopisivali! Rani ćuh romantizma donio je Goetheove pismovne "Patnje mladog Werthera", a lahor radničkoga samoupravljanja nakon 1971. "Pismo druga Tita". To pismo mjesecima je idejno napajalo avangardu radničke klase. U njegovoj su tradiciji "Pismo" Joze Radoša Stipi Mesiću o Petru Stipetiću i "Pismo" Stipe Mesića Ivanu Pavlu II. o hrvatskim biskupima...

GURAVAC: Ej, stani malo!

RUTAVAC: Što je?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Shvati napokon! Mene ne zanimaju povijesna razmatranja. Zanima me sadašnjost. Svjetski duh koji danas, kako ti kažeš, puše... Zanimaju me pisma koja prate taj duh.

RUTAVAC: Samo sam htio reći: Kakav duh, takva pisma.

GURAVAC: Hm... A što ti to znači?

RUTAVAC: He-he... Ne želiš usporedbe, a htio bi razumjeti? Ova sadašnja globalizacija, to je anglosaski zapuh svjetskog duha?

GURAVAC: Uglavnom.

RUTAVAC: *Quid ergo?* Globalizacija ima dobrih i loših strana. Bogatima donosi dobro, siromašnima zlo. Tako tvrde statistike Ujedinjenih naroda. A kritičar Svjetske banke i MMF-a, slavni Joseph Stiglitz...

GURAVAC: Znam. Što je s njim?

RUTAVAC: Stiglitz je ove godine dobio Nobelovu nagradu i postao savjetnikom srpske vlade. Pomoći će Srbima srediti javne financije. Naše, kao što vidiš, sređuje MMF.

GURAVAC: Hvala Bogu! Nego, je li tko u njihovoj Skupštini dobio ubojito pismo, kao naš Dino Debeljuh?

RUTAVAC: Ne znam o tomu ništa. No, čuo sam nešto o MMF-u. Sudionici Zagrebačkih književnih razgovora o globalizaciji gledali su Čondićeve demonstracije. S balkona Društva hrvatskih književnika lijepo su se vidjela zbivanja na Jelačićevu trgu. Organizatori razgovora očito su se stidjeli. - Zašto? - pitao je Kama Kamanda, pjesnik iz Konga. - Pa, ti ljudi oko Manduševca, oni su u invalidskim kolicima! Ni oni ni ovi na trgu, što se s njima solidariziraju, nikoga ne napadaju. Oni se zapravo bune protiv globalizacije kakvu provode MMF, Svjetska banka i

WTO. Brane svoj osakaćeni identitet. Što je tu sramno?

GURAVAC: Gle-gle, gost izdaleka razumije! A što bi predsjedniku Sabora? Skup je, veli, posve propao?!

RUTAVAC: He-he... Nije se čovjek snašao! Tu ocjenu razglasio je u "Globusu" desetak dana prije događaja Davor Butković, zvani Trublja Račanova. Uoči skupa SDP-ovi su dužnosnici Željka Antunović i Davorko Vidović uzbuđeno spočitavali oporbi da ona tim demonstracijama izvaninstitucionalno ruši legalno izabranu vlast. Kada je jadni Tomčić nakon događaja vidio da nije srušen, ništa mu nije padalo na pamet osim radosne vijesti iz "Globusa". I kliknuo je: Skup je - posve propao!

GURAVAC: A što misliš ti?

RUTAVAC: Stvar je jasna. Pukovnik Mirko Čondić pametan je čovjek. Uočio je *signum temporis*: Svećenici globalizacije čitaju samo pisma iz kojih sipi bijeli prah. I pobojavao se, ne bez razloga, za usud svoje poslanice. Stoga je došao na Trg bana Jelačića i svoju im epistulu pročitao sâm. Pred prijateljima. I pred Kamom Kamandom, pjesnikom iz Konga.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

26. X. 2001.

VIAGGIO IN CROAZIA

GURAVAC: Ma, jesi li vidio što učini Carlo Azeglio Ciampi?!

RUTAVAC: Nitko nam drugi ne može učiniti ništa gore od onoga što sami sebi činimo.

GURAVAC: Kakav drugi?! Talijanski predsjednik!

RUTAVAC: A, *Eccellenza*?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Nego tko? Taj je gospodin nedavno bio u državnom posjetu Hrvatskoj. Srdačno se susretao s Mesićem i Račanom. Obećavao je talijansku potporu hrvatskomu pridruživanju Europskoj uniji. I tako dalje, i tomu slično... Mesić ga je, čini mi se, pratio po Istri. I s njim posjećivao talijansku narodnu manjinu. Sve je išlo u smjeru prijateljstva i suradnje.

RUTAVAC: Za moj ukus pretjerano.

GURAVAC: Zar se u prijateljstvu i suradnji može pretjerati?

RUTAVAC: Kako ne bi moglo? Već smo pretjerali. U glazbi i bankarstvu.

GURAVAC: Spajaš nespojivo! Dobro bi došao kakav primjer.

RUTAVAC: Primjera ima koliko hoćeš. Ali, ostanimo kod povoda. Ciampi se u Istri obratio talijanskoj narodnoj

manjini. Naravno, na talijanskom jeziku. Nekako u isto vrijeme u Hrvatskom se narodnom kazalištu u Splitu održavao koncert talijanskih glazbenika. Intendantica kazališta, Mani Gotovac, kooperativna kakva već jest, prisilila je publiku da prije koncerta odsluša Ciampijev govor. I to bez prijevoda.

GURAVAC: Kako su to podnijeli ljubitelji glazbe?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Hrvati kao Hrvati! Jedni, tzv. "tribalisti", zaskok su doživjeli kao uvrjedu i odustali od koncerta. Drugi, tzv. "globalisti", Ciampijevim su govorom bili počašćeni. Istina, govor je bio namijenjen talijanskoj narodnoj manjini. Oni ga nisu razumjeli, ali svejedno su ga rado odslušali. To je za njih bila mala žrtva koja ide na oltar europeizacije Hrvatske. Što se bankarstva tiče, u njemu su prijateljstvo i suradnja premašili sva očekivanja. Splitska i Privredna banka već su u talijanskim rukama. UniCredito poseže za Zagrebačkom.

GURAVAC: E, da! Na stranu domoljubna gorčina. Pogledajmo stvar s talijanskog gledišta. Ciampi sigurno zna još dosta toga čemu bi se, kao Talijan, trebao radovati. Ne vjerujem da mu je, kao čovjeku, bilo neugodno ozračje u kojem se dogodio njegov *viaggio in Croazia*. A ipak, uza sve to, čim se vratio u Italiju, spotiče se o Zadar! Odlikovao je Ottavija Missonija i posljednju talijansku - fašističku - upravu u tom hrvatskom gradu... Kako to razjasniti?

RUTAVAC: He-he... Gledaš na stvar s talijanskoga gledišta i vidiš kako *Ciampi inciampa in Zara*? Ne bih rekao da se Ciampi spotiče. On postupa logično. Na intervenciju hrvatske diplomacije odgovodio je predaju odličja Ottaviju Missoniju. Sad se očito čudi.

GURAVAC: Čemu?

RUTAVAC: Pa, Ciampi je sigurno proučio nauk našega Predsjednika o granicama. Granice više ne razdvajaju, nego spajaju, veli Mesić; svejedno je živi li Talijan ili Hrvat s ovu ili s onu stranu granice; Hrvati su Račanovim graničnim sporazumom s Drnovšekom dobili više nego Slovenci; itd. itd. Komu se ne bi svidio takav nauk u susjedstvu? Gledao je Ciampi i koga hrvatski Predsjednik odlikuje. Kad je htio i sam nekoga odlikovati - što jest, jest - nastojao je ugoditi shvaćanju i ukusu hrvatskoga Predsjednika. Pazio je da mu se ne zalomi kakav hrvatski nacionalist. Jer, kao što veli Renzo de Vidovich u "Slobodnoj Dalmaciji", njihov je Ciampi "zaljubljen" u našega Mesića! I sad, nakon hrvatskih uzbuđenja, on se doista s pravom čudi. Kakvi su to ljudi, ti Hrvati? Tako su ga primali u Zagrebu, pratili po Istri, slušali u Splitu! Ni po čemu nije mogao naslutiti da je u inozemstvu. A, gle, sad podmeću nekakve granice?!

GURAVAC: Zgodno tumačiš. No, ja ipak mislim da je to izgređ. Ej, odlikovati Ottavija Missonija? Fašističku upravu u današnjoj socijalnodemokratskoj Europi?

RUTAVAC: To je, misliš, gore nego odlikovati Hasana Muratovića? Missoni ne poriče postojanje Hrvata ni u Zadru ni u Italiji. A Hasan Muratović kaže da u Bosni i Hercegovini nema Hrvata. Postoje samo Bosanci muslimani, Bosanci pravoslavci i Bosanci katolici. Naš ga je Predsjednik unatoč tomu odlikovao.

GURAVAC: Pusti Bosnu. Račan je ovih dana u Luxembourggu potpisao Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju. Hrvatska je postala potencijalni kandidat za članstvo u Europskoj uniji. Italija bi mogla smetati, usporavati proces, ucjenjivati...

RUTAVAC: Račan prikazuje Sporazum kao svoj vanjskopolitički uspjeh. Njime pokriva bijedu svoje politike u zemlji. Ali što više nateže taj tobožnji uspjeh, to se bolje vidi i vanjskopolitički užas. Pa, Hrvatska danas, nakon Ciampijeva izgreda, ima samo jednog susjeda s kojim nema nikakvih prijepora! Mađarsku. Bude li htjela u Uniju, morat će na svim stranama popuštati. Kad Mađari vide hrvatsku velikodušnost, moglo bi im se učiniti blesavim da samo oni ništa ne traže...

GURAVAC: Vlast je, dakle, morala oštro reagirati?

RUTAVAC: He-he... To je načelnost! Nakon stvarnih ustupaka Slovincima ne možemo praviti simbolične ustupke Talijanima... Treba misliti na izbore! Tomčić je tu dobar učitelj. On je nekoć načelno odbijao savez s komunistima. Danas, valjda jednako načelno, odbija savez s HDZ-om.

GURAVAC: Ma, dobro! Ali ipak mi je neshvatljiv Ciampijev postupak? Kako to razjasniti?

RUTAVAC: O, ima načina! Ugledajmo se u Martina Špegelja. General tvrdi da su srpsko-hrvatski rat prijateljski dogovorili Franjo Tuđman i Slobodan Milošević. Ako su Milošević i Tuđman u "prijateljstvu" mogli dogovoriti rat, nisu li Ciampi i Mesić u "ljubavi" mogli dogovoriti barem - diplomatski izgred? To je doduše nevjerovatno, ali ta je nevjerovatnost vjerovatna u majmanju ruku koliko i Špegeljeva, zar ne?

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

2. XI. 2001.

BOSANSKI PROBOJ

GURAVAC: Eto, napokon je krenulo i u Bosni.

RUTAVAC: Što je krenulo? Nešto si sanjao?

GURAVAC: Ne zavatlavaj se, nego slušaj. Saborska delegacija, koju je predvodio sam predsjednik Sabora Zlatko Tomčić, bila je tri dana u Sarajevu.

RUTAVAC: Pa?

GURAVAC: Kako "pa"? Kao da hrvatski zastupnici svaki dan idu u Sarajevo?! Kažem ti, krenulo je.

RUTAVAC: O, da! U pravu si. Rijetko idu u Sarajevo. Ni rijetko u Mostar. Krenuo je dakle parlamentarni turizam. Ubit će drugovi nekoliko dnevnica. Nije bogzna što, ali nešto ipak jest.

GURAVAC: Kako možeš biti takav?! Kad ti se što ne sviđa, to odmah izbijaš! Kao bulin u boćanju. I ne biraš sredstva.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Ništa ja ne izbijam. Meni je u "mračnom vilajetu" sve jasno kao jasan dan. A Tomčić i drugovi, oni ti, bolan, ovih dana u Sarajevu samo ubiru plodove svoje vanjske politike.

GURAVAC: Molim?

RUTAVAC: Dobro si čuo.

GURAVAC: Ma daj! Sama Petorka drži da je njezin vanjskopolitički uspjeh potpisivanje Sporazuma o stabi-

lizaciji i pridruživanju. Dakle, sporazum s Europskom unijom. Kakve veze s tim uspjehom ima Bosna?

RUTAVAC: He-he... Taj sporazum, kao što obojica znamo, ima cijenu. Tudmanu je bila previsoka. Šestica je bez krznanja pristala na tu cijenu. Ona je u Bruxellesu uz opće uvjete prihvatila i tri posebna, tako reći temeljna uvjeta. Obvezala se da će: 1. vratiti u Hrvatsku sve izbjegle Srbe; 2. izručiti sve Hrvate koje bude zahtijevao Međunarodni kazneni sud u Haagu; 3. uskratiti svaku potporu bosansko-hercegovačkim Hrvatima. - Ili možda nije?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Na žalost, jest. Ali kakve ona u Bosni može brati plodove? Čime je zadužila Sarajevo?

RUTAVAC: Polako, prijatelju! Idemo redom. Srbi se, vidimo, vraćaju u Hrvatsku. No blagodati su povratka u domaju znatno ispod očekivanja povratnika. Hrvati se izručuju u Haag. Ni to ne teče onako glatko kako je obećano. Dapače, ozbiljno zapinje. A iz Sarajeva - eh, iz Sarajeva! - stižu samo pohvale. Valija svako malo udari u doboš. - Mašallah! - telali valija Wolfgang po svijetu. - Zagreb doista više ne podupire moje Hrvate. Niti ih kviri. Evo, ugasio im je i nacionalni televizijski program! Zagreb danas shvaća koliko su mojem vilajetu dragocjeni Hrvati. Naravno, ne bilo kakvi. Dobri Hrvati. A Hrvati su - dobri! Samo ne smiju znati da su Hrvati. To se neznanje, uvjeren je valija, u Bosni može steći. Dakako, ne bez razumijevanja iz Zagreba. - Ako, dakle, on tako telali, ne će li ipak biti da je Šestica malko zadužila Sarajevo?

GURAVAC: Da, kad se tako gleda... Ali Hrvatska je s Bosnom i Hercegovinom sklopila mnoštvo sporazuma. Od njih, veli Tomčić, nema nikakve koristi. Stoga pred-

laže da se sklopi još jedan, "opći" sporazum. Taj bi, ako sam dobro razumio, trebao oživiti sve one mrtvorodene sporazume. A ima ih četrdesetak. Uz to Tomčić, što nije nevažno, u ime sadašnje hrvatske vlasti izrijekom ustrajava na potpunoj konstitutivnosti i ravnopravnosti Hrvata u cijeloj Bosni i Hercegovini.

RUTAVAC: Bla-bla... Smutio te Tomčićev državnički šušur. Da si bolje odolijevao, sigurno bi uočio dvije sitne vijesti koje jasno osvjetljaju bit današnje hrvatske vanjske politike.

GURAVAC: A to je?

RUTAVAC: Ono što i slijepac vidi.

GURAVAC: Ali ja ne vidim.

RUTAVAC: Vidjet ćeš. Dok su Nijemci bili polusuvereni, sanjali su o potpunoj suverenosti. I marljivo su pola XX. stoljeća radili u tom smjeru. Vodila ih je paradoksalna misao: Najbolja je vanjska politika dobra unutarnja politika. Kad se bolje razmotri, to bi za male, slabe narode mogla biti sjajna misao vodilja za sva vremena.

GURAVAC: I za nas Hrvate?

RUTAVAC: Pitanje je što mi Hrvati želimo. Snagu? Neovisnost? Sumnjam da Šestica o tomu sanja. To društvo nema iluzija. Ali ima iskustva. Oni hoće samo sačuvati vlast. Iz iskustva znaju: Vlast je uvijek ovisna. Bilo o unutarnjim, bilo o vanjskim čimbenicima. Kad je demos tako prevrtljiv kao hrvatski, a moraš birati između dviju ovisnosti, unutarnje i vanjske, oni drže da je bolje izabrati vanjsku. Pogotovo ako im ta ovisnost omogućuje da prije izbora malo dotjeraju demos.

GURAVAC: Sad baš ništa ne razumijem!

RUTAVAC: Nema tu velike mudrosti. Sve je zapravo vrlo jednostavno. Pitanje je: Zašto hrvatska vanjska politi-

ka ide za tuđim probitkom? Odgovor: Zato što hrvatska vlast u tuđem probitku vidi svoj probitak.

GURAVAC: Ma nemoj?!

RUTAVAC: To dokazuju dvije sitne vijesti iz Sarajeva. Prva nagovješćuje sporazum Zagreba i Sarajeva o dvojnomo državljanstvu. Sporazum predviđa dokidanje dvostrukog prava glasa. Komu? Svima. Ali, zna se, to je mjera protiv onih koji ni u bunilu ne bi glasovali za sadašnju vlast u Zagrebu. Druga vijest najavljuje novčanu potporu povratku bosansko-hercegovačkih Hrvata iz Hrvatske u Bosnu i Hercegovinu. Zašto? Zato što ni i oni nisu skloni sadašnjoj vlasti u Zagrebu. Uz to njihov izgon iz Hrvatske olakšava povratak izbjeglih Srba. U svjetlu tih činjenica i bruxelleskih obveza malo drukčije izgleda Tomčićev bosanski proboj. Zar ne, prijatelju?

GURAVAC: Jadni bosansko-hercegovački Hrvati! Kad sve to tako gleda, čovjek se ne može oteti dojmu da je Petorka skroz-naskroz izvrnula onu njemačku izreku. Kao da na svakom koraku ponavlja: Najbolja je unutarnja politika loša vanjska politika. A šejtan plazi jezik i likuje.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Sutra dodite ranije.

9. XI. 2001.

KONSPIRATIVNA DEMOKRACIJA

GURAVAC: E, izašlo na vidjelo! S vrha Crkve domnije-va tvoj politički diskurs. Jasno ga prepoznajem. Što će to reći?

RUTAVAC: Misliš na Poruku Hrvatske biskupske konferencije?

GURAVAC: Nego što.

RUTAVAC: Govoriš gluposti. Poruka je prigodna socijalna opservacija. Biskupi obilježavaju 110. obljetnicu enciklike "*Rerum novarum*".

GURAVAC: O, da! Ali uredno su poslagali sve ono što ti ovdje drobiš.

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Šestorka je, vele biskupi, da bi došla na vlast, obećala svu silu socijalnih divota. A sada, o isteku prve polovice njezina mandata, socijalna je slika zemlje očajna. Korupcija cvate; radnici ili ne primaju plaću ili je plaća nedostatna za dostojan život; nezaposlenost se ne smanjuje; demografsko stanje poprima katastrofična obilježja; umirovljenici sve teže žive; branitelji strahuju za svoja prava; mladi ljudi u sve većem broju traže budućnost izvan domovine; roditeljima i obiteljima s djecom smanjuje se i onako nedostatna pomoć; kvalitetna zdravstvena zaštita postaje povlasticom imućnih; važne

se reforme provode potajno, bez javnih rasprava i obavijesti. HBK poziva da se sačuvaju temelji socijalne države.

RUTAVAC: Ne vidim što je tu prijeporno. Naočigled svih nas, rekao bi predsjednik HBK, cvate - grijeh struktura.

GURAVAC: Pusti ti grijeh struktura. Mene muči nešto drugo.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Što te muči?

GURAVAC: Faktura.

RUTAVAC: Faktura Poruke? Pa, to je vrlo uravnotežen, moglo bi se reći mio tekst. Ali i objektivna opis stanja. Uzroke većine društvenih zala biskupi vide u komunističkom nasljeđu i neopisivoj pohlepi onih koji bi trebali skrbiti o općem dobru. Tko može ne vidjeti te strahote? Zar bi i biskupi trebali nataknuti ružičaste naočale ministra rada i socijalne skrbi, socijalnog demokrata Davorka Vidovića?

GURAVAC: Veliš, uravnotežen tekst? Mio? Objektivna? Kako je onda takav tekst Vladu iznenadio "žestinom, površnošću i neobjektivnošću iznesenih stavova"? Dapače, Vlada je uočila "bliskost stavova Biskupske konferencije" i stavova "nekih oporbenih stranaka i radikalnih političkih skupina".

RUTAVAC: Radikalnih političkih skupina?! Ha, ha, ha... Takav križanac gluposti i zloće mogao se u hrvatskoj Vladi izleći samo u jednoj glavi.

GURAVAC: Što misliš, u čijoj?

RUTAVAC: A ti, hoćeš reći, ne prepoznaješ zaštitni znak?! Kladam se da je to duhovno čedo slavnog konspirativca, autora glasovitog plana "Lisica". Tko konspirira, svugdje vidi konspiraciju.

GURAVAC: Zanimljivo! Nego, nešto je ipak nejasno. Za naših razgovora ja sam uvijek mislio: Pusti Rutavca. To njegovo stajalište, pa i način govora, proizlazi iz tko zna kakvih osobnih ili obiteljskih frustracija i fobija. A gle sad! Te prenapete tvrdnje dobivaju hladni žig HBK. Biskupi ti zapravo, govoreći o važnim reformama bez javnih rasprava, ovjerovljuju i postavku o konspirativnoj demokraciji.

RUTAVAC: To su očitosti! Zar tomu treba potvrda? Nisu li dovoljni transkripti, pa granični sporazum sa Slovenijom, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom unijom, Račanovo pismo Carli del Ponte, aranžman s MMF-om... ? I, napokon, SZUP-ovi dosjei?

GURAVAC: Dobro, dobro! Ali što priječi "očitosti" da u konspirativnoj demokraciji i same konspiriraju?

RUTAVAC: Što?! To je smiješno!

GURAVAC: Možda i jest. Zato bih napokon volio znati što si ti. Njihov propagandist? Politički savjetnik? Ili - i jedno i drugo?

RUTAVAC: Ah, to tebe žulja?! Ništa od toga, prijatelju! Samo ispovijedam isti univerzalizam. Dakako, stoga su nam i političke ideje slične. A ljudi koji imaju slične političke ideje najčešće i socijalnu zbilju vide slično.

GURAVAC: Veliš, isti univerzalizam? Zar ima različnih univerzalizama?

RUTAVAC: Naravno. Mi smo u Hrvatskoj upoznali tri univerzalizma: katolički, komunistički i neoliberalni. Katolički je univerzalizam miran i konzervativan. On čuva različitost svijeta. Komunistički je univerzalizam, kao i neoliberalni, nasilan i prevratnički. Oba nemilosrdno brišu razlike. Ideal im je jednobojan svijet: crven, odnosno žut. Našu boju, mislili su komunisti, prolit će po cijeloj kugli zemaljskoj - proleterski internacionalizam.

Našu boju, misle neoliberali, po cijelom svijetu ostvaruje - trgovački globalizam.

GURAVAC: A katolički univerzalizam? On nema boju? Nema pragmatični oblik?

RUTAVAC: Sve su boje njegove. Crnci prikazuju Krista kao pripadnika crne, Indijanci kao pripadnika crvene rase. Hrvatski misionar žrtvuje katkad vlastiti život za spasenje nama neznana, dalekog plemena. Ima, dakle, i katolički univerzalizam svoj pragmatični oblik. Istina, taj oblik nema općeprihvaćena imena. S tuđih vidika vide ga kao ekumenski tribalizam.

GURAVAC: Oho! To je dakle to. Uvijek sam se pitao zašto su bivši komunisti najbolji partneri neoliberalnog Zapada. A to je posve logično. Svi ti domaći i inozemni izgređi protiv hrvatskih biskupa, i Mesićevo pismo Papi, i dvojbeni demarš europske "trojke" msgr. Tauranu, i izvješće State Departmenta, i ova bezobraština Račanove Vlade, i sva ta silna medijska eksploatacija i ideološka nadgradnja, sve to izvire iz monokromna svjetonazora. I hrani konspirativnu demokraciju?

RUTAVAC: Tako je, prijatelju.

GURAVAC: Ipak, u povjerenju, naši se biskupi ne će na idućim izborima sami kandidirati? I ne će pozvati narod Božji da glasuje za HDZ?

RUTAVAC: Ne će. Što god mislio Račanov komesar za odnose s vjerskim zajednicama, naši su biskupi doista zauzeti za ono *katholou*, ono opće. To će reći: *Conspirant toto cum populo*, složno dišu s cijelim narodom. I bdiju nad cjelinom.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

16. XI. 2001.

KOOPERATIVNOST

GURAVAC: Eh, riječi! Zagubi li im se korijen, pa ga čovjek ne vidi, one se nekako smežuraju. Izgube smisao. Postanu zvučne komuške. Mi ih izgovaramo, a one šuščaju. Na primjer "krjepost". Ta riječ tako lijepo škripi. Ali komu ona što znači?

RUTAVAC: Velikodušan si, prijatelju! Svoje bi sljepilo bratski sa mnom podijelio?! Ali, nemoj se srditi, moram odbiti. Ja dobro vidim ne samo korijen, nego i žir toga hrasta.

GURAVAC: Ma nemoj?

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - A korijen mi tako reći svijetli. Rasvjetljuje mračne staze i mračne bogaze današnje hrvatske politike.

GURAVAC: Oho, tko bi to rekao?!

RUTAVAC: Dobro si čuo. Hrvatska je *krjepost* sestra grčke *aretē* i latinske *virtus*. Sve tri iz istog rastu korijena. On je jakost, snaga, čvrstina, postojanost. Jasno se vidi u riječima krjepak, krijepiti, okrjepa.

GURAVAC: Neka bude. Ali krjepost...

RUTAVAC: ... je upravo ono što korijen veli. Dakako, na moralnom području. Ta jakost, snaga, čvrstina, postojanost izvire iz pojedinca i prelijeva se u mnoštvu oblika na zajednicu. U starom svijetu sustavno su razmatrali te oblike. Hrabrost im je bila majka svih krjeposti.

GURAVAC: A nama danas?

RUTAVAC: Hm... Danas? Novo doba, nova majka! Staru Hrabrost odmijenila je Kukavština. Hrabrost je naime svoje kćeri često vodila u sukob. Odviše je voljela pravicu. Kukavština ne će sukob. Ona je pametna. Protivniku, pa i neprijatelju, Kukavština nudi suradnju. Od pravice draži joj je mir.

GURAVAC: A i nove krjeposti izviru iz pojedinca i prelijevaju se na zajednicu?

RUTAVAC: Uglavnom. No, moguće je i obratno. Poučan je primjer...

GURAVAC: Kooperativnost?

RUTAVAC: Gle, gle! I ti si to uočio?! U Hrvatskoj je, prijatelju, spremnost na suradnju skroz-naskroz pomahnitala. Šepiri se ondje gdje je ne bi smjelo biti, a nema je ni u tragovima ondje gdje bi morala kraljevati.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

GURAVAC: Hvala lijepa. - Ne razumijem. Gdje to ne bi smjelo biti spremnosti na suradnju?

RUTAVAC: He-he... Ta spremnost nije uvijek krjepost. Ona je krjepost samo ako suradnja jača zajednicu. Ako suradnja slabi zajednicu, spremnost je na takvu suradnju - opačina! No, kad se govori o suradnji, obično se misli na prvu vrstu. Tu činjenicu zlorabe kooperativci druge vrste. Tko njima odbija suradnju, oni toga proglašavaju - nekooperativnim. A nekooperativan je subjekt krut, zadržat, neelastičan, rigidan, primitivan, ekstreman. S njim nitko ni u zemlji ni u inozemstvu ne treba imati posla.

GURAVAC: Krasno! Europska unija sili Hrvatsku na suradnju sa zemljama Zapadnog Balkana. Što je to?

RUTAVAC: Tko u suradnji vidi svoj probitak, toga ne treba siliti na suradnju.

GURAVAC: Dakle, sile nas na našu štetu? A međustranačka suradnja? Jesu li USAID i IRI silili stranke Šestorke na međusobnu suradnju?

RUTAVAC: Ni govora. Te su stranke u suradnji vidjele svoj probitak. Amerikanci su samo dali nešto novca i *know-how*. Stvorili su kooperativni model za Srednju i Jugoistočnu Europu koji najjaču stranku sigurno isključuje iz vlasti.

GURAVAC: Bravo! A koje vrste bijaše suradnja Ivice Račana s Janezom Drnovšekom?

RUTAVAC: E, to se ne zna! Račan još nije predočio javnosti što je za svoj dar dobio na uzdarje. No, da je Račan izrazito kooperativan, vidi se i po tomu što ovih dana govori o još široj koaliciji.

GURAVAC: Što će to reći? Nudi savez HDZ-u?

RUTAVAC: Tko zna? Možda mu je preteško breme njegovih uspjeha, pa teret želi podijeliti s cijelim narodom. Ali i Vladimir Šeks pokazuje vrlo visoku kooperativnost. On veli da je HDZ spreman na suradnju - veli: i prije i poslije - sa svim hrvatskim strankama. Samo, zbog ideoloških razloga, odbija suradnju s SDP-om.

GURAVAC: Gle, gle! A ne smeta mu ideologija Pusić-Čačić-Mesićeva HNS-a?

RUTAVAC: O HNS-u nije govorio. A stranački mu drug Branimir Glavaš odbija suradnju samo s dr. Zlatkom Kramarićem. Zlatni je dečko, veli Glavaš, dok još nije bio slavan znanstvenik, surađivao s Udbom. No, ta ograničenja, ako je suditi po izjavama s drugih strana, ne zatvaraju HDZ-ovoj kooperativnosti druga golema područja narodne volje: HND i DC.

GURAVAC: O, da! HDZ može surađivati s Jožom Manolićem i Zlatkom Canjugom, s Matom Granićem i

Vesnom Škare-Ožbolt. To će reći - da oprostí Očenašek - s bivšim HDZ-om.

RUTAVAC: Zašto "da oprostí Očenašek"?

GURAVAC: Pa, Očenašek je grobljanski noćni šetač svjetskog ugleda. Nikad nije bio član HDZ-a. Istina, bio je potpredsjednik te stranke, potpredsjednik njezine Vlade, na njezinoj je listi dospio u Sabor, ona ga je kandidirala za Predsjednika Republike. Ali nije Očenašek od toga imao nikakve koristi. Valja pošteno reći: Taj ocjelni značaj hrvatske unutarnje i vanjske politike vazda je bio spreman na suradnju. I nikad nikomu, osim sada HDZ-u, nije postavljao uvjete.

RUTAVAC: Vrlo je kooperativna i Đurđa Adlešić. Ovih se dana silno zabrinula da bi Mato Arlović, uz amputaciju dijela biračkoga tijela, mogao zakonom zabraniti izborne saveze.

GURAVAC: Sve je to luk i voda u usporedbi s kooperativnošću dr. Ive Sanadera. Čuo si njegovu nedavnu poruku iz Osijeka? HDZ, veli njegov predsjednik, više ne će biti bahat. Bit će vrlo krotak. Ako osvoji i apsolutnu većinu u Saboru, složit će - koalicijsku Vladu.

RUTAVAC: To se može razumjeti na više načina. Tradicijski: Dr. Sanader potvrđuje da se HDZ i danas bolje sporazumijeva s ljudima iz drugih stranaka nego sam sa sobom. Ispovjedno: Dr. Sanader ne vjeruje da njegova stranka može upravljati državom. Cinično: Dr. Sanader poručuje Hrvatima: Izašli vi na izbore ili ne izašli, htjeli vi ovo ili ono, bit će kako se dogovore partitokratski knezovi. Itd.

GURAVAC: Pa, ti se sa mnom slažeš! Krjepost u nas samo lijepo škripi. Barem kada je riječ o kooperativnosti.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dodite ranije.

16. XI. 2001.

PARTITOKRACIJA

GURAVAC: Koliko ima političkih stranaka u Hrvatskoj?

RUTAVAC: Tko zna? Broj nije stalan. Nепrestano niču nove. Kadšto koja i usahne. U registru, kažu, ima osamdesetak stranaka i jedna - partija.

GURAVAC: Duhovito!

RUTAVAC: Nije. Zašto bi i bilo? Treba nam opis stanja. A taj naoko paradoksalni sklop riječi dobro opisuje hrvatsko višestranačje. Izričaj je točan, jezgrovit, aktualan.

GURAVAC: Još i aktualan?!

RUTAVAC: Što se čudiš? Upućuje na zapretanu partijnost Socijaldemokratske partije Hrvatske...

GURAVAC: Bla-bla... Partijnost? Hoćeš reći, bit partije? Sve su naše stranke ili partije danas demokratske. A bit je demokratskih stranaka nužno demokratska. Znači, manje-više ista.

RUTAVAC: Oho! I tebe je, dakle, izdalo pamćenje? Zahvatila te pošast opće amnezije. Ovdje se nitko više ne sjeća. Nitko ne zna što je partijnost. O prijetvornosti, ime ti je demokratska Hrvatska! Znaju samo mrtvi. Zna pokojni Bratoljub Klaić. Da je živ, ni on ne bi znao!

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Što zna Klaić?

RUTAVAC: Partijnost je - veli naš mrtvi leksikograf - zastupljenost marksizma u pojedinoj društvenoj disciplini, prožetost idejama marksizma-lenjinizma, svestrano beskompromisno zastupanje proleterskih klasnih gledišta, način mišljenja i djelovanja u duhu interesa radničke klase, pristupanje svim pojavama javnog života sa stanovišta što ih naučava i traži Savez komunista; komunistička ideološka izgrađenost, podvrgavanje načelima partije, stranačka poslušnost i disciplina.

GURAVAC: Danas je to smiješno.

RUTAVAC: Smiješno? Jest, ondje gdje toga nema. U nas više nije smiješno. Ovih je dana partijnost opet buknu-la. Kao u zlatno doba Partije.

GURAVAC: Dokaz! Samo jedan dokaz!

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Evo dva. Dokaz prvi: Javni govor ministra Davorka Vidovića o Hrvatskoj biskupskoj konferenciji. Toliko "partijnosti" u govoru o Crkvi nisu pokazali ni Vasa Pelagić i Jakov Blažević zajedno. Dokaz drugi: Hrvatsko se novinarsko društvo ove godine diči Tihomirom Ladišićem i Denisom Latinom. Zašto? Znaju to Dragutin Lučić - Luce i drugovi. A vidimo i mi izvan ceha. Ta se gospoda, kao utjelovljena partijnost, na državnoj televiziji rugaju profesiji. Ladišić je ostao neprigušenim Račanovim lovačkim rogom iz predizborne kampanje. A Latin? E, Latin je genijalan! Na hrvatsku je državnu televiziju uveo ratne običaje majmuna drekavaca iz amazonske prašume. Te krjeposne životinje, baš kao i ljudi, vode ogorčene ratove za teritorij. Ali drekavci ne ubijaju jedni druge. Oni se umjesto toga upravo humanistički - nadvikuju. Manji čopor redovito uzmiče. - Krasno! - misli Latin. I na tim humanim načelima gradi svoju ćirilčnu "Latinicu".

GURAVAC: U tomu je, dakle, tajna njegovih *talk-show*! Dovede čovjeka u arenu, nahuška na nj čopor drekavaca i ne da mu da dođe do riječi. Nakon egzekucije ponosno objavi koliko publika cijeni njegovu podvalu. Oholo se nakloni i pozove: Gledajte nas opet! - Ali otišli smo u krivom smjeru. Mene muči pitanje: Otkud u Hrvatskoj toliko mnoštvo stranaka i ujedno tolika odbojnost prema strankama?

RUTAVAC: Kako "otkud"? Iz jedinstva!

GURAVAC: Dobro, mnoštvo iz jedinstva. To je jasno. Bjelodana je činjenica da su gotovo svi naši današnji stranački vođe rodom iz Saveza komunista. Ali odbojnost prema strankama?

RUTAVAC: Ona izvire iz jedinstvena držanja i postupanja stranačkih vodstava. Strankama je glavna zadaća oblikovanje i provedba političke volje. Zakon o strankama i izborni zakon omogućuju u demokratskim zemljama svim članovima stranke da u tomu ravnopravno sudjeluju. Ti zakoni donekle jamče i provedbu stranačkoga programa. Unatoč svemu stranke katkada zastrane u - zakonima obuzdanu - partitokraciju.

GURAVAC: Kako je to u Hrvatskoj?

RUTAVAC: U nas perzistira ustroj i duh pokojne Partije. Stranka je u biti - "partijska vrhuška"; organizacijsko načelo, i kad se govori o hijerarhiji i subsidijarnosti - "demokratski centralizam"; program - popis "lijepih želja", koji pada u zaborav čim prođu izbori. Zašto je tako? Kada zakonom nisu striktno uređeni organizacijski ustroj, unutarstranačke procedure i izvori financiranja, stranka se, usuprot najboljim namjerama, lako prometne u голу polugu volje za moć. Tada kićeni stranački knezovi *obliti publicorum privata curant*, zaboravivši opće, skrbe za

osobno. I, naravno, umjesto politike imamo istočnjački pazar. Tu se, kao što svakodnevno gledamo od 3. siječnja 2000., vedro i veselo trguje - svime i svačim!

GURAVAC: Imamo dakle razuzdanu partitokraciju. Ali ovih se dana govori o novom zakonu o strankama i novom izbornom zakonu. Što bi tu moglo biti?

RUTAVAC: Ne znam. Vjerojatno će vladajuća koalicija modificirati biračko tijelo i izbornu proceduru kako misli da će joj koristiti na slijedećim izborima. Ali znam što bi bilo dobro. Divlju bi partitokraciju koliko-toliko pripitomila odredba zakona o strankama koja bi nalagala da stranka tajnim glasovanjem izabire kandidate za narodna zastupstva i da isto tako tajnim glasovanjem određuje njihov redoslijed na stranačkoj listi. Izborni bi zakon biračima trebao dati dva glasa: jedan za stranačku listu, drugi za kandidata na listi. Tako bi u konačnici sami birači odredili redoslijed kandidata. Povrh svega izborni bi zakon morao zabraniti izborne saveze, tzv. "predizborne koalicije", jer one hrane najvulgarniji oblik partitokracije.

GURAVAC: To mi se čini razumnim. Ne bi li se moglo i dogoditi?

RUTAVAC: Daj se saberi! Neće valjda Šestica, odnosno Petica, zabraniti nešto što joj pruža kakvu-takvu nadu da bi i nakon slijedećih izbora mogla ostati na vlasti?! Prije će Bernard Poncet dokinuti Misiju OESS-a u Hrvatskoj.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

30. XI. 2001.

HRVATSKO DNO

GURAVAC: Kako vrijeme leti! Za tri dana bit će...

RUTAVAC: Ponedjeljak, 10. prosinca 2001. Prvi Dan ljudskih prava u trećem tisućljeću.

GURAVAC: I to. Ali drugo sam mislio. Dvije godine od smrti predsjednika Tuđmana.

RUTAVAC: Oho! Računaš vrijeme kao Publije Kornelije Tacit?!

GURAVAC: Kao tko?!

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

RUTAVAC: Gemišt od kraljevine i šibensku travaricu, molim lijepo. - Kao rečeni Rimljanin. Njegovi "Anali" počinju: *Ab excessu divi Augusti*, od smrti božanskog Augusta. Otkud ta iznenadna sličnost, da ne kažem: naprasni zaokret?

GURAVAC: Kakav zaokret? Ja sam uvijek duboko štovao predsjednika Tuđmana.

RUTAVAC: Ma što reče?! - Moguće - rekao bi Tacit. - Štovao, ali *tacite*.

GURAVAC: Zavitlavaš me. Doista, cijenio sam predsjednika Tuđmana. Doduše, dok je bio živ, nisam vidio svu njegovu veličinu. Ali tko ju je tada vidio? Veličina je odnosni pojam, nešto što se vidi samo u odnosu s drugim veličinama. A s kim smo mi mogli uspoređivati našega Tuđmana?

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - Kako "s kim"? Evo, s Milanom Kučanom i Stipom Mesićem.

GURAVAC: Ti se šališ? I to nedolično. Nemoj tako. Svaka čast slovenskomu predsjedniku. Fant je u redu. Znamo ga još iz Beograda, iz SKJ. Prošli tjedan bio je u Zagrebu.

RUTAVAC: Ne šalim se, prijatelju. O drugu Kučanu sve najbolje! Dapače, na jeziku Karla Marxa i Friedricha Engelsa, svečano izjavljujem: *Alle Achtung!* Samo sam htio svratiti pozornost na njegov govor u Hrvatskomu saboru i reakciju hrvatskih zastupnika.

GURAVAC: Da, zbilja. Govor nisam slušao. Ali gledao sam i slušao neobično komplimentiranje. Te Kučan velik državnik, te održao državnički govor, itd. itsl. Slovenac je očito impresionirao hrvatske zastupnike, jednako one na vlasti i one iz oporbe. Čime?

RUTAVAC: Osobinama koje bi sami željeli imati. Kučan je u Hrvatskomu saboru pokazao dostojan, staložen, tvrd "govor tijela". Ozbiljnom dikcijom i jednostavnim slogom snubio je zastupnike da ratificiraju Račanov i Drnovšekov granični sporazum. On, uvjeravao je Kučan, "poštuje staro i prirodno pravo Slovenije na vlastiti izlaz na otvoreno more". Odolio je samo Anto Đapić. On je ocijenio: Kučan nije nastupio kao državnik, nego kao slovenski tvrdolinijaš.

GURAVAC: Dobro. Pravni mu je argument, mora se priznati, nekako slabašan. Nikoga nije uvjerio. Ali ne ćemo valjda zamjeriti slovenskomu predsjedniku što zastupa slovenske interese kako najbolje zna i umije?

RUTAVAC: Ne ćemo. Nas žulja nešto drugo. Kako to da nakon Tuđmanove smrti tako ne nastupa nitko od

Hrvata? Imamo vrsnih muževa, nije da nemamo! Eto, naš predsjednik Stipe Mesić. On je, rekao bi Tacit, *vir omnibus virtutibus ornatus*, muž urešen svim krjepostima. Slika i prilika Tacitova punca Gneja Julija Agrikole. A opet...

GURAVAC: Ode u državni posjet Izraelu i vrati se kao teklíč Ephraima Zuroffa...

RUTAVAC: Pusti Izrael! Vratimo se razgraničenju sa Slovenijom. Počelo je s Piranskim memorandumom 1993. Slovenci su tražili dvije trećine Piranskoga zaljeva. Tuđman je zahtjev rigidno odbio. No, elastični je dr. Mate Granić svojom diplomacijom barem pripomogao da se Savudrijski zaljev i u Hrvatskoj prozove Piranskim zaljevom. Onda je Ivica Račan, kad je opet došao na vlast, u duhu proleterskoga internacionalizma, darovao Slovencima 120 četvornih kilometara hrvatskoga mora. Posao je obavljen u konspiraciji s Janezom Drnovšekom. Taj sporazum, kada su se doznale pojedinosti, u stručnim je krugovima izazvao opće divljenje, jer predviđa jedan trokutić "hrvatskoga teritorijalnog mora" uz slovensku obalu.

GURAVAC: Kako to, hrvatsko teritorijalno more uz slovensku obalu?!

RUTAVAC: Tako. Protivi se definiciji, ali je zato bez premca.

GURAVAC: Svašta! Ali što s time ima predsjednik Mesić?

RUTAVAC: E, predsjednik se Mesić samo slabo vidi i slabo čuje! Ali radi. Dapače, njegova državnička misao visoko nadmašuje Račana. Mesić je u prvi mah, ako se dobro sjećam, Račanov sporazum komentirao riječima: Hrvatska je dobila više. Sada, kad su nastupile teškoće, on na Slovenskoj radioteleviziji predlaže obnovu razgovora slovenske i hrvatske vlade o razgraničenju na moru.

Arbitraža, veli, ne bi bila dobro rješenje ni za jednu ni za drugu državu. Pitanje slovenskoga pristupa otvorenom moru moglo bi se, misli Mesić, odvojiti od pitanja morskog dna, koje bi, veli, moglo ostati hrvatsko. To će reći: Ako ne ide okomito, razgraničimo vodoravno.

GURAVAC: Genijalno! To doista nadmašuje Račanov trokut hrvatskoga teritorijalnog mora uz slovensku obalu. Ali kako mu nije palo na pamet "staro i prirodno pravo Hrvatske na vlastiti kopneni izlaz u Austriju"? Trebao je tražiti da Slovenija poštuje to pravo. Slovenci bi nam trebali ustupiti 120 četvornih kilometara svoga ozemlja za cestu od Macelja do austrijske granice. Podzemlje bi moglo ostati slovensko.

RUTAVAC: E, da, prijatelju moj! Da mu je takvo što palo na pamet, mi bismo mu klicali. Ako treba, i na jeziku Vladimira Iljiča. Ovako, možemo samo konstatirati: Za tri dana navršit će se dvije godine od smrti predsjednika Tuđmana.

GOSPA ŠTEFA: Fajrunt, gospodo! Drugi put dođite ranije.

7. XII. 2001.

OPROŠTAJ

GURAVAC: Uzoholio nam se gospodin Patak! Ne će više bilježiti naše razgovore. To su, veli, bedastoće. Žao mi je. Jako mi je žao!... A bilo je zgodno. Otvoriš "Hrvatsko slovo" i pročitaš sažetak... Najviše žalim što gospa Štefa ostaje bez publiciteta.

RUTAVAC: Što možeš? Takav je gospodin Patak. Što hoće, hoće; što ne će, ne će.

GURAVAC: Godinu je dana - od Božića do Božića - brižljivo skupljao naše mrvice. Treba to, veli, spremiti u riznicu vječnosti. To su pravi pravcati biseri. Treba zapisati. Jer, veli: *Verba volant, scripta manent*.

RUTAVAC: Ha-ha-ha... Ma ne će biti tako! Rekao je: *Verba volant, scripta manent*, riječi lete, a što je napisano - ostaje. No, i to tvoje ima smisla. Ti kažeš: Udarci lete, a ono što je napisano - opominje!

GOSPA ŠTEFA: Izvolite, gospodo.

GURAVAC: Šibensku travaricu i gemišt od kraljevine, molim lijepo. - Ti se, prijatelju sa mnom sprdaš?... Tako mi i treba. Što se ja petljam u te krepane mudrosti? To je tvoj resor.

RUTAVAC: Oprosti! Ali što jest, jest. Naš je gospodin Patak promišljen čovjek. A tvoja izreka, kakva god joj bila geneza, gramatički je ispravna. Doduše, poruka u prvi mah nagna čovjeka na smijeh. Ali odmah ga uozbilji. Jer,

kad bolje pogleda, ona mu izvrsno tumači književnu nakanu našega zapisničara.

GURAVAC: Je li? A što je, zapravo, taj gospodin učinio od naših razgovora? Sve je podšišao, počešljao, podvezao... To što je on zabilježio, to nije ni deseti dio onoga što smo ti i ja ovdje rekli! Uostalom, tko danas tako govori? On je, veli, naše razgovore malo "uljudio" i stilski "ispijeglao". Meni se čini da je on njih uškopio.

GOSPA ŠTEFA: Izvoliju.

RUTAVAC: Hvala lijepa. - A ti bi više volio da je sve zabilježio? Vjerno skinuo s vrpce? Pa, to bi bili transkripti! U toj vrsti literature, veli naš zapisničar, *multa sunt turpia*, puno je ružnih stvari. Uostalom, zašto bi gospodin Patak preslikavao naše logoreje? Nije on ni Denis Kuljiš ni Srećko Jurdana. On je platonovac. *Magna est*, veli, *apud Academicos verecundia*, platonovci su vrlo čedni ljudi. A ti, ako si željan one druge literature, strpi se malo. Ministar obrane Jozo Radoš nedavno je obećao narodu, valjda kao božićni dar, nešto SIS-ovih transkripata.

GURAVAC: E, zbilja! A s Pantovčaka više ne cure transkripti...

RUTAVAC : Zbilja?

GURAVAC: Odavno ništa nisam vidio. Ni slovca. U novinama, na radiju, na televiziji hizmet-ćate su najednom, kao po nalogu, prestali ocrnjivati prvoga hrvatskog predsjednika. Što je to? Bog im prosvijetlio pamet?

RUTAVAC: Kamo sreće da jest! Ali varaš se, prijatelju. I dalje se gradi bratstvo i jedinstvo Srba i Hrvata u zločinu.

GURAVAC: Pretjeruješ. Da si malo objektivniji, uočio bi kako je javni govor postao pristojan. Eto, i vrhovi su vlasti dostojno obilježili drugu obljetnicu Tuđmanove smrti.

RUTAVAC: He-he... Da si ti malo subjektivniji, ti bi u tomu vidio tri javne sablazni! Predsjednik Republike "ne ide na stranačke skupove", a nije ni po izaslaniku poslao vijenac na grob svoga prethodnika. Predsjednik Sabora, nakon minute šutnje, izjavljuje: "Kao čovjek i političar, imao je u sebi dobre osobine i za čovjeka neizbježne slabosti." Predsjednik Vlade, položivši vijenac, poručuje: "Franjo Tuđman pripada našoj povijesti, ma što to značilo", a on će, veli, popravljati njegove grješke. Gdje se to u uljudenom svijetu govori o slabostima i grješkama pokojnika kojemu se odaje počast? Ili se to uvodi samo obvezni obrazac postupanja prema svim budućim hrvatskim predsjednicima? Sramota!

GURAVAC: U pravu si. Oni jednostavno ne mogu preskočiti svoju sjenu. Ali gdje ti vidiš izgradnju bratstva i jedinstva u zločinu?

RUTAVAC: Svuda oko nas. OESS zahtijeva da se Srbima vrati "stanarsko pravo". Zapravo da se "stanarsko pravo", kojega odavno nema, uvede za hrvatske građane koji su od '91. do '95. ratovali protiv hrvatske države. Ti su hrvatski građani razorili desetak hrvatskih gradova, spalili stotinjak naselja, napunili više od 120 masovnih grobnica, pobili desetak tisuća i prognali tristotinjak tisuća Hrvata. Da osiguraju svoj zločin, položili su koji milijun mina. Onda su, kad se nad Krajinom nadvila Oluja, pobjegli k svojoj imperijalnoj braći u Bosnu i Srbiju.

GURAVAC: Hrvati i danas ginu od njihovih mina. A sad im treba dati "stanarsko pravo"?!

RUTAVAC: Taj zahtjev podupiru Ivan Zvonimir Puhovski i HHO. U Americi im u pomoć priskače "*Harper's Magazine*". Ta tiskovina ovih dana, za drugu obljetnicu smrti prvoga hrvatskog predsjednika, objavljuje

zapisnike sa sjednica VONS-a. Transkripti tobože dokazuju da je predsjednik Tuđman "etnički očistio" 600. 000 Srba iz Krajine. Stvar je pravednosti da se tim ljudima, koje Šestica sada vraća u domaju, naknadi šteta.

GURAVAC: Svašta... Nego, ni razgovor mi se više ne mili. Stalno mi je na pameti naš nevjerni zapisničar. Kakvo mu je to ime?

RUTAVAC: Patak? Njemu ti je to... filozofsko ime! Uzeo ga je nakon Zapadnobalkanskog summita Europske unije u Zagrebu. Da se razlikuje od gusaka u magli.

GURAVAC: Svaka čast! Ali kako nas je mogao ostaviti?!

RUTAVAC: E, da! Ne će više. Odsad će, prijatelju, sve biti neproničnije. Ako razgovore nitko ne zapisuje, oni malo smisla imaju. Uostalom, tko zna? Možda ih nema smisla ni zapisivati. Onaj Grk reče: Ništa ne možeš spoznati. Kad bi, veli, što i spoznao, ne bi to mogao priopćiti. Kad bi i priopćio, nitko te ne bi razumio. *Quid ergo?* Da potonemo u šutnju? Kao Ludwig Wittgenstein. I gledamo kako se rasplinjuje plemenita sjena Eugena Patka...

14. XII. 2001.

Kazalo

RAZGOVOR O DIJALEKTICI	5
REPUBLIKA HAAŠKA	9
NEW ECONOMY	13
SVETA TRI PREDSJEDNIKA	17
SLOM BURZE	21
NA MOSTU ČUPRIJA	25
DIVLJANJE DEMOKRACIJE	29
RIČUĆI LAV	33
VISOKI KLEVETNICI	37
DOKAZIVANJE NEVINOSTI	41
KREKET	45
LAGANJE I ULAGIVANJE	49
SVAČIJA DRŽAVA	53
BUDIŠIN SLOŽENAC	57
TISUĆU CVJETOVA	61
ZAKONODAVNI NIHILIZAM	65
HAJDUCI I USKOCI	69
GLOBALNA DROBILICA	73
KLIZANJE U NEODREĐENOST	77
KONJSTVO	81
RUŽIČASTI TEROR	85
PONTE ROSSO	89
NADLJUDI	93
DVA BLOKA	97
IMPERATIV	101
RAČANOV OLTAR	105
BUMERANG	109
ČEŠLJUGAROV PJEV	113
KARIZMA	117
TRIJUMF TRGOVINE	121
HAAŠKI SAPUN	125

AMICUS CURIAE	129
GRANICA	133
MAGLA	137
U SRIDU	141
PREVIŠNJA PISMA	145
POSLANJE	149
ČAST	153
STARAČKI DOM	157
PEDLJEVINA	161
FUKUYAMIN SAN I	
HUNTINGTONOVA MORA	165
U SJENI TERORIZMA	169
TALIBANI	173
RAT U RATU	177
ŠUŠUR	181
POSLANICA	185
VIAGGIO IN CROAZIA	189
BOSANSKI PROBOJ	193
KONSPIRATIVNA DEMOKRACIJA	197
KOOPERATIVNOST	201
PARTITOKRACIJA	205
HRVATSKO DNO	209
OPROŠTAJ	213

KNJIŽNICA HRVATSKOG SLOVA

1. Veljko Barbieri: TKO JE SA MNOM PALIO KUKURUZ
2. Mirko Marjanović: ŽIVJETI SMRT
3. Đurđica Ivanišević: LJUDI IZ AKVARIJA
4. Hrvoje Hitrec: VELIKA KNJIGA ZABORAVA
5. Stjepan Šešelj: HRVATSKA JEST
6. Igor Mrduljaš: O HRVATSKOM GLUMIŠTU
7. Ljubica Štefan: ISTINOM I ČINJENICAMA ZA HRVATSKU
8. Sven Lasta: IZ GLUMAČKOGA KUTA
9. Maja Freundlich: HEJSLAVENI
10. Dubravko Horvatić: HRVATSKA NA STRATIŠTU

Svakoga petka

HRVATSKO SLOVO

jedini hrvatski tjednik za kulturu

HRVATSKO SLOVO - UVIJEK ZA HRVATSKU

Benjamin Tolić
HAAŠKI SAPUN

Nakladnik
HKZ - HRVATSKO SLOVO
HR - 10000 ZAGREB, Pod zidom 8/IV.

Za nakladnika
STJEPAN ŠEŠELJ

Grafičko oblikovanje
IRENA JURKOVIĆ

Tisak
ZRINSKI d.d., Čakovec

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 821.163.42-7

TOLIĆ, Benjamin

Haaški sapun : razgovori o hrvatskoj
politici kako ih je od slova do slova
bilježio Eugen Patak / Benjamin Tolić. -
Zagreb : Hrvatska kulturna zaklada HKZ -
Hrvatsko slovo, 2002. - (Knjižnica
Hrvatsko slovo ; knj. 11)

ISBN 953-6736-13-6

420114084

Benjamin Tolić - prevoditelj i publicist, rođen 1943. u Osoju kod Posušja. Studirao filozofiju i germanistiku u Zagrebu i Beču. Od 1967. do 1970. politički emigrant u Beču. Profesor njemačkog jezika i urednik u redakciji Osmojezičnoga enciklopedijskog rječnika Leksikografskog zavoda "Miroslav Krleža". Prevodio s njemačkoga (R. M. Rilke, R. Musil, W. Reich, G. A. Bürger).

Od 1990. član HDZ-a. U prvom demokratskom savezu Gradske skupštine Grada Zagreba predsjednik Društveno-političkog vijeća. Zatim tajnik Izvršnog odbora HDZ-a za veze s inozemstvom (1991. - 1992.), ministar savjetnik veleposlanstva u Bonnu (1996. - 1998.), veleposlanik u MVP RH (1998.), pa glavni urednik Hrvatske izvještajne novinske agencije - HINA (1998. - 2000.).

Od ljeta 2000. funkcionira kao kulturno-povijesna znamenitost. Ne vjerujete? Otvorite turistički vodič Wernera Lipsa "*Dalmatien und seine Inseln*" (Reise Know-How Verlag Peter Rump GmbH, Bielefeld, 2001.), str. 82. Tamo, pod nadnevkom 13. 7. 2000., piše: "**Val liberalizacije** (istaknuo W.L.) doseže privremeni vrhunac otpuštanjem Tudmanova sljedbenika B. Tolića s mjesta šefa državne izvještajne agencije HINA."

ISBN 953-6736-13-6

9 789536 736133